

SOCIETAS ET IVRISPRVDENTIA

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

**Medzinárodný
internetový vedecký časopis
zameraný na právne otázky
v interdisciplinárnych súvislostiach**

**International
Scientific Online Journal
for the Study of Legal Issues
in the Interdisciplinary Context**

**Vydáva
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave**

**Issued by
Faculty of Law
Trnava University in Trnava**

**Vychádza štvrťročne
2023, ročník XI.**

**Issued Quarterly
2023, Volume XI.**

ISSN 1339-5467

2023

1

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

Medzinárodný International
internetový vedecký časopis Scientific Online Journal
zameraný na právne otázky for the Study of Legal Issues
v interdisciplinárnych súvislostiach in the Interdisciplinary Context

Vydáva: Issued by:
Právnická fakulta Faculty of Law
Trnavská univerzita v Trnave Trnava University in Trnava
Slovenská republika Slovak Republic

Vychádza štvrt'ročne Issued Quarterly
2023, ročník XI. 2023, Volume XI.

URL časopisu: Journal's URL:
<http://sei.iuridica.truni.sk> <http://sei.iuridica.truni.sk>

Poštová adresa redakcie: Editorial Office Postal Address:
Kollárova 10 Kollárova 10
917 01 Trnava 917 01 Trnava
Slovenská republika Slovak Republic

E-mailová adresa redakcie: Editorial Office E-mail Address:
sei.journal@gmail.com sei.journal@gmail.com

Hlavný redaktor: Editor in Chief:
Doc. JUDr. Marianna Novotná, Doc. JUDr. Marianna Novotná,
PhD., mim. prof. PhD., mim. prof.

Výkonný redaktor: Executive Editor:
Ing. Jana Koprlová, PhD. Ing. Jana Koprlová, PhD.

© Právnická fakulta © Faculty of Law
Trnavská univerzita v Trnave Trnava University in Trnava
Slovenská republika Slovak Republic

ISSN 1339-5467

Publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons 4.0, Attribution-NonCommercial-NoDerivatives. Dielo je možné opakovane používať za predpokladu uvedenia mien autorov a len na nekomerčné účely, pričom nie je možné z diela ani z jeho jednotlivých častí vyhotoviť odvodené dielo formou spracovania alebo iných zmien.

The publication is distributed under the Creative Commons 4.0 license, Attribution-NonCommercial-NoDerivatives. The work can be used repeatedly, provided that the names of the authors are mentioned and only for non-commercial purposes, while it is not possible to create a derivative work from the work or its individual parts in the form of processing or other changes.

Redakčná rada

Hlavný redaktor

Doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD., mim. prof.

 Trnavská univerzita v Trnave

Výkonný redaktor

Ing. Jana Koprlová, PhD.

 Trnavská univerzita v Trnave

Predseda redakčnej rady

Prof. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD.

 Trnavská univerzita v Trnave

Zahraniční členovia redakčnej rady

Professor Emeritus Eileen Barker, OBE, FBA

 London School of Economics and Political Science, Veľká Británia

Prof. Daniel Barnhizer

 Michigan State University College of Law, Spojené štáty americké

Prof. Ing. JUDr. Mgr. Alexander Bělohávek, dr. h.c.

 VŠB TU Ostrava, Česká republika

 WSM Warszawa, Poľsko

Prof. Dr. Pavel Boyko

 Kubanskij gosudarstvennyj universitet, Ruská federácia

Prof. dr hab. Józef Ciągwa

 Uniwersytet Śląski w Katowicach, Poľsko

Prof. Elizabeth Clark

 Brigham Young University, Spojené štáty americké

Prof. Dr. Maximilian Fuchs

 Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt, Nemecko

Prof. Agnes Christian Chaves Faria Alexandrovna Dybova

 Pontifícia Universidade Católica do Rio de Janeiro, Brazília

Professeur titulaire Louis-Léon Christians

 Université catholique de Louvain, Belgicko

Prof. Dr. Sc. Tatjana Josipović

 Sveučilište u Zagrebu, Chorvátsko

Prof. Valentina Dmitrijevna Laza, PhD.

 Pyatigorskij gosudarstvennyj lingvisticheskiy universitet, Ruská federácia

Doc. Dr. Sc. Aleksandra Maganić

 Sveučilište u Zagrebu, Chorvátsko

Assist. Prof. Nikos Maghioros

 Aristotelio Panepistimio Thessalonikis, Grécko

Doc. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph. D.

 Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika

Prof. Tsuyoshi Nakano

 Sōka University, Japonsko

Prof. Dr. Dušan Nikolić

 Univerzitet u Novom Sadu, Srbsko

Prof. Alberto Patiño Reyes

 Universidad Iberoamericana, Mexiko

Francisca Pérez Madrid, Profesora titular de universidad

 Universitat de Barcelona, Španielsko

Prof. Dr. Meliha Powlakić

 Univerziteta u Sarajevu, Bosna a Hercegovina

Prof. Michele Rosboch

 Università degli Studi di Torino, Taliansko

Assoc. Prof. Maria Serafimova, PhD.

 Yugozapaden universitet „Neofit Rilski“, Bulharsko

Prof. Balázs Schanda, Ph.D.

 Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Maďarsko

Prof. Charles Szymanski

 Vytauto Didžiojo universitetas, Litva

 Michigan State University College of Law, Spojené štáty americké

Doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.

 Univerzita Karlova v Praze, Česká republika

Emmanuel Tawil, MC

✚ Université Panthéon-Assas, Francúzsko

Dr. Angelo Viglianisi Ferraro

✚ Università degli Studi Mediterranea di Reggio Calabria, Taliansko

Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Manfred Weiss

✚ Goethe-Universität Frankfurt am Main, Nemecko

Em. o. Univ.-Prof. DDr. h.c. Dr. Rudolf Welser

✚ Universität Wien, Rakúsko

Prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, univ. dipl. prav.

✚ Univerza v Ljubljani, Slovinsko

Domáci členovia redakčnej rady

Prof. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.

✚ Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Prof. JUDr. Soňa Košičiarová, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Prof. JUDr. Bc. Miriam Laclavíková, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Prof. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.

✚ Ekonomická univerzita v Bratislave

Prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Dr.h.c. prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Doc. JUDr. PhDr. Adriána Švecová, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Zahraniční redaktori

Dr. Preeti D. Das

✚ Jawaharlal Nehru University, India

Thlic. Mgr. Monika Menke, Th.D.

✚ Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika

Prof. Mincho Petrov Minchev, Dr. Habil.

✚ Velikoturnovski universitet „Sv. Sv. Kiril i Metodii“, Bulharsko

Prof. Tatiana Aleksandrovna Senyushkina, Dr.

 Tavricheskaya akademïa Krymskogo federalnogo universiteta imeni
V. I. Vernadskogo, Krymská republika

Editorial Board

Editor in Chief

Doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD., mim. prof.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Executive Editor

Ing. Jana Koprlová, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Chairman of the Editorial Board

Prof. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Foreign Members of the Editorial Board

Professor Emeritus Eileen Barker, OBE, FBA

✚ London School of Economics and Political Science, United Kingdom

Prof. Daniel Barnhizer

✚ Michigan State University College of Law, United States of America

Prof. Ing. JUDr. Mgr. Alexander Bělohávek, dr. h.c.

✚ VŠB TU Ostrava, Czech Republic

✚ WSM Warszawa, Poland

Prof. Dr. Pavel Boyko

✚ Kuban State University, Russian Federation

Prof. Agnes Christian Chaves Faria Alexandrovna Dybova

✚ Pontifical Catholic University of Rio de Janeiro, Brasil

Professeur titulaire Louis-Léon Christians

✚ Catholic University of Louvain, Belgium

Prof. dr hab. Józef Ciągwa

✚ University of Silesia in Katowice, Poland

Prof. Elizabeth Clark

✚ Brigham Young University, United States of America

Prof. Dr. Maximilian Fuchs

✚ Catholic University of Eichstätt-Ingolstadt, Germany

Prof. Dr. Sc. Tatjana Josipović

 University of Zagreb, Croatia

Prof. Valentina Dmitrijevna Laza, PhD.

 Pyatigorsk State Linguistic University, Russian Federation

Assoc. Prof. Dr. Sc. Aleksandra Maganić

 University of Zagreb, Croatia

Assist. Prof. Nikos Maghioros

 Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Assoc. Prof. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph. D.

 Palacký University Olomouc, Czech Republic

Prof. Tsuyoshi Nakano

 Soka University, Japan

Prof. Dr. Dušan Nikolić

 University of Novi Sad, Serbia

Prof. Alberto Patiño Reyes

 Ibero-American University, Mexico

Francisca Pérez Madrid, Profesora titular de universidad

 University of Barcelona, Spain

Prof. Dr. Meliha Powlakić

 University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Prof. Michele Rosboch

 University of Turin, Italy

Prof. Balázs Schanda, Ph.D.

 Pázmány Péter Catholic University, Hungary

Assoc. Prof. Maria Serafimova, PhD.

 South-West University "Neofit Rilski", Bulgaria

Prof. Charles Szymanski

 Vytautas Magnus University, Lithuania

 Michigan State University College of Law, United States of America

Assoc. Prof. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.

 Charles University in Prague, Czech Republic

Emmanuel Tawil, MC

 Panthéon-Assas University, France

Dr. Angelo Viglianisi Ferraro

✚ “Mediterranea” University of Reggio Calabria, Italy

Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Manfred Weiss

✚ Goethe University Frankfurt am Main, Germany

Em. o. Univ.-Prof. DDr. h.c. Dr. Rudolf Welser

✚ University of Vienna, Austria

Prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, univ. dipl. prav.

✚ University of Ljubljana, Slovenia

Internal Members of the Editorial Board

Prof. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.

✚ Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Slovakia

Prof. JUDr. Soňa Košičiarová, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Prof. JUDr. Bc. Miriam Laclavíková, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Prof. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.

✚ University of Economics in Bratislava, Slovakia

Prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Dr.h.c. prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Doc. JUDr. PhDr. Adriána Švecová, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Foreign Editors

Dr. Preeti D. Das

✚ Jawaharlal Nehru University, India

Thlic. Mgr. Monika Menke, Th.D.

✚ Palacký University Olomouc, Czech Republic

Prof. Mincho Petrov Minchev, Dr. Habil.

✚ St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Turnovo, Bulgaria

Prof. Tatiana Aleksandrovna Senyushkina, Dr.

 Taurida Academy of Crimean Federal University named after V. I. Vernadsky, Republic of Crimea

Obsah

Jana Koprlová

Editoriál k jarnej edícii

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 202313

ŠTÚDIE

Rafał Adamus

Polish-German Dispute

over WWII Reparations21

Djulieta Vasiloi

A Criminological Perspective

of the Economic Crimes in Particular Cases

of Money Laundering and Tax Evasion38

Martin Štefko

Odpovědnost vykonavatele veřejné funkce

v nezávislém orgánu za nezákonné rozhodnutí,

na příkladu Rady České televize50

Małgorzata Grzešków

Whistleblower Protection in Poland –

Analysis of the Situation

of Polish Officers and Professional Soldiers67

RECENZIE

Tomáš Čičmanec

Frumarová, Kateřina, Tomáš Grygar,

Zdeněk Koudelka, Lukáš Potěšil, Olga Pouperová,

Radovan Suchánek a Martin Škurek:

Správní soudnictví

[Správne súdnictvo].

Praha: Leges, 2022. 671 s.

ISBN 978-80-7502-611-889

Informácie pre autorov94

<i>Etický kódex</i>	104
---------------------------	-----

Contents

Jana Koprlová <i>Editorial for Spring Edition of the SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2023</i>	17
---	----

STUDIES

Rafał Adamus <i>Polish-German Dispute over WWII Reparations</i>	21
--	----

Djulieta Vasiloi <i>A Criminological Perspective of the Economic Crimes in Particular Cases of Money Laundering and Tax Evasion</i>	38
--	----

Martin Štefko <i>Liability of the Holder of a Public Office in an Independent Body for Unlawful Decisions, Using the Example of the Czech Television Council</i>	50
---	----

Małgorzata Grzešków <i>Whistleblower Protection in Poland – Analysis of the Situation of Polish Officers and Professional Soldiers</i>	67
---	----

REVIEWS

Tomáš Čičmanec <i>Frumarová, Kateřina, Tomáš Grygar, Zdeněk Koudelka, Lukáš Potěšil, Olga Pouperová, Radovan Suchánek and Martin Škurek: Administrative Justice. Praha: Leges, 2022. 671 p. ISBN 978-80-7502-611-8</i>	89
---	----

<i>Information for Authors</i>	99
--------------------------------------	----

<i>Code of Ethics</i>	108
-----------------------------	-----

Editoriál k jarnej edícii **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2023**

Ctení čitatelia, vážení priatelia,

dovoľte, aby som Vám predstavila prvé číslo jedenásteho ročníka **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, medzinárodného internetového vedeckého časopisu zameraného na právne otázky v interdisciplinárnych súvislostiach.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** vychádza pod záštitou Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a tematicky sa zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni, pričom prijíma a publikuje výhradne pôvodné, dopiaľ nepublikované príspevky.

Časopis vychádza v elektronickej on-line podobe pravidelne štyrikrát ročne, a to v termínoch 31. marec, 30. jún, 30. september a 31. december, pričom ponúka priestor pre publikáciu príspevkov v podobe samostatných vedeckých štúdií, ako aj cyklov vedeckých štúdií, esejí zamýšľajúcich sa nad aktuálnou spoločenskou témou alebo dianím, recenzií publikácií vzťahujúcich sa na hlavné zameranie časopisu, a taktiež informácií, ako aj správ súvisiacich so základným poslaním časopisu.

Webová stránka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka čitateľskej verejnosti informácie v bežnom grafickom rozhraní, a súběžne aj v grafickom rozhraní Blind Friendly pre zrakovo hendikepovaných čitateľov paralelne v slovenskom a anglickom jazyku. V oboch jazykoch zabezpečuje redakcia časopisu i spätnú komunikáciu prostredníctvom svojej osobitnej e-mailovej adresy. Zároveň webová stránka časopisu ponúka čitateľom vďaka uplatneniu dynamického responzívneho webdizajnu možnosť prístupu a prehliadania z akéhokoľvek zariadenia umožňujúceho prenos informácií prostredníctvom globálnej siete internet.

Aktuálne, prvé číslo jedenásteho ročníka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka celkovo štyri samostatné vedecké štúdie, ako aj jednu recenziu uznaniahodnej vedeckej publikácie, napísané v troch rôznych jazykoch – v angličtine, češtine a slovenčine. V poradí prvá štúdia ponúka čitateľom veľmi komplexný a podrobný pohľad na kľúčové a mimoriadne aktuálne otázky doteraz nedoriešeného poľsko-nemeckého sporu ohľadom reparácií vzťahujúcich sa na obdobie druhej svetovej

vojny. Nasledujúca štúdia dôkladne analyzuje, sprehľadňuje a príkladne vysvetľuje problematiku kriminologického pohľadu na ekonomické trestné činy v konkrétnych prípadoch prania špinavých peňazí a daňových únikov, uplatňujúc pritom skúsenosti rumunského trestného práva. Treťou štúdiou sa venuje veľmi podrobnému systematickému objasneniu, ako aj hĺbkovej analýze a komplexnej syntéze prínosov a dopadov súčasnej českej právnej úpravy inštitútu zodpovednosti vykonávateľa verejnej funkcie v nezávislom orgáne za nezákonné rozhodnutie, a to na príklade Rady Českej televízie. V poradí posledná štúdia predstavuje systematické a hĺbkové vymedzenie a objasnenie kľúčových otázok spájajúcich sa s problematikou ochrany oznamovateľov v Poľsku, opierajúc sa pritom o analýzu situácie poľských dôstojníkov a profesionálnych vojakov. Rubrika „Recenzie“, zaradená na konci aktuálneho čísla, ponúka zaujímavú recenziu novej jedinečnej českej kolektívnej vedeckej monografie venovanej správne súdnictvu, ktorá rovnako dobre poslúži nielen českej, ale aj slovenskej širokej odbornej i laickej verejnosti.

V súvislosti s vydaním prvého čísla jedenásteho ročníka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** by sme veľmi radi informovali všetkých jeho čitateľov, prispievateľov aj priaznivcov, že časopis je registrovaný v medzinárodných vedeckých databázach Crossref, ERIH PLUS a Index Copernicus International a požiadal o registráciu v ďalších medzinárodných vedeckých databázach. Súčasne by sme veľmi radi informovali aj o tom, že do okamihu vydania nového čísla časopisu zaznamenali jeho webové stránky celkom 152 krajín návštev (v abecednom poradí):

1. Afganistan	52. Island	103. Pakistan
2. Albánsko	53. Izrael	104. Palestína
3. Alžírsko	54. Írsko	105. Panama
4. Angola	55. Jamajka	106. Paraguaj
5. Antigua a Barbuda	56. Japonsko	107. Peru
6. Argentína	57. Jemen	108. Pobrežie slonoviny
7. Arménsko	58. Jordánsko	109. Poľsko
8. Austrália	59. Južná Afrika	110. Portoriko
9. Azerbajdžan	60. Južná Kórea	111. Portugalsko
10. Bahrajn	61. Kambodža	112. Rakúsko
11. Bangladéš	62. Kamerun	113. Rumunsko
12. Barbados	63. Kanada	114. Rusko
13. Belgicko	64. Kapverdy	115. Rwanda
14. Benín	65. Katar	116. Salvádor
15. Bielorusko	66. Kazachstan	117. Saudská Arábia

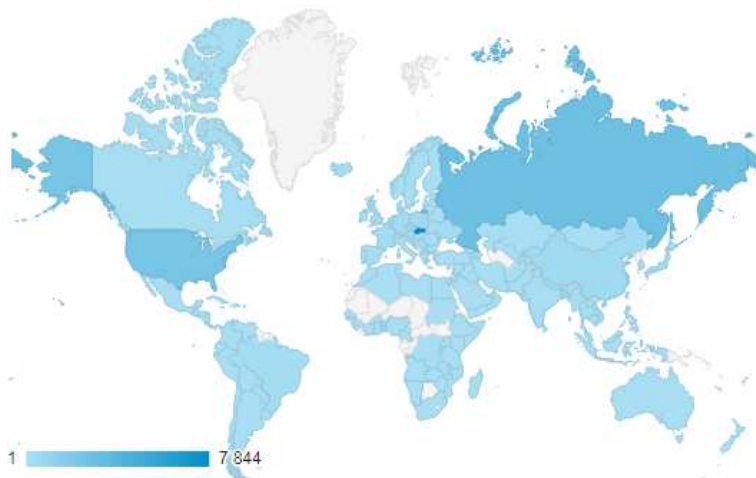
16. Bolívia	67. Keňa	118. Senegal
17. Bosna a Hercegovina	68. Kirgizsko	119. Seychely
18. Brazília	69. Kolumbia	120. Sierra Leone
19. Bulharsko	70. Kongo – Kinshasa	121. Singapur
20. Burkina Faso	71. Kosovo	122. Sint Maarten
21. Burundi	72. Kostarika	123. Slovensko
22. Curaçao	73. Kuba	124. Slovinsko
23. Cyprus	74. Kuvajt	125. Somálsko
24. Česká republika	75. Laos	126. Spojené arabské emiráty
25. Čile	76. Libanon	127. Spojené kráľovstvo
26. Čína	77. Litva	128. Spojené štáty americké
27. Dánsko	78. Líbya	129. Srbsko
28. Dominika	79. Lotyšsko	130. Srí Lanka
29. Dominikánska republika	80. Luxembursko	131. Sudán
30. Egypt	81. Macedónsko	132. Sýria
31. Ekvádor	82. Madagaskar	133. Španielsko
32. Estónsko	83. Maďarsko	134. Švajčiarsko
33. Etiópia	84. Malajzia	135. Švédsko
34. Fidži	85. Malawi	136. Tadžikistan
35. Filipíny	86. Malta	137. Taiwan
36. Fínsko	87. Maroko	138. Taliansko
37. Francúzsko	88. Maurícius	139. Tanzánia
38. Ghana	89. Mexiko	140. Thajsko
39. Grécko	90. Mjanmarsko	141. Togo
40. Gruzínsko	91. Moldavsko	142. Trinidad a Tobago
41. Guam	92. Mongolsko	143. Tunisko
42. Guatemala	93. Mozambik	144. Turecko
43. Guinea	94. Namíbia	145. Uganda
44. Holandsko	95. Nemecko	146. Ukrajina
45. Honduras	96. Nepál	147. Uruguaj
46. Hongkong	97. Nigéria	148. Uzbekistan
47. Chorvátsko	98. Nikaragua	149. Venezuela
48. India	99. Nórsko	150. Vietnam
49. Indonézia	100. Nová Kaledónia	151. Zambia
50. Irak	101. Nový Zéland	152. Zimbabwe
51. Irán	102. Omán	

Pri príležitosti vydania prvého čísla jedenásteho ročníka časopisu by som sa veľmi rada úprimne poďakovala všetkým prispievateľom, ktorí doň aktívne prispeli a podelili sa tak s čitateľmi o svoje vedomosti, skúsenosti či nevšedné pohľady na problematiku právnych otázok, a rovna-

ko tiež vedeniu Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, všetkým priateľom, kolegom, zamestnancom Právnickej fakulty i rektorátu Trnavskej univerzity v Trnave za ich podporu a podnetné rady, a napokon tiež členom redakčnej rady časopisu a redakčnému tímu.

Verím, že časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** poskytne podnetnú a inšpiratívnu platformu pre komunikáciu na úrovni odbornej aj občianskej verejnosti, a rovnako tiež pre vedecké a celospoločensky prínosné riešenia aktuálnych právnych otázok v kontexte ich najširších interdisciplinárnych spoločenských súvislostí, a to nielen na národnej, ale aj na regionálnej a medzinárodnej úrovni.

Obrázok 1 Teritoriálny prehľad krajín návštev webových stránok časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** do okamihu vydania prvého čísla jedenásteho ročníka

Prameň: Nástroje Google Analytics uplatnené na webových stránkach časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**. Dostupné na internete: <http://www.google.com/analytics/>.
© Google Analytics.

V mene celej redakčnej rady a redakcie časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**

s úctou,

Jana Koprlová

Trnava 31. marec 2023

Editorial for Spring Edition **of the SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2023**

Dear readers and friends,

let me introduce the first issue of the eleventh volume of **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, an international scientific online journal for the study of legal issues in the interdisciplinary context.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is issued under the auspices of the Faculty of Law of the Trnava University in Trnava, Slovakia, and it thematically focuses mainly on socially relevant interdisciplinary relations connected with issues of public law and private law at the national, transnational and international levels, while accepting and publishing exclusively original, hitherto unpublished contributions.

The journal is issued in an electronic on-line version four times a year, regularly on March 31st, June 30th, September 30th and December 31st, and it offers a platform for publication of contributions in the form of separate papers and scientific studies as well as scientific studies in cycles, essays on current social topics or events, reviews on publications related to the main orientation of the journal and also information or reports connected with the inherent mission of the journal.

The website of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers the reading public information in the common graphical user interface as well as in the blind-friendly interface designed for visually handicapped readers, both parallel in the Slovak as well as English languages. In both languages the journal's editorial office provides also feedback communication through its own e-mail address. At the same time, the website of the journal offers readers due to the use of dynamic responsive web design accession and browsing by using any equipment that allows transmission of information via the global Internet network.

The current, first issue of the eleventh volume of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers a total of four separate scientific studies as well as one notable scientific publication written in three different languages – in the English, Czech and Slovak languages. The very first study offers readers a very complex and detailed view of the key and extremely topical issues of the still unresolved Polish-German dispute regarding reparations related to the period of the Second World War. The following study thoroughly analyses, clarifies and exemplarily explains

the issue of the criminological perspective on economic crimes in specific cases of money laundering and tax evasion, applying the experience of the Romanian criminal law. The third study concentrates on a very detailed systematic clarification as well as in-depth analysis and comprehensive synthesis of the benefits and impacts of the current Czech legislation on the institute of liability of the holder of a public office in an independent body for an unlawful decision, using the example of the Czech Television Council. The final study presents systematic and thorough qualifying and clarifying of the key questions related to the issue of whistleblower protection in Poland, based on the analysis of the situation of the Polish officers and professional soldiers. The section "Reviews", placed at the end of the current issue, offers an interesting review of a new unique Czech scientific collective monograph dedicated to administrative justice, which will serve equally well not only the Czech, but also the Slovak broad professional and lay public.

In relation to the release of the first issue of the eleventh volume of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** we are pleased to inform all its readers, contributors as well as fans that the journal has been registered in the international scientific databases Crossref, ERIH PLUS and Index Copernicus International and applied for registration in other international scientific databases. At the same time, we would like to inform that till the date of the new issue, the journal's websites had recorded a total of 152 countries of visits (in alphabetical order):

1. Afghanistan	52. Greece	103. Panama
2. Albania	53. Guam	104. Paraguay
3. Algeria	54. Guatemala	105. Peru
4. Angola	55. Guinea	106. Philippines
5. Antigua and Barbuda	56. Honduras	107. Poland
6. Argentina	57. Hong Kong	108. Portugal
7. Armenia	58. Hungary	109. Puerto Rico
8. Australia	59. Iceland	110. Qatar
9. Austria	60. India	111. Romania
10. Azerbaijan	61. Indonesia	112. Russia
11. Bahrain	62. Iran	113. Rwanda
12. Bangladesh	63. Iraq	114. Saudi Arabia
13. Barbados	64. Ireland	115. Senegal
14. Belarus	65. Israel	116. Serbia
15. Belgium	66. Italy	117. Seychelles
16. Benin	67. Jamaica	118. Sierra Leone

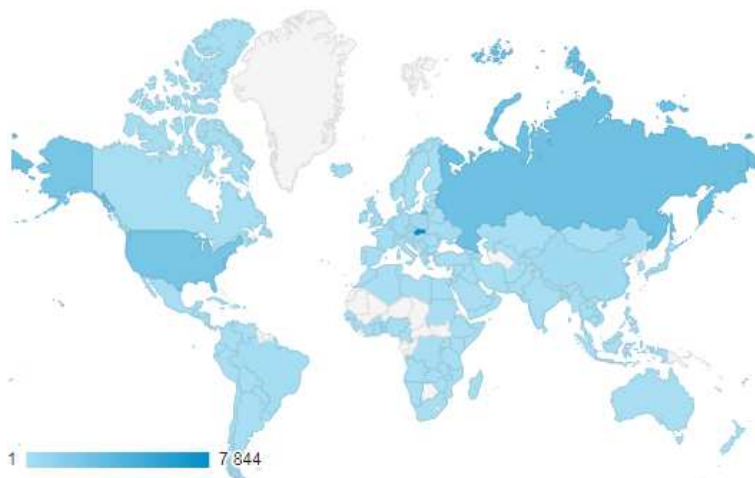
17. Bolivia	68. Japan	119. Singapore
18. Bosnia and Herzegovina	69. Jordan	120. Sint Maarten
19. Brazil	70. Kazakhstan	121. Slovakia
20. Bulgaria	71. Kenya	122. Slovenia
21. Burkina Faso	72. Kosovo	123. Somalia
22. Burundi	73. Kuwait	124. South Africa
23. Cambodia	74. Kyrgyzstan	125. South Korea
24. Cameroon	75. Laos	126. Spain
25. Canada	76. Latvia	127. Sri Lanka
26. Cape Verde	77. Lebanon	128. Sudan
27. Chile	78. Libya	129. Sweden
28. China	79. Lithuania	130. Switzerland
29. Colombia	80. Luxembourg	131. Syria
30. Congo – Kinshasa	81. Macedonia	132. Taiwan
31. Costa Rica	82. Madagascar	133. Tajikistan
32. Côte d'Ivoire	83. Malawi	134. Tanzania
33. Croatia	84. Malaysia	135. Thailand
34. Cuba	85. Malta	136. The Netherlands
35. Curaçao	86. Mauritius	137. Togo
36. Cyprus	87. Mexico	138. Trinidad and Tobago
37. Czech Republic	88. Moldova	139. Tunisia
38. Denmark	89. Mongolia	140. Turkey
39. Dominica	90. Morocco	141. Uganda
40. Dominican Republic	91. Mozambique	142. Ukraine
41. Ecuador	92. Myanmar	143. United Arab Emirates
42. Egypt	93. Namibia	144. United Kingdom
43. El Salvador	94. Nepal	145. United States of America
44. Estonia	95. New Caledonia	146. Uruguay
45. Ethiopia	96. New Zealand	147. Uzbekistan
46. Fiji	97. Nicaragua	148. Venezuela
47. Finland	98. Nigeria	149. Vietnam
48. France	99. Norway	150. Yemen
49. Georgia	100. Oman	151. Zambia
50. Germany	101. Pakistan	152. Zimbabwe
51. Ghana	102. Palestine	

On the occasion of launching the first issue of the eleventh volume of the journal, I would be delighted to sincerely thank all the contributors who have contributed in it actively and have shared with the readers their knowledge, experience or extraordinary views on legal issues as well as the top management of the Faculty of Law of the Trnava University.

ty in Trnava, all friends, colleagues, employees of the Faculty of Law, the rector's administration at the Trnava University in Trnava for all support and suggestive advices and, finally, also the members of journal's editorial board and the editorial team.

I believe that the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** provides a stimulating and inspirational platform for communication both on the professional level and the level of the civic society as well as for scientific and society-wide beneficial solutions to current legal issues in context of their broadest interdisciplinary social relations, in like manner at national, regional and international levels.

Figure 1 Territorial View of Visitors' Countries in Relation to the Websites of the Journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** before Issuing the First Issue of the Eleventh Volume

Source: Tools of Google Analytics in Relation to Websites of the Journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**. Available at: <http://www.google.com/analytics/>. © Google Analytics.

On behalf of the entire editorial board and editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**,

Yours faithfully,

Jana Koprlová

Trnava, Slovakia, March 31st, 2023

Polish-German Dispute over WWII Reparations

Rafał Adamus

Abstract: *This study concerns the dispute between Poland and Germany regarding war reparations for losses caused in Poland in the years 1939 – 1945. The author pointed to the relevant acts of international law. This applies to the so-called Potsdam Agreement, the declaration of the Union of Soviet Socialist Republics (hereinafter referred to as the “USSR”) on the resignation of claims against Germany, the declaration of the government of the People’s Republic of Poland on the resignation of claims, the German unification treaty. As well as in the study, the substantive position that may be presented by Poland was indicated. After the end of the World War II, there was no peace agreement between the defeated Germans and members of the anti-German coalition. This was due to emerging political differences between the victorious states. What is significant in the case is the fact that the Polish war losses were not covered in full. There are reasons to believe that Poland’s renunciation of claims in year 1953 (with effect from January 1, 1954) was invalid.*

Key Words: *International Law; Public International Law; War; World War II; Reparations; Compensation; the Union of Soviet Socialist Republics; Germany; Poland.*

Preliminary issues

On December 28, 2022, the German government gave a laconic response to Poland’s diplomatic note of October 3, 2022, on claims for the World War II losses. The German diplomatic note was delivered to the Polish Ministry of Foreign Affairs on January 3, 2023. According to the German government, the matter of reparations and compensation for war losses remains closed, and the German government does not intend to enter into negotiations on this matter.¹ However, Poland’s claims against demo-

¹ In this paper, in a certain simplification, the position of the German state will be considered to be the report of the Scientific Services of the Bundestag of August 28, 2017, elaboration and commentary by BAINCZYK, M. Raport: Podstawy i ograniczenia prawno-międzynarodowe reparacji wojennych ze szczególnym uwzględnieniem relacji niemiecko-polskiej [Report: Basis and International Legal Limitations of War Reparations

cratic Germany for full war losses in the years 1939 – 1945, despite the passage of a significant period of time since the end of the World War II, have not yet been fully satisfied.² In this study, substantive arguments will be presented regarding the discussion relating to the Polish claims for war losses. A substantive discussion on the issue of claims may be an additional binder of the Polish-German reconciliation.

Poland's claims against Germany for losses incurred in the World War II

The origin of Poland's claims³ against Germany for losses incurred in the World War II dates back to the agreement of August 23, 1939, concluded in Moscow, between the USSR and Germany (the Molotov-Ribbentrop Pact), whose secret protocol divided the Second Polish Republic into two spheres of influence: the Soviet and the German. The German armed attack on Poland on September 1, 1939, marked the beginning of unprecedented losses in the human, material and cultural resources of the Second Polish Republic. The German state is also responsible for mass deportations of the Polish citizens from areas directly incorporated into Germany. The attack of the USSR on Poland on September 17, 1939,

with Particular Emphasis on German-Polish Relations]. In: M. BAINCZYK. *Raporty Służb Naukowych Bundestagu w sprawie reparacji wojennych dla Polski i odszkodowań dla polskich obywateli* [Reports of the Bundestag Scientific Services on War Reparations for Poland and Compensation for Polish Citizens]. 1. wyd. Poznań: Instytut Zachodni, 2018, pp. 13-38. IZ Policy Papers, nr 26(I). ISBN 978-83-61736-78-3. Germany's reply, dated on December 28, 2022, to Poland's diplomatic note regarding unsatisfied claims does not contain substantive argumentation.

² See STOLARCZYK, M. *Reparacje wojenne dla Polski od Niemiec w latach 1945 – 2020* [War Reparations for Poland from Germany in 1945 – 2020]. *Krakowskie Studia Międzynarodowe* [online]. 2020, vol. 17, nr 2, pp. 171-194 [cit. 2023-01-06]. ISSN 2451-0610. Available at: <https://doi.org/10.48269/2451-0610-ksm-2020-2-009>.

³ The meaning of the terms of reparations, restitutions, revindications, individual compensations are explained by BARCZ, J. and J. KRANZ. *Reparacje od Niemiec po drugiej wojnie światowej w świetle prawa międzynarodowego: Aspekty prawa i praktyki* [Reparations from Germany after the World War II in the Light of International Law: Aspects of Law and Practice]. 1. wyd. Warszawa: Elipsa, 2019, p. 26. ISBN 978-83-8017-224-1. See also BAINCZYK, M. *Raport: Podstawy i ograniczenia prawnomiędzynarodowe reparacji wojennych ze szczególnym uwzględnieniem relacji niemiecko-polskiej* [Report: Basis and International Legal Limitations of War Reparations with Particular Emphasis on German-Polish Relations]. In: M. BAINCZYK. *Raporty Służb Naukowych Bundestagu w sprawie reparacji wojennych dla Polski i odszkodowań dla polskich obywateli* [Reports of the Bundestag Scientific Services on War Reparations for Poland and Compensation for Polish Citizens]. 1. wyd. Poznań: Instytut Zachodni, 2018, pp. 16-17. IZ Policy Papers, nr 26(I). ISBN 978-83-61736-78-3.

opened a second account of losses, and also opened the way to mass deportations of the Polish citizens deep into the USSR. On June 22, 1941, the German-Soviet alliance was broken. The German state began military operations on the territory of the Second Polish Republic under the occupation of the USSR. In year 1944, hostilities resumed on the territory of the Second Polish Republic between the USSR and Germany.

In year 1945, the post-Yalta arrangement of Europe was formed on the basis of the Soviet-Anglo-American arrangements. As a result, Poland did not have any independence in international politics. It was not a party to the international arrangements concerning its territory and population. It became a satellite state of the USSR. The USSR troops were stationed on its territory. The elections in Poland were neither free nor democratic, and their results were falsified. The Atlantic Charter stopped at the so-called Iron Curtain. The post-Yalta arrangement of Europe resulted in mass deportations of the Poles from the lands absorbed by the USSR and mass deportations of the Germans from the lands granted to Poland, under international decisions made without Poland's subjective participation.

Of key importance from the point of view of post-war claims against Germany for war losses was the so-called Potsdam Agreement of August 2, 1945. In Chapter IV (concerning "Reparations from Germany"), the Potsdam Agreement divided Germany into two reparation zones, eastern and western. In the further part of the agreement, its signatories agreed that claims for compensation from the USSR would be satisfied by the removal of relevant items from the Soviet occupation zone and by the German property located abroad. The USSR undertook to satisfy the Polish demands for compensation from its own share of compensation. The compensation claims of the United States of America, the United Kingdom and other countries entitled to compensation were to be satisfied by the western zones and by the corresponding German property located abroad. It is estimated that due to the growing tensions between the USSR and the Western Allies, no peace treaty was signed to settle the effects of the war that had ended.

On the basis of the Potsdam Agreement of which Poland was not a signatory, a bilateral agreement between Poland and the USSR was concluded in Moscow on August 16, 1945. Pursuant to this agreement, the USSR renounced to Poland "its claims to the German property and the German assets, as well as to the shares of the German industrial and

transport enterprises to which it was entitled on the Polish territory [...], as long as they belonged to the German territory” (i.e., in the former German eastern territories). In addition, the USSR undertook to transfer to Poland, in accordance with this agreement and in order to cover the Polish claims, a share in the amount of 15 percent of the benefits due to it as reparations from the German occupation zones. However, these benefits were waived in exchange for Poland supplying 8 to 13 million tons of the “German coal” per year (the so-called Coal Clause).

Another significant event was the statement of the USSR of August 15, 1953, in which the USSR announced the complete release of Germany from its reparation obligations as of January 1, 1954 – “due to the fact that Germany has already fulfilled a significant part of its financial and economic obligations related to the consequences of wars.” It is worth paying attention to the historical context: it was after the so-called Berlin Uprising in June 1953, which the Soviet army bloodily suppressed, using armoured units. Shortly after, it was followed by a loose-form statement by the government of the Polish People’s Republic of August 23, 1954. “Taking into account that Germany has already largely satisfied its obligations in respect of reparations and that the improvement of the Germany’s economic situation is in the interest of its peaceful development, the government of the People’s Republic of Poland – desiring to make its further contribution to the work of settling the German problem in a peaceful and democratic spirit and in accordance with the interests of the Polish nation and all peace-loving nations – decided to renounce, as of January 1, 1954, the payment of compensation to Poland.”

Other important events include the Treaty on the Basis of Normalization of Mutual Relations between the People’s Republic of Poland and the Federal Republic of Germany of December 7, 1970, signed in Warsaw. It did not refer to Poland’s claims for war losses. On June 4, 1989, the first partially free parliamentary elections in Poland took place. “Deutsche Wiedervereinigung” took place on October 3, 1990, pursuant to an agreement concluded on September 12, 1990, in Moscow between the Federal Republic of Germany and the German Democratic Republic and the four former occupier states. According to the view of the German government, the so-called “Two Plus Four Treaty” finally regulates all legal issues related to ending the war.

The legal responsibility of Germany towards Poland for war losses caused in the years 1939 – 1945

The principle of Germany's legal responsibility towards Poland for war losses should not raise any doubts.⁴ On September 1, 1939, Germany launched a war of aggression against Poland.⁵ According to the Article 3 of the 4th Hague Convention of 1907 on the Laws and Customs of War on Land, also ratified by Germany, a warring state is responsible for every act of a person who is part of that state's armed forces. The scale of biological, material and cultural losses caused by Germany to the Polish state during the World War II was enormous and unprecedented.⁶

⁴ In the literature, attention is drawn to the case of "demands for compensation from the Russian Federation – the international legal successor of the USSR – for the USSR's failure to implement the provisions of the Potsdam resolutions in relation to the Polish reparation claims, which were to be satisfied from part of the German property seized by the then USSR. However, the Polish entitlement was of a secondary nature, which means that it is currently not possible for Poland to collect reparations from Germany or to settle the problem of the Polish repatriates from across the Bug, i.e., Zabuzans, demanding compensation for the loss of their property in the Eastern Borderlands. The current authorities of the Russian Federation fully uphold the claims that the Eastern Borderlands – the area of the Second Polish Republic was lost by it in September 1939 as a result, as the then Soviet authorities believed, their seizure for the sake of the safety of the population of these lands and the western border of the Union of the Soviet Union, and not, as Poland proves, of aggression." See ŁASKI, P. *Polskie żądania reparacji wojennych wobec Niemiec oraz żądania odszkodowawcze Niemców wobec własności poniemieckiej w Polsce z tytułu jej utraty po II wojnie światowej* [Polish Demands for War Reparations against Germany and German Demands for Compensation against post-German Property in Poland for Its Loss after the World War II]. *Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego* [online]. 2021, vol. 19, p. 160 [cit. 2023-01-06]. ISSN 1730-4504. Available at: <https://doi.org/10.26106/0513-ev91>.

⁵ See DOMAŃSKI, L. *Wojna jako tytuł prawny do wynagrodzenia za szkody i straty: Zarys teorii i praktyki prawa międzynarodowego, prywatnego i publicznego* [War as a Legal Title to Compensation for Damages and Losses: An Outline of the Theory and Practice of International, Private and Public Law]. 1. wyd. Warszawa: Drukarnia Polska, 1915, p. 12; RUNDSTEIN, Sz. *Szkody wojenne: Teoria nadzwyczajnych indemnizacji w prawie publicznym* [War Damage: The Theory of Extraordinary Indemnity in Public Law]. 1. wyd. Warszawa: F. Hoesick, 1916, pp. 7-14; BIERZANEK, R. *Wojna a prawo międzynarodowe* [War and International Law]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1982, pp. 94-97. ISBN 83-11-06789-9; and CZAPLIŃSKI, W. *Odpowiedzialność za naruszenia prawa międzynarodowego w związku z konfliktem zbrojnym* [Responsibility for Violations of International Law in Connection with Armed Conflict]. 1. wyd. Warszawa: Scholar, 2009, p. 14. ISBN 978-83-7383-372-2.

⁶ See *Opinia prawna w sprawie możliwości dochodzenia przez Polskę od Niemiec odszkodowania za szkody spowodowane przez drugą wojnę światową w związku z umowami międzynarodowymi* [Legal Opinion on the Possibility of Poland Seeking Compensation from

Claims for war losses do not arise in connection with the inclusion of the obligation in the content of a later peace treaty or in an international agreement, but in connection with their actual occurrence. A peace treaty or an international agreement may, however, exactly and indisputably specify these claims. The fact that there is no bilateral and direct Polish-German agreement relating to Poland's claims against Germany does not mean that these claims have not arisen.

On November 26, 1968, the United Nations General Assembly adopted the Convention on the Non-applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity. Therefore, Poland's claims are not time-barred. Poland's claims for war losses in the years 1939 – 1945 could not be extinguished due to the fact that they were not fulfilled (concealment, *desuetudo*). Nor could there be tacit consent (acquiescence) regarding Poland's renunciation of claims against Germany, if these claims are not time-barred.

Poland was not a signatory to the agreement of September 12, 1990, in Moscow between the two German States and four former occupiers on the reunification of Germany. The "Two Plus Four Treaty" was not effective *erga omnes*. The only reference in the treaty to the Polish-German relations concerns matters of the interstate border, regulated by a bilateral agreement. Nevertheless, "Two Plus Four Treaty" did not refer to Poland's claims for war losses. For the German perspective, the "Two Plus Four Treaty" was supposed to ultimately close the matter of settlements due to the World War II, but after its conclusion, the Polish-German Reconciliation Foundation was established, from which funds (rather symbolic) were paid out to the living Poles. Poland's approval of the German reunification was not tantamount to a waiver of claims.

Poland's lack of sovereignty in making certain decisions on the international arena in the years 1945 – 1989

In the decades following the year 1945, there was no sovereign, independent Polish state with authorities elected in free and democratic elections, in accordance with the will of its citizens. For decades, the Polish People's Republic remained in total geopolitical dependence on the USSR (although this dependence weakened over the years). The People's Republic of Poland did not pursue an independent international policy; it

Germany for Damages Caused by the World War II in Connection with International Agreements] [2017-09-06]. BAS-WAP – 1455/17.

was a party to a military alliance subordinated to the USSR (the so-called Warsaw Pact); the Soviet troops were stationed on the Polish territory. In addition, the USSR was guided by the doctrine of armed obedience to satellite states. All the above circumstances were known to the German side. There is state continuity between the People's Republic of Poland and the Third Republic of Poland.

Acts of international law, for their validity, require freedom in their expression. Acts of a satellite state resulting from the unacceptable influence of the dominant do not meet this requirement. This does not mean that a satellite state could not conclude any important international agreement. One cannot equate a unilateral statement made under the pressure of the dominant, which is a declaration of unjustified benefit for someone else, or agreements between the dominant and the satellite state and international legal acts of the satellite state with other subjects of international law, which are consistent with its *raison d'état* and which have been concluded without external pressure. The border treaties with the German Democratic Republic and the Federal Republic of Germany regarding Poland's western borders resulted from the natural need to confirm the status of the new (since year 1945) shape of the Polish state. The border treaties referred to the original arrangements of the Yalta powers of the anti-Hitler coalition. The border treaties confirmed the existing *status quo*. Therefore, they have a different legal value than waiving, against one's own interest, claims for war losses.

The USSR powers in covering the Polish war losses (*pacta tertiis*)

The Polish People's Republic, as a satellite state to the USSR, was not a direct party to the international legal agreement with the German state regarding the Polish claims for damages incurred in the years 1939 – 1945. According to Professor Jörn Eckert: "The Potsdam Agreement did not establish the possibility of making separate claims for compensation by Poland. Poland could only rely on the Soviet Union." Nevertheless, the above circumstance did not lead to the expiration of all the Polish claims for war losses. The Potsdam Agreement created a specific *pactum in favorem tertii*. The third person was Poland. The obligated state (Germany) had no influence on the distribution of reparations. In fact, Poland also had no influence on the distribution of reparations.

In the opinion of Professor Jörn Eckert concerning the agreement between Poland and the USSR on August 16, 1945, concluded in Moscow, "By virtue of this bilateral agreement with the USSR, Poland agreed to the

provisions of the Potsdam Agreement, according to which the only addressee of its claims for reparations was to be the Soviet Union.”⁷ However, it was an agreement between the dominant and the satellite state. The dominant itself had its own, separate legal responsibility towards its satellite for war losses caused by it, resulting from the armed attack in year 1939 and the occupation of the part of Poland in the years 1939 – 1941.

Poland’s dependence in collecting claims from Germany was a convenient instrument for the USSR to control the development of a country devastated by war and two occupations: the German and the Soviet. The economic dependence of the Polish People’s Republic on the USSR was another way to limit the sovereignty of the satellite state. Therefore, recognizing such an agreement as properly concluded raises objections.

The size and value of reparations for the USSR was not precisely defined, which meant an obvious unknown for the degree of satisfaction of the Polish claims. In addition, the policy of exporting property deep into the USSR from the areas occupied by the Red Army was in the implementation phase even before signing any reparations agreements.

An element of the agreement of August 16, 1945, was the so-called Coal Clause. In fact, it became a tool for the economic drainage of the People’s Republic of Poland, which was beneficial for the USSR. In the literature, the following argument is raised regarding the Polish-Soviet agreement of August 16, 1945: “It is questioned as inconsistent with the content of the Potsdam resolutions, because the USSR did not have rights to the lands granted to Poland under the Potsdam resolutions.”

The legal meaning of the declaration on the waiver of claims by the authorities of the People’s Republic of Poland of August 23, 1953

According to e.g. Professor Jan Sandorski’s declaration of the government of the People’s Republic of Poland of August 23, 1953, regarding the waiver of compensation payments to Poland as of January 1, 1954, was invalid *ab initio* and as such has never had and does not have legal ef-

⁷ See ECKERT, J. *Reparacje wojenne a rezygnacja z nich: Niemiecko-polskie stosunki z perspektywy historyczno-prawnej* [War Reparations and Resignation from Them: German-Polish Relations from a Historical and Legal Perspective]. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*. 2005, vol. 67, nr 2, pp. 19-31. ISSN 0035-9629.

fects.⁸ The reasons for the absolute invalidity – on the basis of the later Convention on the Law of Treaties of 1969 are: coercion against a representative of the state, coercion against the state by the threat or use of force and conflict of contract with *jus cogens*. Thus, there are grounds for accepting the invalidity of the waiver of claims against Germany made by the government of the People's Republic of Poland. The statement was not made freely, due to geopolitical conditions. The time sequence of the statements of the USSR and the Polish People's Republic shows that the statement of the government of the People's Republic of Poland was, in principle, an act copying the idea of a dominant political act by the satellite state. These circumstances were known to the both German states.

It can be argued that the Polish government statement violated the Constitution of July 22, 1952, which was in force at the time, because the matters of ratification and termination of international agreements were within the competence of the Council of State, and not the Council of Ministers. The government's declaration of creditor-debtor claims was the matter of an international treaty.

The statement of the government of the People's Republic of Poland was so doubtful that the German side later expected confirmation of this statement, which leads to the conclusion that it had concerns about the effectiveness of the waiver of these claims.⁹ It is also not clear who was the addressee of this statement, since reparations were paid by the USSR. It seems that the "Germany" referred to in the statement of August 23, 1954, was the German Democratic Republic, since the USSR collected reparations from its occupation zone, and the so-called Eastern Bloc did not recognize the West Germany. According to Stanisław Żerko, "On May 6, 1970, the Commission for the Study of the Problem of War Reparations was established, operating at the Ministry of Finance. The tasks of this body included 'determining the Polish losses and damages caused in connection with the World War II, which could constitute the basis for the Polish People's Republic to make claims for compensation against the

⁸ See SANDORSKI, J. Nieważność zrzeczenia się przez Polskę reparacji wojennych a niemieckie roszczenia odszkodowawcze [The Invalidity of Poland's Renunciation of War Reparations and German Claims for Compensation]. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*. 2004, vol. 66, nr 3, pp. 53-69. ISSN 0035-9629.

⁹ See ŻERKO, S. Sprawa niemieckich odszkodowań za II wojnę światową w stosunkach między Polską a RFN do 1991 r. [The Case of the German Compensation for the World War II in Relations between Poland and the Federal Republic of Germany until 1991]. *Colloquium* [online]. 2019, nr 3, pp. 101-126 [cit. 2023-01-06]. ISSN 2658-0365. Available at: <https://doi.org/10.34813/06coll2019>.

German Federal Republic'. It was yet another team that the authorities of the People's Republic of Poland created to estimate war losses. Its appointment meant that the government in Warsaw intended to make claims against the West Germany. Admittedly, on the occasion of the Polish-German talks on the Treaty on the Basis of Normalization of Mutual Relations between the People's Republic of Poland and the Federal Republic of Germany of December 7, 1970,"¹⁰ Poland's waiver of claims against the Federal Republic of Germany was supposedly confirmed by a statement of the government of the People's Republic of Poland of August 23, 1953. The "confirmation" took the form of statements by (1) the deputy minister of foreign affairs and (2) a deputy to the Parliament of the People's Republic of Poland, a member of the State Council, and the first secretary of the Central Committee of the Polish United Workers' Party. These statements can be assessed in the category of interpretation, not creation of an act of international law.

The statement of the government of the People's Republic of Poland contradicts the actual state of affairs. The benefits actually received by Poland for war losses caused by Germany were so small that they did not justify waiving further claims.

It is worth referring to the study of Professor Mariusz Muszyński¹¹ questioning the characteristics of the declaration of the government of the People's Republic of Poland as a unilateral act of international law. Unilateral acts of behaviour in the sphere of international law have a different legal value than bilateral agreements and multilateral agreements.

The Polish People's Republic was not a direct party to international agreements concerning claims against Germany and, therefore, since the USSR was the dominant entity that announced the end of exploitation of claims, the essence of the declaration of the Polish government could only be the liquidation of a certain sub-relationship (subordinate relationship). Thus, the declaration of the government of the People's Republic of

¹⁰ See ŻERKO, S. *Reparacje i odszkodowania w stosunkach między Polską a RFN (zarys historyczny)* [Reparations and Compensation in Relations between Poland and Germany (Historical Outline)]. 1. wyd. Poznań: Instytut Zachodni, 2017, p. 20. IZ Policy Papers, nr 22(I). ISBN 978-83-61736-71-4.

¹¹ See MUSZYŃSKI, M. Skuteczność oświadczenia rządu PRL z 23. 8. 1953 r. w sprawie zrzeszenia się reparacji: Rozważania w świetle prawa międzynarodowego [The Effectiveness of the Declaration of the Government of the People's Republic of Poland of August 23, 1953, on the Waiver of Reparations: Considerations in the Light of International Law]. *Kwartalnik Prawa Publicznego*. 2004, vol. 4, nr 3, pp. 43-79. ISSN 1642-9591.

Poland was of a “technical” nature. If the USSR fulfilled the claims and then transferred part of the acquired assets to Poland, the cessation of the realization of the claims by the USSR only closed this “distribution channel”.

The geopolitical goal of the USSR at that time was to provide economic support to the German Democratic Republic, especially after the crisis of the bloody suppressed Berlin Uprising in June 1953, a critical assessment of the conduct of the German affairs by Lavrentiy Beria. In other words, the East Germany was to be the beneficiary of the USSR’s renunciation of claims, in order to better embed the USSR power in the East Germany.¹²

It should be noted that the statement of the government of the People’s Republic of Poland states that it “decided to renounce, as of January 1, 1954, the payment of compensation to Poland.” This wording does not include a waiver of individual claims.

There is no doubt that in mature international legal relations, an effective waiver of claims for such serious war losses should be free, in accordance with internal law (including competence norms, the proper form of such an act, etc.), unambiguous (as to the wording), based on rational premises.

Little effectiveness of the services provided by the German side so far

In fact, the small scale of covering the claims of Poland and its citizens in the context of the scale of damage done in Poland and the scale of payments made to other countries is of significant importance in the dispute.

According to Professor Jörn Eckert, “there was a close connection between the issue of compensation and the issue of territorial cessions on the part of the “Third Reich”, agreed during the Potsdam Conference in 1945 among the victorious powers of the World War II. The cession of the former German lands east of the border on the Oder and the Lusatian Neisse rivers and the expropriation of the German property located there constituted, from the perspective of international law, part of the repara-

¹² See JARZĄBEK, W. Władze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wobec problemu reparacji i odszkodowań od Republiki Federalnej Niemiec 1953 – 1989 [The Authorities of the Polish People’s Republic towards the Problem of Reparations and Compensation from the Federal Republic of Germany 1953 – 1989]. *Dzieje Najnowsze*. 2005, vol. 37, nr 2, pp. 85-103. ISSN 0419-8824.

tions benefits.” This view is inaccurate. Territorial cessions to Poland at the expense of Germany were “compensation” for the larger lands lost in the East. As a result of the “shift to the West”, pursuant to the Yalta agreements, Poland was significantly reduced in terms of territory. War reparation is not depriving the aggressor of part of his territory as a sanction for a devastating war of aggression. Anyway, the decision regarding Poland’s borders was made “without it and for it”. Moreover, there were historical claims to the lands granted to Poland at the expense of Germany. Other authors – Professor Jan Barcz, Professor Jerzy Kranz – explained that “the decision of the superpowers to take over private property both in Germany and abroad was an extraordinary measure, which can be justified by the scale of destruction, robbery and damage caused to public and private property in the occupied territories resulting from the German actions. Thus, while the post-war territorial changes cannot be classified as reparations, the confiscation of private German property was, according to the decisions of the superpowers, part of the reparations. This was confirmed by the European Court of Human Rights, which in year 2008 rejected the complaint of the German citizens and stated that the post-war decisions of the superpowers regarding the seizure of private property did not violate international law.”

Conclusions

The negative position of the German government taken at the end of year 2022 – the party concerned in the case – does not yet mean that the Polish claims are groundless. However, the issue of the mode of their investigation is complicated.

The Supreme Court in Poland accepted that “at the present stage of the state and development of public international law, the German state is entitled to immunity from jurisdiction in tort claims committed by the German armed forces during the World War II on the territory of Poland.” The Court of Justice of the European Union, in its judgment of February 15, 2007, confirmed the state continuity of the Federal Republic of Germany with the German “Third Reich”. According to the Tribunal, after the collapse of the “Third Reich”, legal responsibility passed to its successor, i.e., Germany. Nevertheless, the courts of foreign countries (states of the place of the event, *loco delicti commissi*) do not have jurisdiction over the German state in the matter of liability and damages, because the action of the armed forces of the “Third Reich” was an act of *de iure imperii*, and this is covered by the jurisdictional immunity of the state. According

to the current state of knowledge, there is no international tribunal whose jurisdiction would cover the case of Poland's claims for war losses. However, it is possible to renew the diplomatic notes, to propose an *ad hoc* international arbitration.¹³

References

Atlantic Charter [1941-08-14].

BAINCZYK, M. Raport: Podstawy i ograniczenia prawnomiędzynarodowe reparacji wojennych ze szczególnym uwzględnieniem relacji niemiecko-polskiej [Report: Basis and International Legal Limitations of War Reparations with Particular Emphasis on German-Polish Relations]. In: M. BAINCZYK. *Raporty Służb Naukowych Bundestagu w sprawie reparacji wojennych dla Polski i odszkodowań dla polskich obywateli* [Reports of the Bundestag Scientific Services on War Reparations for Poland and Compensation for Polish Citizens]. 1. wyd. Poznań: Instytut Zachodni, 2018, pp. 13-38. IZ Policy Papers, nr 26(I). ISBN 978-83-61736-78-3.

BARCZ, J. and J. KRANZ. *Reparacje od Niemiec po drugiej wojnie światowej w świetle prawa międzynarodowego: Aspekty prawa i praktyki* [Reparations from Germany after the World War II in the Light of International Law: Aspects of Law and Practice]. 1. wyd. Warszawa: Elipsa, 2019. 384 p. ISBN 978-83-8017-224-1.

¹³ For more, see *Informacja na temat działań prawnych związanych z dochodzeniem roszczeń odszkodowawczych od Niemiec za straty materialne i osobowe wywołane II wojną światową podejmowanych na drodze krajowej i międzynarodowej przez: Albanie, Bośnię i Hercegowinę, Bułgarię, Czarnogórę, Czechy, Danię, Estonię, Finlandię, Francję, Grecję, Holandię, Irlandię, Izrael, Litwę, Łotwę, Macedonię, Norwegię, Słowację, Węgry, Wielką Brytanię i Włochy* [Information on Legal Actions Related to Pursuing Compensation Claims from Germany for Material and Personal Losses Caused by the World War II, Undertaken Domestically and Internationally by: Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Montenegro, the Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Greece, the Netherlands, Ireland, Israel, Lithuania, Latvia, Macedonia, Norway, Slovakia, Hungary, the Great Britain and Italy] [2017-12-27]. 1996BAS-ZSP-2123/17; and *Opinia prawna w sprawie możliwości uchylecia się od skutków prawnych oświadczenia woli składanego przez beneficjentów świadczeń wypłacanych przez fundację „Polsko-Niemieckie Pojednanie”, które dotyczyło nieodwołalnej rezygnacji z dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wynikających z nazistowskiego bezprawia* [Legal Opinion on the Possibility of Evading the Legal Effects of the Declaration of Will Submitted by Beneficiaries of Benefits Paid by the “Polish-German Reconciliation” Foundation, which Concerned the Irrevocable Resignation from Pursuing Compensation Claims Resulting from the Nazi Lawlessness] [2017-12-29]. BAS-WAP – 2520/17.

BIERZANEK, R. *Wojna a prawo międzynarodowe* [War and International Law]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1982. 349 p. ISBN 83-11-06789-9.

Bilateral Agreement between Poland and the USSR [1945-08-16].

Case of Eirini Lechouritou and Others v. Dimosio tis Omospondiakis Dimokratias tis Germanias [2007-02-15]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2007, C-292/05.

Constitution of the Republic of Poland [1952-07-22].

Convention on the Non-applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity [1968-11-26].

CZAPLIŃSKI, W. *Odpowiedzialność za naruszenia prawa międzynarodowego w związku z konfliktem zbrojnym* [Responsibility for Violations of International Law in Connection with Armed Conflict]. 1. wyd. Warszawa: Scholar, 2009. 287 p. ISBN 978-83-7383-372-2.

DOMAŃSKI, L. *Wojna jako tytuł prawny do wynagrodzenia za szkody i straty: Zarys teorii i praktyki prawa międzynarodowego, prywatnego i publicznego* [War as a Legal Title to Compensation for Damages and Losses: An Outline of the Theory and Practice of International, Private and Public Law]. 1. wyd. Warszawa: Drukarnia Polska, 1915. 72 p.

ECKERT, J. *Reparacje wojenne a rezygnacja z nich: Niemiecko-polskie stosunki z perspektywy historyczno-prawnej* [War Reparations and Resignation from Them: German-Polish Relations from a Historical and Legal Perspective]. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*. 2005, vol. 67, nr 2, pp. 19-31. ISSN 0035-9629.

German Reunification Treaty [1990-10-03].

German-Soviet Nonaggression Pact [Molotov-Ribbentrop Pact] [1939-08-23].

Informacja na temat działań prawnych związanych z dochodzeniem roszczeń odszkodowawczych od Niemiec za straty materialne i osobowe wywołane II wojną światową podejmowanych na drodze krajowej i międzynarodowej przez: Albanie, Bośnię i Hercegowinę, Bułgarię, Czarnogórę, Czechy, Danię, Estonię, Finlandię, Francję, Grecję, Holandię, Irlandię, Izrael, Litwę, Łotwę, Macedonię, Norwegię, Słowację, Węgry, Wielką Brytanię i Włochy [Information on Legal Actions Related to Pursuing Compensation Claims from Germany for Material and

Personal Losses Caused by the World War II, Undertaken Domestically and Internationally by: Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Montenegro, the Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Greece, the Netherlands, Ireland, Israel, Lithuania, Latvia, Macedonia, Norway, Slovakia, Hungary, the Great Britain and Italy] [2017-12-27]. 1996BAS-ZSP-2123/17.

JARZĄBEK, W. Władze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wobec problemu reparacji i odszkodowań od Republiki Federalnej Niemiec 1953 – 1989 [The Authorities of the Polish People's Republic towards the Problem of Reparations and Compensation from the Federal Republic of Germany 1953 – 1989]. *Dzieje Najnowsze*. 2005, vol. 37, nr 2, pp. 85-103. ISSN 0419-8824.

ŁASKI, P. Polskie żądania reparacji wojennych wobec Niemiec oraz żądania odszkodowawcze Niemców wobec własności poniemieckiej w Polsce z tytułu jej utraty po II wojnie światowej [Polish Demands for War Reparations against Germany and German Demands for Compensation against post-German Property in Poland for Its Loss after the World War II]. *Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego* [online]. 2021, vol. 19, pp. 139-162 [cit. 2023-01-06]. ISSN 1730-4504. Available at: <https://doi.org/10.26106/0513-ev91>.

MUSZYŃSKI, M. Skuteczność oświadczenia rządu PRL z 23. 8. 1953 r. w sprawie zrzeczenia się reparacji: Rozważania w świetle prawa międzynarodowego [The Effectiveness of the Declaration of the Government of the People's Republic of Poland of August 23, 1953, on the Waiver of Reparations: Considerations in the Light of International Law]. *Kwartalnik Prawa Publicznego*. 2004, vol. 4, nr 3, pp. 43-79. ISSN 1642-9591.

Opinia prawna w sprawie możliwości dochodzenia przez Polskę od Niemiec odszkodowania za szkody spowodowane przez drugą wojnę światową w związku z umowami międzynarodowymi [Legal Opinion on the Possibility of Poland Seeking Compensation from Germany for Damages Caused by the World War II in Connection with International Agreements] [2017-09-06]. BAS-WAP – 1455/17.

Opinia prawna w sprawie możliwości uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli składanego przez beneficjentów świadczeń wypłacanych przez fundację „Polsko-Niemieckie Pojednanie”, które dotyczyło nieodwołalnej rezygnacji z dochodzenia roszczeń odszkodowawczych

wynikających z nazistowskiego bezprawia [Legal Opinion on the Possibility of Evading the Legal Effects of the Declaration of Will Submitted by Beneficiaries of Benefits Paid by the “Polish-German Reconciliation” Foundation, which Concerned the Irrevocable Resignation from Pursuing Compensation Claims Resulting from the Nazi Lawlessness] [2017-12-29]. BAS-WAP – 2520/17.

Potsdam Agreement [1945-08-02].

RUNDSTEIN, Sz. *Szkody wojenne: Teoria nadzwyczajnych indemnizacji w prawie publicznem* [War Damage: The Theory of Extraordinary Indemnity in Public Law]. 1. wyd. Warszawa: F. Hoesick, 1916. 303 p.

SANDORSKI, J. Nieważność zrzeczenia się przez Polskę reparacji wojennych a niemieckie roszczenia odszkodowawcze [The Invalidity of Poland's Renunciation of War Reparations and German Claims for Compensation]. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*. 2004, vol. 66, nr 3, pp. 53-69. ISSN 0035-9629.

STOLARCZYK, M. Reparacje wojenne dla Polski od Niemiec w latach 1945 – 2020 [War Reparations for Poland from Germany in 1945 – 2020]. *Krakowskie Studia Międzynarodowe* [online]. 2020, vol. 17, nr 2, pp. 171-194 [cit. 2023-01-06]. ISSN 2451-0610. Available at: <https://doi.org/10.48269/2451-0610-ksm-2020-2-009>.

The 4th Hague Convention on the Laws and Customs of War on Land [1907-10-18].

Treaty of Friendship, Cooperation and Mutual Assistance [Warsaw Pact] [1955-05-14].

Treaty on the Basis of Normalization of Mutual Relations between the People's Republic of Poland and the Federal Republic of Germany [1970-12-07].

Two Plus Four Treaty [Agreement between the two German States and four former occupiers on the reunification of Germany] [1990-09-12].

ŻERKO, S. *Reparacje i odszkodowania w stosunkach między Polską a RFN (zarys historyczny)* [Reparations and Compensation in Relations between Poland and Germany (Historical Outline)]. 1. wyd. Poznań: Instytut Zachodni, 2017. 38 p. IZ Policy Papers, nr 22(I). ISBN 978-83-61736-71-4.

ŻERKO, S. Sprawa niemieckich odszkodowań za II wojnę światową w stosunkach między Polską a RFN do 1991 r. [The Case of the German Compensation for the World War II in Relations between Poland and the Federal Republic of Germany until 1991]. *Colloquium* [online]. 2019, nr 3, pp. 101-126 [cit. 2023-01-06]. ISSN 2658-0365. Available at: <https://doi.org/10.34813/06coll2019>.

Prof. UO dr hab. Rafał Adamus

Faculty of Law and Administration
University of Opole
Katowicka 87a
45-060 Opole
Poland
radamus@uni.opole.pl

 <https://orcid.org/0000-0003-4968-459X>

A Criminological Perspective of the Economic Crimes in Particular Cases of Money Laundering and Tax Evasion

Djulieta Vasiloi

Abstract: *Analysing from the point of view of criminology, the theoretical framework of economic crimes is currently implemented to highlight the investigative activity of those who are interested in approaching the phenomenon in a multidisciplinary context. They primarily involve the criminologists and are secondly organized around their efforts provided both at the European and international levels in finding adequate solutions to combat and to control the phenomenon of these crimes. The main activity in the field of criminological research is then related to maintaining high level of suppressive measures adopted by the domestic authorities, in accordance with the European and international ones, in purpose to gather such a result. The current paper is focused on the most relevant issues in the field of approaching serious crimes from a criminological point of view. The special focus of the research activity is that of analysing the crimes of money laundering and tax evasion, knowing that, in the area of economic crimes, they are the most dangerous phenomenon that existed in practice.*

Key Words: *Criminal Law; Criminology; Money Laundering; Tax Evasion; Economic Field; Combating Crimes; Preventing Crimes; Controlling Crimes; Serious Crimes; Romania.*

Introduction

In the field of criminology, the serious crimes are, on the one hand, of high interest for theorists in their activity of finding appropriate solutions in order to prevent and to combat the phenomenon as much as possible. On the other hand, it is unanimously admitted that for practitioners involved in the activities of combating and preventing the phenomenon of criminality, the practical considerations of the economic crimes have, usually, influence in the other areas they are linked with. A particular attention is thus paid to the cases of financial, banking, or even accounting criminality also so widespread within the economic field.

Analysing the phenomenon of criminality in the economic field, it should be emphasized that the criminological research provides the specialists with a comprehensive framework of analysis and research. This means that the three issues which develop the research are those referring to the control, prevention and combating the phenomenon of serious crimes, which also comprises the money laundering and tax evasion. In the matter of practical analysis, each of them is structured and shaped around one or many characteristics expressed by the science of criminology.

The current paper has been designed to provide some pertinent solutions for the economic field and to advance certain conclusive practical ideas which could be taken into account by the domestic authorities in purpose to organize the activity of controlling the phenomenon of serious crimes in such a manner to avoid the failure in the action to commit any kind of crimes. This is because in the field of controlling serious crimes, one of the most important principles is that of analysing the phenomenon from the point of view of the research conduct and the implementation of the theoretical results gathered in the end of this activity. Thus, these principles are connected to the general activity of controlling criminal phenomenon on the serious crimes by means of criminological issues, resulting either from the theoretical research activity or from the law. The substantive law in criminal matters is one of the most important sources of information and, therefore, delivers several basic legal instruments used in the field of controlling criminality.

The practice has stated that in the field of economic crimes, both the theory of criminological research based on the principles of criminology and the provisions of penal law are useful in the matter of controlling serious crimes. For this consideration, it could be advanced the opinion that the science of criminology is concordant to the issues of analysing the forms of serious crimes through the means of criminological research.

1 The phenomenon of money laundering

First of all, in the matter of analysing the serious crimes of money laundering, it is very important to delimit the structure configuration of these crimes and then to express the specific features of these issues from the criminological perspective. No critical configuration of both approaches is enough to state conclusive remarks. The doctrine at the European level has been interested in creating a legal configuration for those instru-

ments adopted by the European institutions in purpose to highlight how powerful the activity of fighting criminality of serious crimes is.

Thus, in this matter, the Resolution 2021/2922(RSP) on the Pandora Papers,¹ adopted by the European Parliament, is a significant instrument in the area of combating money laundering, tax evasion and tax avoidance. It has been analysed as one of the most important legal tools of combating serious crimes, with a special focus on the money laundering when associated with financing terrorism.

In fact, the criminological involvement in the field of serious crimes – money laundering and the other connected crimes, such as the financing of terrorism – is no longer defined as a limited issue. No limitation is imposed while analysing the items subordinated to the money laundering, knowing the fact that the serious crimes prove a spread area of the criminological research.

The literature is also deepened in providing quantitative research results in the field of criminological approach on serious crimes. The money laundering is prevalently in the criminologists' attention, who have made significant contributions to the field of criminology.² For this reason, it could be stated that the new generation of criminologists has the main orientation to the issues which characterize the quantitative research and advance the methodology of research in such a manner "to allow cases of money laundering and terrorism financing to be detected at the right moment in the transaction, preventing illegal resources from being further integrated into the financial system."³ The research design is then concordant to the international standards of achieving substantial results.

¹ See *European Parliament Resolution of 21 October 2021 on the Pandora Papers: Implications for the Efforts to Combat Money Laundering, Tax Evasion and Tax Avoidance (2021/2922(RSP))*. OJ EU C 184, 2022-05-05, pp. 141-153.

² See ROCHA-SALAZAR, J.-de-J., M.-J. SEGOVIA-VARGAS and M.-del-M. CAMACHO-MIÑANO. Money Laundering and Terrorism Financing Detection Using Neural Networks and an Abnormality Indicator. *Expert Systems with Applications* [online]. 2021, vol. 169, pp. 1-15 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1873-6793. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2020.114470>.

³ See ROCHA-SALAZAR, J.-de-J., M.-J. SEGOVIA-VARGAS and M.-del-M. CAMACHO-MIÑANO. Money Laundering and Terrorism Financing Detection Using Neural Networks and an Abnormality Indicator. *Expert Systems with Applications* [online]. 2021, vol. 169, p. 11 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1873-6793. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2020.114470>.

In this regard, it is emphasized that “Identifying the concrete methods of laundering money and financing terrorism should provide both compliance officers and legislators with valuable insights into criminal activity. By better understanding the specific steps taken by criminals, compliance officers should be able to more effectively combat both money laundering and terrorism financing.”⁴ Moreover, assessing the risk of money laundering is usually viewed under the umbrella of dialogue coordinated among scientists with the concurrent involvement of the practitioners. In this matter, it has been emphasized that “The lack of dialogue between practitioners and academic researchers has opened a wide space now occupied by [...] companies, which, over the years, have imposed their risk assessment ‘standards’ on obliged entities.”⁵

An empirical analysis of the crime of money laundering has also been made by criminologists who expressed the results of their studies published and appreciated that the work “delivers a new perspective, by analysing data gathered with the first empirical study on the implementation of the AML⁶ obligations in practice [...]”⁷ They have also emphasized that “Drawing upon semi-structured interviews with estate agents and compliance officials, this study identifies critical aspects of the AML compliance that are particularly problematic for those involved in it.”⁸

Consequently, there could be appreciated a better result in the fight of money laundering, the phenomenon being at the moment more and more aggressive, especially during the pandemic crisis, when the business companies are looking for increasing their incomes by using illegal means of operations.

⁴ See TEICHMANN, F. M. Recent Trends in Money Laundering and Terrorism Financing. *Journal of Financial Regulation and Compliance* [online]. 2019, vol. 27, no. 1, pp. 2-12 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1740-0279. Available at: <https://doi.org/10.1108/jfrc-03-2018-0042>.

⁵ See SAVONA, E. U. and M. RICCARDI. Assessing the Risk of Money Laundering: Research Challenges and Implications for Practitioners. *European Journal on Criminal Policy and Research* [online]. 2019, vol. 25, no. 1, pp. 1-4 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1572-9869. Available at: <https://doi.org/10.1007/s10610-019-09409-3>.

⁶ In the presented paper, “AML” means the abbreviation for “anti-money laundering”.

⁷ See ZAVOLI, I. and C. KING. The Challenges of Implementing Anti-money Laundering Regulation: An Empirical Analysis. *The Modern Law Review* [online]. 2021, vol. 84, no. 4, pp. 740-771 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1468-2230. Available at: <https://doi.org/10.1111/1468-2230.12628>.

⁸ See ZAVOLI, I. and C. KING. The Challenges of Implementing Anti-money Laundering Regulation: An Empirical Analysis. *The Modern Law Review* [online]. 2021, vol. 84, no. 4, pp. 740-771 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1468-2230. Available at: <https://doi.org/10.1111/1468-2230.12628>.

1.1 The approach of substantive law

From the point of view of the substantive penal law, the structure configuration of the crimes of money laundering provides a complex feature the crimes are invested with.⁹ As a rule, there are several criminal operations incriminated by the penal law in the field of money laundering. Each of them presents a special *modus operandi*, which the criminals use in their criminal conduct.

By definition, the crime concept imposes several legal substantive elements and, for this remark, the issue involved exceeds the area of criminology.¹⁰ Moreover, in the field of economy, it is well-known that the economic crimes are very abundant and incriminated by the legislator in criminal matters as so dangerous deeds for the entire national economy of the country. By doing so, the legislator was primarily looking for assuring a basic stability of the criminal incriminations covered by the criminal law provisions. It is also so predictable that, in the economic field, there are several legislative changes occurred rapidly for the same purpose.

Although the concept of social danger does no longer exist in the domestic criminal law, the money laundering is still viewed as a dangerous phenomenon all over the world because of its affiliation to the serious crimes. From the beginning, the legislator has taken into account the social danger through incriminating the crimes of money laundering till the moment while the concept of dangerous results and serious consequences prevails in the judiciary.

Analysing by their legal object, the crimes of money laundering present their own particularities. By definition in a substantive context, the crime of money laundering means the action of transferring or changing goods, knowing that they proceed from committing crimes, in purpose to hide or to dissemble their illegal origin. It also refers to the action of helping persons who committed the basic crimes from which goods are proceeded to embezzle from the investigating criminal procedure, judgment or execution of penalty.

⁹ See Law No. 129 of July 11, 2019, on Preventing and Combating the Money Laundering and Financing of Terrorism, as well as on Modification and Completion of Certain Normative Acts [2019]. Official Journal of Romania, 2019, No. 589.

¹⁰ See MAGHERESCU, D. *Criminologie*. 1-a ed. București: Pro Universitaria, 2021, p. 57. ISBN 978-606-26-1303-7.

As it could be observed, the above-stated definition does not cover the entire area of the crime of money laundering. In this regard, the legislator has reacted and supplemented it by adopting other incriminating elements in this matter. Thus, the crime of money laundering was defined as the action of hiding and dissembling the real nature, source, disposition circulation, or even the property of goods or their rights, knowing that these goods proceed from committing other crimes.

And, finally, the crime of money laundering is characterized as being the action of gaining or using the goods by another person than the perpetrator of the crime committed to proceed these goods. In this regard, the perpetrators infringe social relations, which refers to a particular economic activity, even if it involves more than one criminal action and implies many incriminations as well.

Analysing these criminal actions and illegal operations, it could be stated that approaching the issue of money laundering from a substantive criminal law, the conclusive remarks converge to the presence of legal special object of the crime as well as its constitutive elements.

1.2 Criminological approach

Analysing the issue of money laundering from a criminological perspective, it has been inserted within the larger context of the serious crimes under the general typology of organized crime. In fact, there are circumstances which particularly create for this kind of crimes an overview described by the legal doctrine as a generic term “preferred by the doctrine in order to delimit the categories of petty offences, as ordinary ones, from the serious crimes.”¹¹

One of the main features of the serious crimes reveals that the phenomenon is not an independent one, but subordinated to the other links containing similar or different criminological phenomena.¹² Moreover, as an economic crime, the money laundering is a serious crime because of its social danger, on the one hand, and the serious consequences it produces in practice, on the other hand. Actually, the consequences are part of the organized crime phenomenon, also developed from the inefficient

¹¹ See MAGHERESCU, D. *Criminologie*. 1-a ed. București: Pro Universitaria, 2021. 234 p. ISBN 978-606-26-1303-7.

¹² See MAGHERESCU, D. *Criminologie*. 1-a ed. București: Pro Universitaria, 2021. 234 p. ISBN 978-606-26-1303-7.

legislative instruments adopted in this matter as well as the other causes both extrinsic and intrinsic ones which produce the phenomenon.

The practice has stated that, on the one hand, the extrinsic factors occur in the economic crises themselves, or even associated to the other kinds of crises, such as the war crisis or immigration crisis. They refer to the complex circumstances which the jurisprudence has stated as well. On the other hand, the intrinsic factors are those related to the own organization of the legal entities involved in the activities of illegal business.

The improper legislation belongs to the first category expressed earlier. Nevertheless, the legislative drawback is not the only one issue which occurs in the field of developing money laundering, even if it is recognized that it is a serious factor which contributes to the highest share.

2 The phenomenon of tax evasion

The organized crime is currently increased, the phenomenon being analysed from the point of view of its diversity and propensity to various forms of serious crimes committed especially in the field of business. One of them is the tax evasion, as a form of economic crime also committed in a multidisciplinary context. Because of its spread range over the economy of the countries, the issue of tax evasion is object of several criminal cases.

At the same time, the doctrine has made delimitations between the illegal tax evasion and tax avoidance,¹³ as presented in many other countries around the world,¹⁴ when the criminality meets the business and the businessmen would like to gain a huge amount of money by committing illegal economic operations, including the tax evasion.

The legal doctrine in criminal matters has pointed out the manner in which the persons involved in the illegal operations of business succeed

¹³ See ALSTADSÆTER, A., N. JOHANNESSEN, S. Le GUERN HERRY and G. ZUCMAN. Tax Evasion and Tax Avoidance. *Journal of Public Economics* [online]. 2022, vol. 206, pp. 1-17 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1879-2316. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2021.104587>.

¹⁴ See ERMASOVA, N., Ch. HAUMANN and L. BURKE. The Relationship between Culture and Tax Evasion across Countries: Cases of the USA and Germany. *International Journal of Public Administration* [online]. 2021, vol. 44, no. 2, pp. 115-131 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1532-4265. Available at: <https://doi.org/10.1080/01900692.2019.1672181>.

in maintaining an influential position over the entire process of committing crimes at the level of criminal network structure.¹⁵ Their results are usually based on the inefficient action taken by the administrative bodies in the process of implementing the legal provisions on combating tax evasion. The first practice is to detect the tax evasion through using legal instruments provided by the legislation adopted in the matter of controlling serious forms of economic crimes, including those related to the tax evasion.¹⁶ For this reason, it has been emphasized that “Tax evasion continues to be a serious problem in society and rising media coverage of evasion scandals heightens the urgency to act.”¹⁷

2.1 The European context

At the European level, the issue of tax evasion still creates discussion on how to prevent the phenomenon in such a manner to avoid the risk of re-insertion of the phenomenon into the transnational criminal market area. It is appreciated that, although the judicial authorities have made significant efforts in purpose to control the tax evasion, there are causes which conduct to the transnational side of the phenomenon.

A pertinent remark has been highlighted according to the European involvement in the activity of prevention and control. Indeed, the action plan of the European institutions is not enough to achieve useful results in the matter of controlling the phenomenon of tax evasion as well as the other ones associated to money laundering and tax avoidance.¹⁸ Actually, it needs an efficient and firm program implemented by the European Union Member States, which can find solutions for the issue of tax evasion.

¹⁵ See BELLOTTI, E., J. SPENCER, N. LORD and K. BENSON. Counterfeit Alcohol Distribution: A Criminological Script Network Analysis. *European Journal of Criminology* [online]. 2020, vol. 17, no. 4, pp. 373-398 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1741-2609. Available at: <https://doi.org/10.1177/1477370818794870>.

¹⁶ See FOCHMANN, M., F. HECHTNER, T. KÖLLE and M. OVERESCH. Combating Overreporting of Deductions in Tax Returns: Prefilling and Restricting the Deductibility of Expenditures. *Journal of Business Economics* [online]. 2021, vol. 91, no. 7, pp. 935-964 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1861-8928. Available at: <https://doi.org/10.1007/s11573-020-01024-7>.

¹⁷ See FOCHMANN, M., F. HECHTNER, T. KÖLLE and M. OVERESCH. Combating Overreporting of Deductions in Tax Returns: Prefilling and Restricting the Deductibility of Expenditures. *Journal of Business Economics* [online]. 2021, vol. 91, no. 7, pp. 935-964 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1861-8928. Available at: <https://doi.org/10.1007/s11573-020-01024-7>.

¹⁸ See SCARFONE, J. and M. KERR. Paved Paradise: Analysis of the Common Reporting Standard to Combat Tax Avoidance. *Liberated Arts*. 2018, vol. 4, no. 1, pp. 1-12. ISSN 2369-1573.

In order to increase the procedure of combating tax evasion, at the European level a possible solution is still expected to be adopted. It should be connected to the Resolution 2021/2922(RSP) on the Pandora Papers,¹⁹ which has created a facile framework in the matter.

Following the international pattern of measures on preventing and combating the tax evasion, the European authorities have reacted to any form of serious crimes. Discussing about the case of Romania, as a Member State of the European Union, despite the efforts made by the domestic authorities, there are inadvertences in the process of combating the tax evasion. The national law on preventing and combating the tax evasion²⁰ incriminates some illegal actions on financial and accounting operations.

2.2 Tax evasion in a multidisciplinary approach

Approaching the issue of tax evasion in a multidisciplinary context is basically the main topic of the criminal sciences, linked to the study of criminology and to the directions coordinated under the criminal law, both substantive and procedural. This involves the other areas of science the criminology is connected with and means, among other things, the study of legal sociology.

One direction in criminology focuses on the theory of causality, regarding the tax evasion as well as the rate of criminality in the field of economic crimes. The criminological research is thus accustomed to the high level of criminality in the economic area, the phenomenon being more and more present in the criminal cases investigated and judged by the judicial bodies.

From a procedural criminal law point of view, the crimes of tax evasion are very abundant nowadays and seem to be expanded in the last period of time.

¹⁹ See *European Parliament Resolution of 21 October 2021 on the Pandora Papers: Implications for the Efforts to Combat Money Laundering, Tax Evasion and Tax Avoidance (2021/2922(RSP))*. OJ EU C 184, 2022-05-05, pp. 141-153.

²⁰ See *Law No. 241 of July 15, 2005, on Preventing and Combating the Tax Evasion* [2005]. Official Journal of Romania, 2005, No. 672, amended by *Law No. 55 of March 31, 2021, on Modification and Completion of Law No. 241 of July 15, 2005, on Preventing and Combating the Tax Evasion* [2021]. Official Journal of Romania, 2021, No. 332.

Conclusions

The current paper on the topic of the criminological approach of the serious crimes, with a special focus on the money laundering and tax evasion, has revealed that the issue of criminality in the field of business is influenced by several risk factors, either extrinsic or intrinsic ones. Each of them contributes to the development of serious crimes also associated with the phenomenon of organized crime.

The legal framework adopted both at the European and national levels proves to be an important instrument of combating, preventing and controlling the serious crimes committed in the economic area. It is particularly about the money laundering and tax evasion. Some concurrent factors and conditions compete each other in order to fight against these phenomena.

In this context, it is remarkable the authorities' efforts in purpose to make sure that their work is the only one way of supporting the legislative provisions in the matter of reducing the rate of criminality.

Consequently, it is obvious that there is no restrictive measure to impose to the judicial bodies in their activity of achieving the main goal of diminishing the criminality in the cases of money laundering and tax evasion as much as possible.

References

- ALSTADSÆTER, A., N. JOHANNESSEN, S. Le GUERN HERRY and G. ZUCMAN. Tax Evasion and Tax Avoidance. *Journal of Public Economics* [online]. 2022, vol. 206, pp. 1-17 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1879-2316. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2021.104587>.
- BELLOTTI, E., J. SPENCER, N. LORD and K. BENSON. Counterfeit Alcohol Distribution: A Criminological Script Network Analysis. *European Journal of Criminology* [online]. 2020, vol. 17, no. 4, pp. 373-398 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1741-2609. Available at: <https://doi.org/10.1177/1477370818794870>.
- ERMASOVA, N., Ch. HAUMANN and L. BURKE. The Relationship between Culture and Tax Evasion across Countries: Cases of the USA and Germany. *International Journal of Public Administration* [online]. 2021, vol. 44, no. 2, pp. 115-131 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1532-4265. Available at: <https://doi.org/10.1080/01900692.2019.1672181>.

- European Parliament Resolution of 21 October 2021 on the Pandora Papers: Implications for the Efforts to Combat Money Laundering, Tax Evasion and Tax Avoidance (2021/2922(RSP)).* OJ EU C 184, 2022-05-05, pp. 141-153.
- FOCHMANN, M., F. HECHTNER, T. KÖLLE and M. OVERESCH. Combating Overreporting of Deductions in Tax Returns: Prefilling and Restricting the Deductibility of Expenditures. *Journal of Business Economics* [online]. 2021, vol. 91, no. 7, pp. 935-964 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1861-8928. Available at: <https://doi.org/10.1007/s11573-020-01024-7>.
- Law No. 55 of March 31, 2021, on Modification and Completion of Law No. 241 of July 15, 2005, on Preventing and Combating the Tax Evasion* [2021]. Official Journal of Romania, 2021, No. 332.
- Law No. 129 of July 11, 2019, on Preventing and Combating the Money Laundering and Financing of Terrorism, as well as on Modification and Completion of Certain Normative Acts* [2019]. Official Journal of Romania, 2019, No. 589.
- Law No. 241 of July 15, 2005, on Preventing and Combating the Tax Evasion* [2005]. Official Journal of Romania, 2005, No. 672.
- MAGHERESCU, D. *Criminologie*. 1-a ed. București: Pro Universitaria, 2021. 234 p. ISBN 978-606-26-1303-7.
- ROCHA-SALAZAR, J.-de-J., M.-J. SEGOVIA-VARGAS and M.-del-M. CAMACHO-MIÑANO. Money Laundering and Terrorism Financing Detection Using Neural Networks and an Abnormality Indicator. *Expert Systems with Applications* [online]. 2021, vol. 169, pp. 1-15 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1873-6793. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2020.114470>.
- SAVONA, E. U. and M. RICCARDI. Assessing the Risk of Money Laundering: Research Challenges and Implications for Practitioners. *European Journal on Criminal Policy and Research* [online]. 2019, vol. 25, no. 1, pp. 1-4 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1572-9869. Available at: <https://doi.org/10.1007/s10610-019-09409-3>.
- SCARFONE, J. and M. KERR. Paved Paradise: Analysis of the Common Reporting Standard to Combat Tax Avoidance. *Liberated Arts*. 2018, vol. 4, no. 1, pp. 1-12. ISSN 2369-1573.

- TEICHMANN, F. M. Recent Trends in Money Laundering and Terrorism Financing. *Journal of Financial Regulation and Compliance* [online]. 2019, vol. 27, no. 1, pp. 2-12 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1740-0279. Available at: <https://doi.org/10.1108/jfrc-03-2018-0042>.
- ZAVOLI, I. and C. KING. The Challenges of Implementing Anti-money Laundering Regulation: An Empirical Analysis. *The Modern Law Review* [online]. 2021, vol. 84, no. 4, pp. 740-771 [cit. 2023-01-18]. ISSN 1468-2230. Available at: <https://doi.org/10.1111/1468-2230.12628>.

Assoc. Prof. Djulietta Vasiloi, Ph.D.

Institute of Criminal Sciences and Applied Criminology
Voluntarilor 8/3
2032 Chişinău
Republic of Moldova
djuly_v@yahoo.com

 <https://orcid.org/0000-0002-7168-8733>

Odpovědnost vykonavatele veřejné funkce v nezávislém orgánu za nezákonné rozhodnutí, na příkladu Rady České televize

Liability of the Holder of a Public Office in an Independent Body for Unlawful Decisions, Using the Example of the Czech Television Council

Martin Štefko¹

Abstract: *The aim of this paper is to analyse the appropriateness of the legislative regulation of the protection of a member of an independent administrative body exercising public oversight over a certain agenda or institution in the event that it makes an illegal or factually incorrect decision, in terms of the practical problems that this regulation raises. Put simply, it is a question of who is watching the watchdog. If the gatekeeper is complicit in an illegal decision or maladministration, who will drive him or her to seek justice? And is the protection of the holder of a public office sufficient? The research will be conducted on an illegal decision of the Czech Television Council that has been subject to judicial review by the Czech administrative courts.*

Key Words: *Labour Law; Object of Labour Law; Dependent Work; Exercise of Public Post; the Czech Republic.*

Abstrakt: *Cílem tohoto příspěvku je analyzovat vhodnost legislativní úpravy ochrany člena nezávislého správního orgánu vykonávajícího dohled veřejnosti nad určitou agendou či institucí pro případ, že rozhodne nezákonně či věcně nesprávně, a to z hlediska praktických problémů, které tato úprava vyvolává. Zjednodušeně řečeno, jde o to, kdo hlídá hlídače. Pokud se hlídač podílí na nezákonném rozhodnutí či nesprávném úředním postupu, kdo jej požene k dosažení spravedlnosti? A je ochrana vykonavatele veřejné funkce dostatečná? Výzkum bude proveden na nezákonném rozhodnutí Rady České televize, které bylo předmětem soudního přezkumu ze strany českých správních soudů.*

¹ Příspěvek vznikl za finanční podpory poskytnuté v rámci výzkumného programu na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze s názvem „Cooperatio/LAW“. Autor působí na Katedře pracovního práva a práva sociálního zabezpečení Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a je advokátem v Kocián Šolc Balašík advokátní kancelář, s.r.o.

Klíčová slova: Pracovní právo; předmět pracovního práva; závislá práce; výkon veřejné funkce; Česká republika.

Úvod

V demokratickém státě je vyžadována zvýšená účast občanů na správě věcí veřejných. V České republice jde, mimo jiné, o účast veřejnosti na kontrole a řízení vykonavatele státní správy na úseku televizního a rozhlasového vysílání, jakož i o účast pojišťenců na řízení Všeobecné zdravotní pojišťovny a resortních, oborových či podnikových zdravotních pojišťoven.² Kontrola ze strany občanů se nevyčerpává skrze Radu pro rozhlasové a televizní vysílání. Proto vznikly, a i nadále existují nejrůznější další orgány, kterými se veřejnost podílí na správě věcí veřejných v podobě televizního a rozhlasového vysílání, tiskových zpráv či správy vybraného pojistného na veřejné zdravotní pojištění. Jedná se o orgány, jako je Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, Rada Českého rozhlasu,³ Rada České televize, Rada České tiskové kanceláře,⁴ správní a dozorčí rada resortní, oborové či podnikové zdravotní pojišťovny⁵ či správní rada Všeobecné zdravotní pojišťovny a další. Typickým příkladem, kterému se budeme věnovat v tomto příspěvku, je Rada České televize (dále též „Rada“),⁶ jejíž účel je zákonem určen tak, že Rada je orgánem, „jímž se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu činnosti České televize.“⁷ Jedná se přitom o nezávislý orgán, který ovšem je financován z rozpočtu České televize.

S ustavením těchto orgánů vznikají praktické otázky spojené s jejich fungováním. V souvislosti s výkonem mandátu v takových orgánech pak vznikají aplikační otázky spojené především s (osobní) soukromoprávní odpovědností za nezákonné rozhodnutí přijaté takovým orgánem. Záměrem našeho příspěvku je analyzovat platnou úpravu s cílem zjistit, jak členové takového orgánu odpovídají, a to na příkladu Rady České televi-

² Blíže viz SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 2. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2009, s. 233. ISBN 978-80-7357-382-9.

³ Zřízená Zákonem České národní rady č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Podle *Zákona České národní rady č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři*.

⁵ Podle *Zákona České národní rady č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů*.

⁶ Srovnej *Zákon České národní rady č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů*.

⁷ Srovnej ustanovení § 4 odst. 1 zákona o České televizi.

ze. Předeseíláme, že předmětem výzkumu je odpovědnost civilní,⁸ nikoliv trestní, neboť máme za to, že pro závěry o rozsahu trestní odpovědnosti člena Rady již existuje dostatečná judikatura.⁹

1 Rada České televize

Rada je orgánem, který zřizuje a dále upravuje zákon České národní rady č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o České televizi“). Z doslovného jazykového znění zákona o České televizi, jeho systematiky, a rovněž z regulace postavení členů Rady vyplývá, že Rada není orgánem, který je součástí vnitřní organizační struktury České televize, není orgánem České televize jakožto právnické osoby, nýbrž je orgánem, který stojí vně České televize. K tomuto závěru je nutno dojít přes dílčí pochybnosti zákonodárce¹⁰ a navzdory tomu, že náklady na činnost Rady a na odměny jejích členů (jakož i náklady na činnost dozorčí komise a na odměny jejích členů) se hradí ze zvláštní výdajové položky rozpočtu České televize.¹¹

Rada má 15 členů, je tedy kolektivním orgánem, který rozhoduje ve sboru; jelikož jde o orgán kontroly ze strany veřejnosti, rozhoduje zpravidla veřejně a zápisy z jejího jednání jsou veřejně přístupné, což má přispět k transparentnosti její činnosti i činnosti České televize. Pro jednotlivé členy jde v souladu s § 4 odst. 6 první věta zákona o České televizi o výkon veřejné funkce.

⁸ Pokud jde o analýzu publikované literatury, pak kromě ROZEHNAL, A. *Zákon o České televizi: Komentář* [online]. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://obchod.wolterskluwer.cz/cz/zakon-o-ceske-televizi-483-1991-sb-komentar.p4661.html>, lze dohledat pouze stanoviska různých advokátních kanceláří. Zmínit lze například ELGER, M. Právní stanovisko k otázce postavení členů dozorčí komise (zřizované Radou České televize dle zákona o České televizi) [2010-05-19]. In: *Česká televize* [online]. 2010. 5 s. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/dokumenty/pravni-stanovisko-k-otazce-postaveni-clenu-dozorci-komise-rady-ct.pdf>.

⁹ Trestní soudy v takovýchto případech nemají pochybnosti, že právě i členové kolektivních orgánů musí zachovat potřebnou míru opatrnosti při rozhodování. Srovnej *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 5 Tdo 540/2012; R 5/2013*.

¹⁰ Sněmovní tisk 420: Vládní návrh zákona České národní rady o České televizi. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 1991-10-09 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1990cnr/tisky/t0420_00.htm – nepřesně označuje Radu České televize za orgán České televize; popisuje ji jako „kolektivní nejvyšší orgán“, respektive „koncepční orgán České televize“.

¹¹ Srovnej ustanovení § 8 odst. 3 zákona o České televizi.

Protože Rada je kolektivní orgán, zákon o České televizi ani vnitřní předpisy České televize jednotlivým členům Rady nepřiznávají žádné individuální pravomoci, a to navzdory tomu, že jednotliví členové dozorčí komise mohou nahlížet do účetních dokumentů, účetních záznamů a dalších písemností České televize, které mají vypovídací schopnost o zjišťovaných a souvisejících skutečnostech, a požadovat ústní nebo písemné informace od příslušných zaměstnanců České televize.¹²

1.1 Nezákonné rozhodnutí Rady České televize

Pro účely našeho výzkumu předjíme, že v rámci své rozhodovací činnosti Rada učiní usnesení, které bude následně zrušeno soudem pro nezákonnost, a to například rozsudkem Nejvyššího správního soudu České republiky.¹³

V našem případě se jednalo o rozhodnutí, kterým došlo k odvolání členů Dozorčí komise pro jejich pochybení.¹⁴ Většina odvolaných členů Dozorčí komise pak toto rozhodnutí Rady České televize napadla u správního soudu, v našem případě u Městského soudu v Praze. Ten vycházel při svém právním posouzení, zda Rada České televize odvolala členy Dozorčí komise v rozporu se zákonem, ze skutečnosti, že Dozorčí komise je s Radou České televize úzce provázána, když působí jako její poradní orgán a jako její expertní orgán pomáhá Radě vykonávat kontrolu hospodaření České televize. Na členy Dozorčí komise jsou tak sice kladeny obdobné požadavky nezávislosti a nestrannosti jako na členy Rady, to však pouze ve vztahu k vnějším vlivům, nikoliv ve vztahu k Radě. Podle úvahy Městského soudu v Praze proto nemělo žádný smysl, aby Dozorčí komise byla koncipována jako na „nezávislé Radě“ nezávislý orgán. Nopak, jak konstatoval Městský soud v Praze: „... je logické, že práce Rady bude s prací dozorčí komise úzce provázána a bude stěžejní, aby Rada měla k Dozorčí komisi důvěru, protože právě s její nápomocí plní zákonem jí svěřené úkoly.“¹⁵

S ohledem na výše uvedené Městský soud v Praze dospěl k závěru, že: „... na základě § 8a odst. 2 zákona (ve spojení s § 6 odst. 1 písm. c) užitě-

¹² V souladu s ustanovením § 8a odst. 7 zákona o České televizi.

¹³ Srovnej *Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 20. 10. 2022, sp. zn. 4 As 422/2021-73*.

¹⁴ Rada České televize přijala na svém 18. jednání *Usnesení Rady České televize ze dne 11. 11. 2020, č. 225/18/20*.

¹⁵ Blíže viz *Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 11. 2021, sp. zn. 8 A 1/2021-98, bod 76*.

ho přiměřeně) může Rada odvolat člena Dozorčí komise v zásadě z jakéhokoliv důvodu, například jen z důvodu subjektivní ztráty důvěry nebo dojmu, že Dozorčí komise vykonává své úkoly nedostatečně či z důvodu, že je vykonává v rozporu s představou Rady (je přitom ale třeba dbát mezí vyplývajících zejména z ústavního pořádku, které takové správní uvážení má, a to například zákazu libovůle, principu rovnosti, zákazu diskriminace či příkazu zachovávat lidskou důstojnost, srovnej usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 23. 3. 2005, č.j. 6 A 25/2002-42); v případech podle § 6 odst. 2 tak učinit musí (má povinnost člena Dozorčí komise odvolat).¹⁶ Městský soud v Praze tak uzavřel, že Rada České televize neporušila zákon o České televizi, když odvolala všechny členy Dozorčí komise z jiných než ze zákonem předvídaných důvodů uvedených v § 6 odst. 2 zákona o České televizi. Nad to Městský soud v Praze doplnil, že „napadené rozhodnutí nebylo přijato nahodile, ale, naopak, na základě subjektivně pociťované nespokojenosti většiny členů Rady s prací Dozorčí komise.“¹⁷ Usnesení o odvolání členů Dozorčí komise proto Městský soud v Praze neshledal nezákonné a žalobu zamítl.

Nejvyšší správní soud České republiky se však neztotožnil s výkladem Městského soudu v Praze a, naopak, dovedl, že předmětné usnesení Rady České televize bylo přijato v rozporu se zákonem, protože členové Dozorčí komise byli odvoláni z důvodu, se kterým zákon o České televizi v § 6 odst. 2 zákona o České televizi výslovně nepočítá. Nejvyšší správní soud České republiky se tak postavil za ryze formalistický výklad zákona o České televizi, kdy absence určité právní úpravy vedla Nejvyšší správní soud České republiky k opačné úvaze než Městský soud v Praze, a tedy k závěru, že členy Dozorčí komise lze odvolat pouze a jedině z důvodů, které jsou výslovně upraveny v zákonu o České televizi.

Nejvyšší správní soud České republiky v bodě 28 rozsudku Nejvyššího správního soudu České republiky konkrétně uvádí: „Podle této odkazované normy totiž mohla žalovaná (strana) odvolat stěžovatele z funkce členů Dozorčí komise jen tehdy, pokud by přestali splňovat předpoklady pro výkon této funkce stanovené v § 5 zákona o České televizi, narušili závažným způsobem důstojnost funkce či se dopustili takového jednání, které by zpochybnilo nezávislost nebo nestrannost při výkonu funkce, nebo se nezúčastnili po dobu více než 3 měsíců schůzí Dozorčí komise.“ Závěrem Nej-

¹⁶ Blíže viz *Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 11. 2021, sp. zn. 8 A 1/2021-98*, bod 78.

¹⁷ Blíže viz *Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 11. 2021, sp. zn. 8 A 1/2021-98*, bod 80.

vyšší správní soud České republiky shrnuje, že Rada České televize „nebyla oprávněna odvolat členy Dozorčí komise za přiměřeného použití § 6 odst. 2 ve spojení s § 8a odst. 3 věty třetí zákona o České televizi z důvodu vyslovení vážných výhrad k jejich práci.“¹⁸

1.2 Výkon veřejné funkce

Jak již bylo zmíněno, zákon o České televizi odkazuje na zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“) v ustanovení § 4 odst. 6, kde je stanoveno, že členství v Radě je veřejnou funkcí. K tomuto pravidlu je připojena poznámka pod čarou odkazující na ustanovení § 124 odst. 1 zákoníku práce, tedy na úpravu překážek z důvodu veřejného zájmu, upravené v zákoně č. 65/1965 Sb., zákoník práce, v znění do 31. prosince 2006.

Platná úprava je nyní obsažena v ustanovení § 201 zákoníku práce a pro své účely výkon veřejné funkce definuje jako plnění povinností vyplývajících z funkce, která je:

- a) vymezena funkčním nebo časovým obdobím; a
- b) obsazovaná na základě přímé nebo nepřímé volby, nebo jmenováním podle zvláštních právních předpisů.

I když výkon funkce člena Rady není v ustanovení § 201 odst. 2 zákoníku práce explicitně vymezen a o zákonu o České televizi se nezmiňuje ani žádný komentář publikovaný k tomuto ustanovení doktrínou pracovního práva, důvodová zpráva výslovně zmiňuje, že výčet orgánů, v nichž lze veřejnou funkci vykonávat, je demonstrativní.¹⁹ Současně vymezení veřejné funkce je natolik obecné, že se hodí právě i pro výkon funkce v Radě. To má ovšem zásadní význam pro úpravu odpovědnosti, jak poukazuje Jakub Morávek,²⁰ neboť je nutno aplikovat ustanovení § 5 a § 392 zákoníku práce.

První zmíněné ustanovení § 5 zákoníku práce ve vazbě na výkon těchto veřejných funkcí uvádí, že se na vztahy vyplývající z výkonu veřej-

¹⁸ Blíže viz *Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 20. 10. 2022, sp. zn. 4 As 422/2021-73*, bod 32.

¹⁹ Blíže viz Sněmovní tisk 1153: Vládní návrh zákoníku práce – EU. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2005-09-27 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=1153>.

²⁰ Blíže viz MORÁVEK, J. Komentář k § 201 zákoníku práce. In: J. PICHRT, et al. *Zákoník práce: Zákon o kolektivním vyjednávání*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 587-590. Praktický komentář. ISBN 978-80-7676-388-3.

né funkce zákoník práce vztahuje přímo, pokud to výslovně sám stanoví. A tak je tomu právě v ustanovení § 392 odst. 1 zákoníku práce, v němž je upravena odpovědnost za škodu. Podle předmětného ustanovení platí: „... fyzické osoby a funkcionáři odpovídají za škodu tomu, pro koho byli činní.“ Uvažujeme-li o přímé odpovědnosti členů Rady České televize, pak je klíčová úprava obsažena v ustanovení § 2914 druhá věta zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), které stanoví: „Zavázal-li se však někdo při plnění jiné osoby provést určitou činnost samostatně, nepovažuje se za pomocníka; pokud ho však tato jiná osoba nepečlivě vybrala nebo na něho nedostatečně dohlížela, ručí za splnění jeho povinnosti k náhradě škody.“ Protože členové Rady nekonají funkci samostatně, ale v rámci zákona o České televizi regulovaného orgánu, lze setrvat na tom, že i v případě členů Rady budou tito čerpat privilegium aplikace ustanovení § 392 zákoníku práce, který se ovšem u nich uplatní primárně pro delegaci regulovanou v ustanovení § 5 odst. 1 zákoníku práce, a to z důvodu zvýšené ochrany garantované vykonavatelům veřejných funkcí.

Aplikaci zákoníku práce potvrzuje částečně i judikatura. Zmínit je nutno především rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, v němž soud označil členství v Radě pro rozhlasové a televizní vysílání jednak za výkon veřejné funkce, a jednak za tzv. „další právní vztah účasti na práci“. Nejvyšší soud České republiky přitom explicitně odkázal na ustanovení § 2 odst. 1 zákoníku práce, tedy na regulaci výkonu závislé práce.²¹ Volba či návrh ze strany Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v tomto směru žádný vliv na obsah tohoto dalšího vztahu účasti na práci nemá.

Jisté indicie pro charakterizaci výkonu veřejné funkce ze strany člena Rady lze nalézt i v judikatuře správních soudů. Městský soud v Praze²² uvedl: „Základem nyní platných a účinných právních úprav postavení „služebníků státu“ (myšleno státu v širším slova smyslu, tj. fyzických osob vykonávajících osobně činnost pro stát nebo jiné právnické osoby veřejného práva podílející se na výkonu veřejné moci) je totiž soukromoprávní metoda právní regulace vztahů těchto osob se státem či jinou příslušnou veřejnoprávní korporací a pouze jako výjimka z pravidla, byť v praxi poměrně častá, se uplatňuje veřejnoprávní metoda regulace, a to z nejrůznějších důvodů.“ V návaznosti na to soud dovodil, že funkce člena Rady je veřejnou

²¹ Tak Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. 21 Cdo 5483/2016.

²² Srovnej Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 11. 2021, sp. zn. 8 A 1/2021-98.

funkcí. Uvedený závěr Městský soud v Praze učinil v návaznosti na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu České republiky, že Rada je orgánem veřejného ústavu (Českého rozhlasu) a sleduje ve své činnosti zájem veřejný (právo veřejnosti na kontrolu), nicméně činí tak prostředky práva soukromého, a to především pracovníprávními úkony (jmenování a odvolávání).²³

2 Úvahy nad odpovědností člena Rady České televize

Členové Rady České televize konají veřejnou funkci, za kterou pobírají odměnu stanovenou usnesením Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Člen Rady České televize nevykonává funkci na základě pracovní smlouvy ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti, neboť funkci musí konat nezávisle a nestranně. V praxi se s těmito osobami ani žádná pracovní smlouva nesjednává.

Pomineme-li trestněprávní odpovědnost, pak přichází v úvahu odpovědnost podle občanského zákoníku, pracovníprávní odpovědnost či odpovědnost podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci“).

Vzhledem ke skutečnosti, že Rada České televize je orgánem České televize, tak by se nabízela aplikace obecné úpravy v občanském zákoníku o orgánech právnických osob podle ustanovení § 159 a násl. občanského zákoníku. Úskalím uvedené koncepce je však to, že Rada není orgánem České televize, ale Rada nad Českou televizí vykonává nezávislou kontrolu veřejnosti. Tuto koncepci navíc nepotvrdily ani správní soudy.

Městský soud v Praze, a stejně tak Nejvyšší správní soud České republiky vyšly z právě opačné argumentace. Podle jejich právního názoru Rada České televize vykonává úkoly veřejné služby, má jedinečné postavení a současně jde o subjekt podobný jako je Rada Českého rozhlasu, a to i z hlediska právní regulace. Proto správní soudy dovodily, že Rada

²³ Srovnej *Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 1 As 102/2010-80; R 2484/2012.*

České televize je správní orgán.²⁴ Nejvyšší správní soud České republiky pak v konkrétní věci zrušil rozhodnutí Rady České televize z důvodu, že „pracovní právo neposkytuje v tomto případě dostatečné právní nástroje k ochraně“,²⁵ ač „žádné správní řízení o ustanovování členů Dozorčí komise a zániku jejich funkce se totiž podle zákona o České televizi nevede.“

Nejvyšší správní soud České republiky konstatoval, že rozhodnutí Rady České televize o odvolání členů Dozorčí komise představovalo personální opatření vůči poradnímu orgánu, které nebylo vydáno ve formalizovaném postupu, v němž by se při garantování procesních práv účastníků řízení shromažďovaly podklady pro vydání rozhodnutí zasahujících do jejich práv.²⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky však byl vydán v řízení podle ustanovení § 65 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, jež je vyhrazeno pro toho, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení úkonem správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují jeho práva nebo povinnosti. Nejvyšší správní soud České republiky zrušil rozhodnutí Rady České televize.

Za této konstelace lze dojít k závěru, že za újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím Rady České televize neodpovídají přímo členové Rady, ale Rada samotná, a to podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. Tomu nasvědčuje i skutečnost, že odvolaní členové Dozorčí komise žalovali Radu České televize, a nikoliv Českou televizi, či snad členy Rady České televize.

Je-li tomu tak, pak režim odpovědnosti člena Rady za nezákonné rozhodnutí či nesprávný úřední postup se nadále odehrává v režimu zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. Ten předvídá, že nahradila-li Česká republika škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem nebo poskytl-li ze stejného důvodu zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu, může požadovat regresní úhradu na úředních osobách, pokud škodu způsobi-

²⁴ Blíže viz *Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 11. 2021, sp. zn. 8 A 1/2021-98*; a *Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 20. 10. 2022, sp. zn. 4 As 422/2021-73*.

²⁵ Tomuto názoru je nutno oponovat s odkazem na například *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 9. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3863/2007*.

²⁶ Blíže viz *Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 20. 10. 2022, sp. zn. 4 As 422/2021-73*.

ly.²⁷ Úřední osoba je ovšem v zákonu o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci zavedena jako legislativní zkratka, která je použita pro právnické osoby a fyzické osoby při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona. I když zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci explicitně nepočítá s tím, že by výkon státní správy byl svěřen jen orgánu určité právnické osoby, nikoliv však též dané právnické osobě, v praxi se taková situace již vyskytla, a sice u ředitele školské právnické osoby.²⁸

3 Pracovněprávní odpovědnost člena Rady České televize

Jak konstatoval Nejvyšší soud České republiky, výrok pravomocného rozsudku vydaného v odškodňovacím sporu mezi poškozeným a Českou republikou není závazný pro účastníky regresního řízení.²⁹ Rozhodne-li proto Rada České televize nezákonně, není tím ještě dána odpovědnost jednotlivých členů Rady. Ta nastupuje až v rámci regresního nároku České republiky, pokud uhradila náhradu škody způsobenou při výkonu veřejné moci. Teprve v takovém případě se uplatní úprava odpovědnosti člena Rady České televize, který koná veřejnou funkci. Aplikujeme-li ustanovení § 392 zákoníku práce, pak s hmotněprávní úpravou přejímáme též judikaturu k ní se vztahující.

U jednotlivých radních proto bude nutno zjišťovat míru naplnění obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu dle ustanovení § 250 odst. 1 zákoníku práce. Dle zákona, odborné literatury i ustálené judikatury jsou předpokladem pro vznik této obecné odpovědnosti zaměstnance vůči zaměstnavateli za škodu:

- ✚ porušení pracovních povinností zaměstnancem při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním;
- ✚ vznik škody;
- ✚ příčinná souvislost mezi porušením pracovních povinností a vznikem škody (tzv. kauzální nexus); a
- ✚ zavinění na straně zaměstnance.

²⁷ Blíže viz ustanovení § 16 zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci.

²⁸ Blíže viz Sněmovní tisk 292: Návrh novely zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 1997-10-02 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/historie.sqw?o=2&T=292>.

²⁹ Tak *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 3. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1414/2017*.

Vzhledem k tomu, že se členové Rady obvykle na vzniku škody nepodílejí sami, je nutno se vypořádat se závěry ustálené judikatury, která je shrnuta v rozhodnutích Nejvyššího soudu České republiky.³⁰ Z citovaného rozhodnutí vyplývá, že na spoluzavinění více zaměstnanců se hledí jako na dělenou odpovědnost za škodu. Zaměstnavatel je tak povinen, mimo jiné, zjistit, co byla hlavní příčina vzniku škody a co byly další okolnosti. Podle podílu na způsobení škody lze pak po jednotlivých zaměstnancích přiměřeně požadovat, aby se podíleli na její úhradě. Základní komplikací pro případný soudní spor proto bude, pokud by měli být žalováni jen někteří členové Rady o náhradu škody, a nikoliv též další osoby, jež se aktivně či pasivně na způsobení škody zaměstnavateli podílely či mohly podílet, zda se tyto osoby skutečně aktivně či pasivně na způsobení škody zaměstnavateli podílely či mohly podílet.

Ke vzniku povinnosti k náhradě škody je zapotřebí, aby všechny předpoklady byly splněny současně; chybí-li kterýkoliv z nich, nárok, a tedy ani povinnost zaměstnance k náhradě škody nevznikne. Dále je nutno zohlednit, že pokud zaměstnanec sám svým jednáním škodu nepůsobil, ale na způsobení škody se přímo či nepřímo podílely též jiné osoby, pak některé nižší soudy vyžadují, aby zaměstnavatel tvrdil a prokázal, v jaké konkrétní procentuálně vyjádřené výši se svým vlastním jednáním na vzniku škody zaměstnanec podílel. Náhrada škody pak tímto škůdci nemůže být uložena solidárně, ale pouze ve výši, která odpovídá jeho vlastnímu zaviněnému jednání v duchu koncepce dílčí odpovědnosti.

3.1 Porušení povinnosti

Protiprávní jednání bude v našem případě možné identifikovat s odkazem na rozhodnutí soudu. Členové Rady jsou povinni řádně hospodařit s prostředky a střežit a ochraňovat majetek České televize před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele. Jistě bude možno v konkrétním případě dávat jednotlivým radním k tíži, že nejednali zákonným způsobem. Je však otázkou, zda musí být v případném soudním řízení prokázáno, že radní byli upozorněni na nezákonnost svého návrhu.³¹

³⁰ Srovnej například *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 7. 2015, sp. zn. 25 Cdo 2659/2013*.

³¹ Ve smyslu *Rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 1. 2010, sp. zn. 21 Cdo 4950/2008*.

Z judikatury nižších soudů lze dovodit, že samo hlasování je právním jednáním v tomto smyslu, a tedy je-li hlasováno o odvolání v rozporu se zákonem, je možno naplnit již samotným hlasováním podmínku porušení pracovní povinnosti vyžadované zákoníkem práce.

3.2 Škoda a její promlčení

V souladu s judikaturou lze za škodu považovat výši plnění, které je Česká televize povinna uhradit. Dalším problémem spojeným s určením škody je ovšem v pracovním právu zjištění, v jaké výši se na vzniku škody podílel konkrétní radní. Připomínáme, že výši škody je povinen tvrdit a prokázat v soudním řízení zaměstnavatel. V probíhajícím soudním řízení bude nepochybně nutno z důvodu unesení důkazního břemene požádat o vysvětlení Radu, respektive provést další samostatné šetření. Pracovní právo však nedává zaměstnavateli žádný návod, jak určit výši odpovědnosti konkrétního radního, který byl jedním z 10 radních, jež pro nezákonné rozhodnutí hlasovali.

Protože výši škody je povinen prokázat zaměstnavatel, a protože výše škody souvisí s výší odměny za výkon funkce člena Rady, lze očekávat, že v rámci soudního řízení bude soud požadovat, aby Česká republika nejen podrobně vysvětlila, jak došla k určení výše škody, ale též na základě obrany jednotlivých radních bude předmětem dokazování úspora a další činnost zaměstnavatele spojená s činností radních.

3.3 Příčinná souvislost a zavinění

O vztah příčinné souvislosti se jedná tehdy, vznikla-li škoda následkem zaviněného porušení pracovních povinností zaměstnancem (tj. bez zaviněného porušení povinnosti zaměstnancem by škoda nevznikla tak, jak vznikla). Pro posuzovaný případ je klíčové, že z hlediska naplnění příčinné souvislosti jako jednoho z předpokladů odpovědnosti za škodu nestačí pouhé připsání možnosti vzniku škody v důsledku zaviněného porušení povinnosti zaměstnance, nýbrž tato příčinná souvislost musí být postavena najisto. To znamená, že bez jednání konkrétního zaměstnance by ke škodě nedošlo vůbec, anebo by k ní nedošlo v té výši, v jaké došlo. K protiprávnímu jednání došlo v řešeném případě jednáním více škůdců, tj. těch radních, kteří hlasovali pro nezákonné rozhodnutí.³²

³² Tak *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 7. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2128/2020-221*.

Zavinění představuje subjektivní kategorii, jde o psychický vztah zaměstnance (jednajícího) k jeho jednání. Ze shromážděných podkladů nevyplývá, že by bylo možné jednoznačně uvažovat o úmyslném zavinění vzniku škody. Jediným přímým důkazem je přiznání zaměstnance, respektive uznání způsobené škody co do důvodu a výše. Takovýto dokument ve shromážděných podkladech obvykle obsažen není a lze důvodně pochybovat, zda by se člen Rady ke způsobení škody v soudním řízení přiznal, či by se jeho úmysl prokázal v soudním řízení. V této souvislosti upozorňujeme, že okolnost, že příslušné osoby připravily neúplné nebo nedostatečné podklady k hlasování Rady, přičemž jednotliví členové kolektivního orgánu nakonec hlasovali v rozporu se zákonem a v rozporu s majetkovými zájmy České televize, zpravidla vylučuje úmyslné zavinění jednotlivých členů příslušného kolektivního orgánu. V úvahu však může za splnění i ostatních zákonných podmínek přicházet zavinění ve formě nedbalosti.³³

Při nedostatku přímých důkazů a očekávané nemožnosti hlubšího šetření je nutno se ve zkoumání omezit na nedbalostní zavinění. Proto je možné očekávat aplikaci limitace 4,5-násobku průměrného výdělku radního jako absolutní limit pro výši náhrady újmy. Zavinění ve formě nedbalosti (nedbalostní zavinění) je dáno tehdy, jestliže jednající věděl, že škodu může způsobit, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že ji nezpůsobí (nedbalost vědomá), nebo tehdy, jestliže jednající nevěděl, že škodu může způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl (nedbalost nevědomá).

V řízení o náhradu škody má zaměstnavatel procesní povinnost dostatečně určitě tvrdit a důkazně prokázat splnění všech předpokladů potřebných pro vznik odpovědnosti za škodu způsobenou členy Rady jako (pro tyto účely) zaměstnanci. Z povahy věci bude zaměstnavatel schopen před soudem tvrdit a úspěšně důkazně prokázat, že ke škodě došlo pouze v důsledku úmyslného protiprávního jednání členů Rady České televize a že tato příčina byla pro vznik škody důležitá, podstatná a rozhodující.

Závěr

Tak, jak se v právu objevují stále více nezávislé orgány, které vykonávají kontrolu veřejnosti nad činností určité instituce či nad vyřizováním určité agendy, je nutno promýšlet úpravu odpovědnosti členů takovýchto nezávislých orgánů za přijetí nezákonného rozhodnutí či nesprávný úřední

³³ Tak *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 11. 2015, sp. zn. 5 Tdo 316/2015*.

postup. Řešení nabízené zákonodárcem je standardní a opírá se o úpravu odpovědnosti správního orgánu podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci.

Přijme-li Rada České televize nezákonné rozhodnutí, dopustí se pravděpodobně nesprávného úředního postupu. Za škodu způsobenou takovým rozhodnutím odpovídá Česká republika. Teprve po její úhradě se může Česká republika domáhat v souladu s ustanovením § 392 zákona práce náhrady škody po radnících, kteří hlasovali pro nezákonné rozhodnutí, jímž byla způsobena újma.

V rámci regresní náhrady pak jde o aplikaci úpravy pracovněprávní odpovědnosti. Jenomže pracovněprávní odpovědnost se vůbec nehodí pro odpovědnost členů kolektivního orgánu, kteří se protiprávního jednání dopouští kolektivně. I když lze díky moderním záznamovým prostředkům často zjistit, kdo jak v konkrétním případě hlasoval, je pro zaměstnavatele obtížné odhadnout, v jaké míře se ten-který veřejný funkcionář na způsobení újmy podílel.

Vhodná by, naopak, byla úprava odpovědnosti orgánů právnických osob, i když v jejím případě by opět bylo nutno její aplikaci upravit dostatečně legislativně technickým odkazem. Pro aplikaci odpovědnosti členů orgánů právnických osob podle občanského zákoníku nicméně v praktických aplikačních případech jsou sami držitelé příslušných veřejných funkcí, když poukazují na disproporci mezi výší odměny za výkon veřejné funkce a povinností řádného hospodáře včetně osobní odpovědnosti celým svým majetkem za nesprávné a nezákonné rozhodnutí. Česká republika je pak vtahována do diskuzí, že uzákoněním přísné odpovědnosti za nezákonné rozhodnutí u členů nezávislých správních orgánů by došlo k naprosté minimalizaci zájmu o výkon takové funkce, čímž se však opětovně dostáváme k úvaze, že tak, jako nelze mít kvalifikovanou, efektivní a loajální státní správu bez adekvátní peněžní motivace, nelze ani očekávat účinnou, kvalifikovanou a odbornou kontrolu ze strany veřejnosti, neexistuje-li v zásadě jednoduchá cesta, jak členy předmětného orgánu přivést k odpovědnosti za nezákonné rozhodnutí.

Jako kompromisní řešení se nabízí kárná odpovědnost, neboť tato byla s relativním úspěchem aplikována na jiné vykonavatele veřejných funkcí, zejména na soudce, a to i v případech senátního rozhodování. Výhodou kárného řízení může být skutečnost, že veřejný funkcionář bude souzen kárným senátem obsazeným jinými veřejnými funkcionáři, stejně

jako limitace újmy, kdy nebude odpovídat za neřádnou odbornou péči veškerým svým majetkem.

Seznam bibliografických odkazů

- ELGER, M. Právní stanovisko k otázce postavení členů dozorčí komise (zřizované Radou České televize dle zákona o České televizi) [2010-05-19]. In: *Česká televize* [online]. 2010. 5 s. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/dokumenty/pravni-stanovisko-k-otazce-postaveni-clenu-dozorci-komise-rady-ct.pdf>.
- MORÁVEK, J. Komentář k § 201 zákoníku práce. In: J. PICHRT, et al. *Zákoník práce: Zákon o kolektivním vyjednávání*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 587-590. Praktický komentář. ISBN 978-80-7676-388-3.
- ROZEHNAL, A. *Zákon o České televizi: Komentář* [online]. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://obchod.wolterskluwer.cz/cz/zakon-o-ceske-televizi-483-1991-sb-komentar.p4661.html>.
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 11. 2021, sp. zn. 8 A 1/2021-98.*
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 9. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3863/2007.*
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 1. 2010, sp. zn. 21 Cdo 4950/2008.*
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 5 Tdo 540/2012; R 5/2013.*
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 7. 2015, sp. zn. 25 Cdo 2659/2013.*
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 3. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1414/2017.*
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 7. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2128/2020-221.*
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 1 As 102/2010-80; R 2484/2012.*

Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 20. 10. 2022, sp. zn. 4 As 422/2021-73.

SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 2. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2009. 463 s. ISBN 978-80-7357-382-9.

Sněmovní tisk 292: Návrh novely zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 1997-10-02 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/historie.sqw?o=2&T=292>.

Sněmovní tisk 420: Vládní návrh zákona České národní rady o České televizi. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 1991-10-09 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: https://www.psp.cz/e-knih/1990cnr/tisky/t0420_00.htm.

Sněmovní tisk 1153: Vládní návrh zákoníku práce – EU. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2005-09-27 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=1153>.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 11. 2015, sp. zn. 5 Tdo 316/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. 21 Cdo 5483/2016.

Usnesení Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 23. 3. 2005, sp. zn. 6 A 25/2002-42.

Usnesení Rady České televize ze dne 11. 11. 2020, č. 225/18/20.

Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce.

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon České národní rady č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon České národní rady č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon České národní rady č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon České národní rady č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři.

Doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.

Právnická fakulta
Univerzita Karlova v Praze
Náměstí Curieových 901/7
116 40 Praha 1
Česká republika
stefkom@prf.cuni.cz

 <https://orcid.org/0000-0003-1060-6682>

Whistleblower Protection in Poland – Analysis of the Situation of Polish Officers and Professional Soldiers

Małgorzata Grześków

Abstract: *This paper presents the legal situation of whistleblowers employed as professional soldiers and officers of militarized services in Poland. The starting point of the study is to show the specific nature of employment in the services and to identify the risks that can occur in these organizations. The paper critically analyses the international and European Union solutions that do not regulate in any special way the protection of whistleblowers employed as soldiers and officers. The study also points out the lack of adequate protection at the level of the Polish domestic law. At the same time, it is noted that the ongoing work to implement the Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council on the Protection of Whistleblowers does not seem to be moving in the direction of increasing this protection. The study also shows significant differences in solutions for the protection of whistleblowers at the national level, which may be due to the cultural and historical conditions.*

Key Words: *Labour Law; Whistleblower; Whistleblower Protection; Soldiers; Officers; Militarized Services; the European Union; Poland.*

Introduction

Whistleblowers around the world can play a significant role in the fight against corruption, transnational crime, or environmental destruction. They can also perform an important function in the field of labour law, as they can be an instrument for effectively combating problems, such as bullying and discrimination.

“Whistleblowing has greatest value when the disclosure is handled thoroughly, the whistleblower is protected, procedures are initiated to clarify whether wrongdoing exists, and the wrongdoing ceases.”¹ Some

¹ See *Guide on Whistleblowing in the Defence and Security Sector* [online]. 1st ed. Oslo: Centre for Integrity in the Defence Sector, 2020. 25 p. [cit. 2023-01-05]. Guides to Good Governance, no. 10. ISBN 978-82-7924-107-2. Available at: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/11/pdf/201105-BI-GGG10-en.pdf.

states in their national laws provide special protection for whistleblowers (for example the United States of America, France, Hungary, Ireland, Italy, Lithuania, Malta, the Netherlands, Sweden, Slovakia, and the United Kingdom). Others offer only sectoral protection (for instance) in the fight against corruption or for the public sector only.² However, even where there is national regulation of whistleblower protection, individual states generally do not provide special arrangements explicitly designed to protect whistleblowers who are soldiers or officers.³

There is no comprehensive regulation protecting whistleblowers in the Polish legal order so far. Neither does any legislation provide a definition of a whistleblower. The issue of whistleblower protection in Poland took on particular importance in the context of the Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the Protection of Persons Who Report Breaches of Union Law (known also as the Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council on the Protection of Whistleblowers,⁴ hereinafter referred to as the “Directive (EU) 2019/1937”), which was adopted in year 2019. The purpose of the Directive was to introduce minimum standards to protect whistleblowers from potential retaliation and to create appropriate channels for receiving reports. Remarkably, the deadline for the Member States of the European Union to implement the Directive (EU) 2019/1937 passed on December 17, 2021. The required regulation has not yet appeared in Poland. However, an analysis of the Directive’s provisions and the draft law under consideration in Poland give reason to believe that even its transposition will not change much in terms of legal protection for whistleblowing officers and soldiers.

The paper’s starting point will be to show the specific nature of employment in military and militarized services. This will be followed by a presentation of the selected international and European Union regulations on whistleblower protection (with a particular focus on solutions for soldiers and officers). Although special attention will be paid to the Directive (EU) 2019/1937, which is the latest attempt at supranational

² See *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee – Strengthening Whistleblower Protection at EU Level* [2018-04-23]. COM (2018) 214 final.

³ The exception is the solution operating in the United States of America.

⁴ See *Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the Protection of Persons Who Report Breaches of Union Law*. OJ EU L 305, 2019-11-26, pp. 17-56.

regulation of issues related to protection of whistleblowers. The study will also point out examples of legal solutions operating in individual countries to ensure the protection of whistleblowers of militarized service officers and soldiers. As a result, the analysis will lead to an assessment of the level of current protection of whistleblowers – soldiers and officers – in Poland through the perspective of solutions adopted by other (selected) countries.

The concept of militarized service. Wrongdoing in the military and militarized services

While the definition of a “professional soldier” in the Polish legal system has been defined⁵ and is not in doubt, the definition of a “militarized service officer” may raise questions. The term “militarized service” is widely used in scientific publications, even though it is not a legal language (used in legislation). The Polish literature assumes a common understanding of this term, using it without specifying its definition.⁶ For the purposes of this study, it is assumed that the militarized service is, as a rule, a uniformed and armed formation operating on the basis of the forms and methods of military organization, established to perform tasks important from the point of view of the state, with special rules of work organization introduced to secure the smooth functioning of the formation and its units.⁷ In the Polish literature on the subject, the militarized services usually include: Police, Border Guard, State Fire Service, Prison Service, Internal Security Agency, Agency Intelligence Service, Military Counterintelligence Service, Military Intelligence Service, State Protection Service, Central Anti-Corruption Bureau, Tax and Customs Service, and (as of year 2018) the Marshal Guard.⁸ An officer of the militarized service is a person employed in the militarized service on the basis of an administrative-legal service relationship.

⁵ The term “professional soldier” is defined in *Law of March 11, 2022, on Homeland Defense* [2022]. Journal of Laws of Poland, 2022, item 655, and means “a soldier performing professional military service.”

⁶ See MACIEJKO, W. and P. SZUSTAKIEWICZ, red. *Stosunek służbowy w formacjach mundurowych*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2015, p. 5. ISBN 978-83-255-7699-8.

⁷ See GRZEŚKÓW, M. *Nawiązywanie stosunków zatrudnienia w służbach zmilitaryzowanych*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2020, p. 11. ISBN 978-83-8198-315-0.

⁸ See KUCZYŃSKI, T., E. MAZURCZAK-JASIŃSKA and J. STELINA. *Stosunek służbowy*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, p. 5. System Prawa Administracyjnego, t. 11. ISBN 978-83-255-2580-4; and GRZEŚKÓW, M. *Nawiązywanie stosunków zatrudnienia w służbach zmilitaryzowanych*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2020, p. 11. ISBN 978-83-8198-315-0.

The situation of officers in the militarized services is in many ways very similar to that of professional soldiers (hereinafter also referred to as the “soldier”). Therefore, the need for their position in whistleblower protection will be considered together in the following study.

The experience of almost all countries shows that services are the site of numerous cases of abuse. Research studies on the situation in the Polish services indicate that rigid, hierarchical, and authoritarian power structures promote the development of undesirable behaviour in these structures, including bullying.⁹ Both militarized and military organizations are hierarchical, hermetic institutions with strong structures of vertical subordination. Experience shows, that despite the attempts made in this regard, permanent and effective security mechanisms have not yet been developed, there has not been a sufficiently profound transformation of consciousness and, finally, the tendency in the mentality of some of the service superiors to use abuse against subordinates has not been fully overcome. The reality of the service poses a potential threat of violating, and even infringing on freedoms and human rights. However, relatively difficult and not always effective to defend against these threats. Ongoing analysis of cases combined with practical training of those involved can contribute to reducing such behaviour in the future.¹⁰

The malfunctioning of the military and militarized services could have fatal consequences for the country. At the same time, officers and soldiers are just as exposed to reprisals from their superiors and service authorities as any other employee. Their situation is even more complicated. The service relationship of a soldier or an officer contains many elements of authority that are not present in the ordinary employment relationship. They are bound to confidentiality, all matters must be handled through official channels, and (above all) they are subject to the orders of their superiors who may decide (among other things) to transfer them to lower positions, to another locality, or to initiate disciplinary proceedings or to dismiss them from the service. Such behaviour of the

⁹ See CHRONOWSKA, E. Mobbing i dyskryminacja w środowisku pracy funkcjonariuszy Służby Więziennej. *Facta Ficta* [online]. 2021, nr 2, p. 190 [cit. 2023-01-05]. ISSN 2719-8278. Available at: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5795703>.

¹⁰ See OKLEJAK, T. and K. WILKOŁASKA-ŻUROMSKA. *Przeciwdziałanie mobbingowi i dyskryminacji w służbach mundurowych: Analiza i zalecenia*. 1. wyd. Warszawa: Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, 2018, p. 5. Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich, nr 5. ISSN 0860-7958.

supervisors may be a reaction to the disclosure of irregularities in the service.

The need for special regulation of these groups of employees appears necessary because of the far-reaching differences in their employment status. The closed and hierarchical structures of the services provide an environment that is particularly vulnerable to irregularities that may be masked. Therefore, in this area, a particular regulation tailored to the specifics of these organizations is particularly necessary. One way to combat such abuses is through a well-functioning system of reporting irregularities.

Selected international acts on whistleblower protection

Whistleblowing is commonly referred to as the disclosure by an employee of any reprehensible and prohibited activities taking place in institutions or workplaces.¹¹ Whistleblowing even in countries with a very long tradition of whistleblowing and whistleblower protection does not always lead to the glorification of such a person, on the contrary – the opposite – he or she is often isolated, or even harassed.¹²

In year 2003, the crucial role of whistleblowers and the need to protect them was recognized as part of international law when the United Nations adopted the Convention against Corruption.¹³ Support for whistleblower protection in international law can also be seen (among others) in the Civil Law Convention on Corruption¹⁴ and Criminal Law Convention on Corruption.¹⁵ All of the mentioned acts have been ratified by Poland. Soft law also plays an important role in this area. For example, the United Nations Declaration against Corruption and Bribery in Inter-

¹¹ See KOBROŃ-GĄSIOROWSKA, Ł. Whistleblower w prawie europejskim – ochrona whistleblowera czy informacji. *Roczniki Administracji i Prawa* [online]. 2018, vol. 18, nr 2, p. 131 [cit. 2023-01-05]. ISSN 2720-7552. Available at: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.1774>.

¹² See KOBROŃ-GĄSIOROWSKA, Ł. Whistleblower w prawie europejskim – ochrona whistleblowera czy informacji. *Roczniki Administracji i Prawa* [online]. 2018, vol. 18, nr 2, p. 132 [cit. 2023-01-05]. ISSN 2720-7552. Available at: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.1774>.

¹³ See *Resolution No. 58/4* [United Nations Convention against Corruption] [2003-10-31]. United Nations General Assembly, 2003, UN Doc. A/RES/58/4.

¹⁴ See *Civil Law Convention on Corruption* [1999-11-04]. This Convention was adopted in Strasbourg, France, on November 4, 1999, and entered into force on November 1, 2003.

¹⁵ See *Criminal Law Convention on Corruption* [1999-01-27]. This Convention was adopted in Strasbourg, France, on January 27, 1999, and entered into force on July 1, 2002.

national Commercial Transactions¹⁶ (while not having the force of law) has had a significant impact on the actions and attitudes of countries.

The United Nations Convention against Corruption entered into force on December 14, 2005, by the Resolution 58/4 and is the legally binding universal anti-corruption instrument. This Convention covers five main areas: preventive measures, criminalization and law enforcement, international cooperation, asset recovery, and technical assistance and information exchange.¹⁷ The mentioned Convention has been ratified by 189 countries. The protection of whistleblowers is referred to in the Article 33 *Protection of Reporting Persons*, according to which “Each State Party shall consider incorporating into its domestic legal system appropriate measures to provide protection against any unjustified treatment for any person who reports in good faith and on reasonable grounds to the competent authorities any facts concerning offenses established in accordance with this Convention.” The content of the regulation does not impose an explicit obligation on parties to implement the provisions of the stated Convention. By using the term “party to consider”, the regulation leaves it up to the states to decide on legislative measures to protect whistleblowers. However, the direction for states parties to the above-stated Convention to follow is clear.¹⁸

The Council of Europe’s instruments on whistleblowers are (primarily) the Criminal Law Convention on Corruption and the Civil Law Convention on Corruption. The Criminal Law Convention on Corruption is an instrument aiming at the coordinated criminalization of corrupt practices. It also provides for complementary criminal law measures and improved international cooperation in the prosecution of corruption crimes. In the area of whistleblower protection, the Criminal Law Convention on Corruption in the Article 22 *Protection of Collaborators of Justice and Witnesses* indicates that “Each Party shall adopt such measures as may be necessary to provide effective and appropriate protection for: a) those who report the criminal offences established in accordance with the Articles 2 to 14 or otherwise co-operate with the investigating or

¹⁶ See *Resolution No. 51/191* [United Nations Declaration against Corruption and Bribery in International Commercial Transactions] [1996-12-16]. United Nations General Assembly, 1996, UN Doc. A/RES/51/191.

¹⁷ See *United Nations Convention against Corruption* [2005-12-14].

¹⁸ See KUN-BUCZKO, M. Position of Whistleblowers in Polish Legal Order. *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego* [online]. 2021, nr 2, p. 42 [cit. 2023-01-05]. ISSN 0137-5490. Available at: <https://doi.org/10.33226/0137-5490.2021.2.5>.

prosecuting authorities; b) witnesses who give testimony concerning these offences.” The Civil Law Convention on Corruption is the first attempt to define common international principles in the field of civil law and corruption. It requires Contracting Parties to provide in their domestic law “effective remedies for persons who have suffered damage as a result of acts of corruption, in order to enable them to defend their rights and interests, including the possibility of obtaining compensation for damages” (Article 1 of the mentioned Convention). Also in this Convention is present regulation around whistleblower protection. According to the Article 9 *Protection of Employees*, “Each Party shall provide in its internal law for appropriate protection against any unjustified sanction for employees who have reasonable grounds to suspect corruption and who report in good faith their suspicion to responsible persons or authorities.”

There have been repeated attempts to provide adequate protection for whistleblowers at the European Union level as well. Initially, the European Union legislation on whistleblowers was fragmentary and only covered areas such as financial services, transport safety, and environmental protection, where there was an urgent need to ensure that the European Union law is implemented properly.¹⁹ An example of the European Union regulation is the Trade Secrets Directive,²⁰ which protects whistleblowers who disclose a trade secret to protect the public interest by exempting them from liability. Finally, the issue of whistleblower protection has taken on particular importance in the context of the Directive (EU) 2019/1937, adopted in year 2019.²¹ The purpose of the Directive (EU) 2019/1937 was to introduce minimum standards to protect whistleblowers from potential reprisals and to create appropriate channels for receiving reports. The Directive (EU) 2019/1937 does not explicitly answer the question of whether the scope of protection against unlawful retaliation extends to officers of the militarized services or soldiers. However, if a detailed analysis of the act led to an affirmative answer to

¹⁹ See *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee – Strengthening Whistleblower Protection at EU Level* [2018-04-23]. COM (2018) 214 final.

²⁰ See *Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the Protection of Undisclosed Know-how and Business Information (Trade Secrets) against Their Unlawful Acquisition, Use and Disclosure*. OJ EU L 157, 2016-06-15, pp. 1-18.

²¹ See *Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the Protection of Persons Who Report Breaches of Union Law*. OJ EU L 305, 2019-11-26, pp. 17-56.

this question, this would be an important guarantee of their positions. Indeed, the correct implementation of the European Union acts by individual countries is subject to the European Union supervision.²²

There is no doubt that the Directive (EU) 2019/1937 is intended to protect, first and foremost, people in employment relationships who perceive irregularities in their workplace. However, correctly determining the boundaries of the Directive's (EU) 2019/1937 personal scope is complicated by the fact that the Directive (EU) 2019/1937 uses the European Union definition of a worker, rather than one that applies in the individual European Union Member States. Determining the subjects to be protected under the Directive (EU) 2019/1937 may, therefore, cause significant difficulties if only because of the definitional differences operating in the various legal systems of the European Union Member States. According to the Article 5(7) of the Directive (EU) 2019/1937, "reporting person" means a natural person who reports or publicly discloses information on breaches acquired in the context of his or her work-related activities. The condition for such protection is that the person has a reasonable basis for believing that the information contained in the application is true at the time it is made (Article 6(1a) of the Directive (EU) 2019/1937). "Work-related context" means "current or past work activities in the public or private sector through which, irrespective of the nature of those activities, persons acquire information on breaches and within which those persons could suffer retaliation if they reported such information." A person working, employed or a candidate for employment who could make a notification under the Directive (EU) 2019/1937 is defined very broadly and includes both private and public sector persons who have obtained information about violations in a work-related context, including at least the following persons: (a) persons having the status of worker, within the meaning of the Article 45(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union,²³ including civil servants; (b) persons having self-employed status, within the meaning of the Article 49 of the Treaty on the Functioning of the European Union; (c) shareholders and persons belonging to the administrative, management or supervisory body of an undertaking, including non-executive members, as well as volunteers and paid or unpaid trainees; (d) any persons working

²² See KURCZ, B. *Dyrektywy Wspólnoty Europejskiej i ich implementacja do prawa krajowego*. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2004, pp. 13-17. ISBN 83-7333-444-0.

²³ See *Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union*. OJ EU C 326, 2012-10-26, pp. 1-390.

under the supervision and direction of contractors, subcontractors and suppliers. The Directive (EU) 2019/1937 also applies to whistleblowers when they make a report or public disclosure of violations, they have obtained in the context of an employment relationship that has already ended – Article 4(2), and to whistleblowers whose employment relationship is yet to be established, where information on violations was obtained during the recruitment process or other pre-contract negotiations – Article 4(3). The protections set forth in the Directive (EU) 2019/1937 also apply to: a) persons assisting in the reporting; b) third parties associated with the reporting person who may experience retaliation in a work-related context, such as co-workers or relatives of the reporting person; and c) legal entities that are owned by the reporting person, for which such person works, or that are otherwise associated with the reporting person in a work-related context. The Directive (EU) 2019/1937 does not regulate in any special way the situation of whistleblowers who are either service officers or soldiers. Although the broad concept of a whistleblower used by the European Union legislator allows its scope to include officers and soldiers, a further reading of the Directive (EU) 2019/1937 points to significant limitations and problems that may arise in the application of protective mechanisms to precisely such persons.

Restrictions on the application of the international and European Union acts protecting whistleblowers to soldiers and officers

The above-mentioned international and European Union acts do not explicitly regulate whistleblowers employed in the militarized services and the military. The lack of such a regulation, while, at the same time, the possibility of using general regulations defining the protection of “all persons” hinders the provision of real protection for these groups of employees.

The situation of officers and soldiers is special. On the one hand, they are undoubtedly exposed (as they are ordinary employees) to whistleblower retaliation. On the other hand, however, issues related to public administration are generally not the subject of international or European regulation, due to the need to preserve a certain autonomy of states in the most sensitive areas. This is particularly noticeable in the provisions of the Directive (EU) 2019/1937, which, in recent times, is the most far-reaching attempt to regulate the protection of whistleblowers in the European countries. According to the provision of the Article 3(2) of the Directive (EU) 2019/1937, it does not affect the responsibility of the Mem-

ber States “to ensure national security or their power to protect their essential security interests. In particular, it shall not apply to reports of breaches of the procurement rules involving defence or security aspects, unless they are covered by the relevant acts of the Union.” The autonomy of the Member States is also noticeable in the Recital 24 of the Directive (EU) 2019/1937, according to which “National security remains the sole responsibility of each Member State. This Directive should not apply to reports of breaches related to procurement involving defence or security aspects where those are covered by the Article 346 of the Treaty on the Functioning of the European Union, in accordance with the case law of the Court. If the Member States decide to extend the protection provided under this Directive to further areas or acts, which are not within its material scope, it should be possible for them to adopt specific provisions to protect essential interests of national security in that regard.” Additional restrictions also derive from the Recital 25 of the Directive (EU) 2019/1937, according to which its provisions should be without prejudice to the protection of classified information that, in accordance with the European Union law or the laws, regulations or administrative provisions in force in the Member State concerned, must be protected from unauthorized access for security reasons.

The above-mentioned restrictions result in the absence of minimum standards of protection in certain areas, which for the military and militarized services must be considered very important. The cited regulations of the Directive (EU) 2019/1937 may, therefore, be a fundamental obstacle to providing real protection to soldiers and officers at the level of national regulations. Indeed, the need to ensure national security, or to secure classified information in the services and the military may complicate, or even completely exclude such protection.²⁴

Examples of legal solutions operating in different countries

The United States of America was the first country to pass a whistleblower protection law. In year 1970, President Richard Nixon signed the first

²⁴ See GRZEŚKÓW, M. Ochrona sygnalistów – funkcjonariuszy służb zmilitaryzowanych w świetle dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii. In: A. GÓRNICZ-MULCAHY, M. LEWANDOWICZ-MACHNIKOWSKA and A. TOMANEK, red. *Pro opere perfecto gratias agimus: Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Kuczyńskiemu* [online]. 1. wyd. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii, 2022, pp. 127-135 [cit. 2023-01-05]. E-Monografie, nr 201. ISBN 978-83-666601-90-1. Available at: <https://doi.org/10.34616/145142>.

whistleblower law, through witness protection in the Occupational Safety and Health Act.²⁵ In year 1978, the Congress passed the Civil Service Reform Act,²⁶ which protects whistleblowers in federal agencies. Since then, the federal government has enacted some 60 whistleblower laws, all of which vary in standards and effectiveness.²⁷ In terms of the considerations carried out, it is relevant that in the United States of America, there is a specific regulation on whistleblowers who are soldiers. The Military Whistleblower Protection Act (MWP)²⁸ provides the legal foundation for whistleblower cases in the Department of Defense and protects against reprisal and restriction.²⁹ The above-mentioned Act ensures that members of the armed forces feel safe communicating with their Congressman or the Inspector General (two entities that have a particular interest in ensuring the stability of the armed forces).³⁰

Another noteworthy solution adopted by some countries is the functioning of specialized bodies authorized to receive notifications. The institution of the Military Commissioner of Bosnia and Herzegovina (hereinafter referred to as the "MCBiH") was established by the Law on the Parliamentary Military Commissioner of Bosnia and Herzegovina, which came into force on July 7, 2009.³¹ The MCBiH is an independent institution, separate from the bodies it supervises and from Parliament. To perform its functions effectively, the MCBiH has been endowed with powers that allow it to act without restraint in requesting information and handling complaints, which are key to functioning with transparency and ef-

²⁵ See *Occupational Safety and Health Act of 1970* [1970-12-29].

²⁶ See *Civil Service Reform Act of 1978* [1978-10-13].

²⁷ See FEINSTEIN, S., T. DEVINE, K. PENDER, C. ALLEN, R. NAWA and M. SHEPARD. *Are Whistleblowing Laws Working? A Global Study of Whistleblower Protection Litigation* [online]. 1st ed. London: International Bar Association, 2021, p. 38 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.ibanet.org/article/EE76121D-1282-4A2E-946C-E2E059DD63DA>.

²⁸ See *Military Whistleblower Protection Act of 1988 (MWP)*, as amended at Title 10, United States Code, Section 1034.

²⁹ See JACKSON, A. Beyond Snowden: Understanding the Military Whistleblower Protection Act. In: *JAG Reporter* [online]. 2019. 7 p. [cit. 2023-01-05]. Available at: https://www.jagreporter.af.mil/Portals/88/2019%20Articles/Documents/20190822%20Jackson.pdf?ver=wqWFQ_YB3zbMfvdX4NZIdQ%3D%3D.

³⁰ See GOOKIN, P. DoD Whistleblower Protection: Military Personnel: "What You Need to Know". In: *Department of Defense Office of Inspector General* [online]. 2014. 16 p. [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.dodig.mil/Portals/48/Documents/Programs/Whistleblower/What-Military-Members-Need-To-Know.pdf>.

³¹ See *Law on the Parliamentary Military Commissioner of Bosnia and Herzegovina* [2009-07-07]. Official Gazette of Bosnia and Herzegovina, 2009, No. 51-2009.

iciency.³² “The position of Parliamentary Military Commissioner was established with the purpose of strengthening the rule of law and protecting the human rights and freedoms of soldiers and cadets in the Armed Forces of Bosnia and Herzegovina and the Bosnia and Herzegovina Ministry of Defense.”³³

The Service Complaints Ombudsman for the Armed Forces of the United Kingdom provides independent and impartial oversight of the Service Complaints System. The Service Complaints Ombudsman for the Armed Forces opened on January 1, 2016. It replaced the Office of the Service Complaints Commissioner, which operated from year 2008 to year 2015. The Ombudsman’s role was established as part of wide-ranging reforms to the Service Complaints’ process. The previous reforms took place in year 2006. It expressed concerns about the complaints process and the lack of external oversight. It also recommended the creation of an ombudsman or commissioner for military complaints. In response, the Service Complaints Commissioner for the Armed Forces was created. The Commissioner’s role was to assist Service personnel in accessing the Complaints System report annually to Parliament on the operation of the Service Complaints System. In year 2015, the Ministry of Defense of the United Kingdom announced that there would be further reforms to the process. These reforms included streamlining the internal complaints process and replacing the Commissioner with an Ombudsman who had investigative powers.³⁴ The mission of the Service Complaints Ombudsman for the Armed Forces is to “provide independent oversight and investigations in support of an effective, efficient and fair Service Complaints process for members of the United Kingdom Armed Forces.”³⁵

³² See SADIKOVIĆ, L. The Military Commissioner of Bosnia and Herzegovina. In: *Ombuds Institutions for the Armed Forces: Selected Case Studies* [online]. 1st ed. Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, 2017, pp. 7-32 [cit. 2023-01-05]. ISBN 978-92-9222-429-5. Available at: <https://defenceintegrity.eu/en/publication/ombuds-institutions-armed-forces-selected-case-studies>.

³³ See Parliamentary Military Commissioner. In: *Parliamentary Assembly of Bosnia and Herzegovina* [online]. 2023 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.parlament.ba/committee/read/31?lang=en>.

³⁴ See History and Legislation. In: *Service Complaints Ombudsman for the Armed Forces* [online]. 2023 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.scoaf.org.uk/about-us/history-and-legislation>.

³⁵ See History and Legislation. In: *Service Complaints Ombudsman for the Armed Forces* [online]. 2023 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.scoaf.org.uk/about-us/history-and-legislation>.

The Parliamentary Commissioner for the Armed Forces in Germany is an auxiliary organ of the Bundestag in exercising parliamentary oversight of the armed forces. His basic tasks include protecting the fundamental rights of service personnel and the principles of “innere Führung” (leadership and civic education). The Commissioner documents his findings on the conditions within the Bundeswehr in an extensive report presented annually to the German Bundestag.³⁶

In some countries, there is no specific separate body created to receive reports of violations from officers or soldiers, and existing bodies have only been granted additional competencies related to receiving such reports. The Parliamentary Ombudsman of Finland is the supreme overseer of legality, elected by the Parliament of Finland – ‘Eduskunta’.³⁷ The Ombudsman’s task is to ensure that public authorities and officials observe the law and fulfil their duties within the scope of their functions. His aim is to ensure good administration and compliance with constitutional and human rights. “The Parliamentary Ombudsman of Finland has overseen the legality of the armed forces since year 1933, when he was given a special role in handling complaints about the forces, and in monitoring the treatment of conscripts.”³⁸

In Poland, there is no specialized body authorized to receive reports from whistleblowers – soldiers and officers of the militarized services. The problem of the lack of adequate protection for soldiers and officers has been raised several times by the Polish Ombudsman in speeches addressed to the Prime Minister and the Minister of Labour.³⁹ In such a case, there is only the possibility to use generally available (to all citizens) bodies, such as the Ombudsman (at least until the Directive (EU) 2019/1937 is implemented in Poland). However, even the transposition of its provisions will not change much in the legal protection of whistle-

³⁶ See The Parliamentary Commissioner for the Armed Forces. In: *Deutscher Bundestag* [online]. 2023 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.bundestag.de/en/parliament/commissioner>.

³⁷ See Parliamentary Ombudsman (Finland). In: *European Network of National Human Rights Institutions* [online]. 2023 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://ennhri.org/our-members/finland-parliamentary-ombudsman/>.

³⁸ See The Parliamentary Ombudsman of Finland. In: *Independent Police Complaints Authorities’ Network* [online]. 2023 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://ipcan.org/members/the-parliamentary-ombudsman-of-finland-2>.

³⁹ See *Ombudsman’s General Speech to the Prime Minister Ref. No. III.7050.7.2014.TO* [2015-11-03]; and *Ombudsman’s General Speech to the Prime Minister Ref. No. KMP.570.1.2018.RK* [2018-04-16].

blowing officers and soldiers. Although the latest version of the draft law⁴⁰ to implement the Directive (EU) 2019/1937 lists officers and soldiers as potential whistleblowers, it seems that this protection will still be significantly limited, especially due to the specific nature of the services.⁴¹

Effectiveness of whistleblowers

An important issue that should be considered when working to ensure adequate protection for soldiers and officers of the militarized services is the analysis of the effectiveness of whistleblowers, which will depend primarily on the level of guaranteed protection for whistleblowers, on the one hand, and the acuity of penalties for violators, on the other hand. An additional factor affecting whistleblower effectiveness can be a properly functioning whistleblower reward system.

The effectiveness of whistleblowers has been the subject of analysis in several scientific studies in different countries. The analysis of the results of this effectiveness, as well as the very fact of conducting research in this area, leads to interesting conclusions related to different approaches to the issue of whistleblowers. Based on a data set of employee whistleblowing allegations obtained from the United States of America government, it was shown that enforcement proceedings begin more quickly, and the involvement of a whistleblower increases the probability of imposing criminal sanctions by 8.58 %, and the probability of imposing criminal sanctions on the targeted wrongdoer by 6.64 %.⁴² According to Transparency International Vietnam,⁴³ the Anti-Corruption Bureau of the Government Inspectorate reported that in years 2011 – 2015, author-

⁴⁰ See Projekt ustawy nr UC101: Projekt ustawy o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa. In: *Rządowe Centrum Legislacji* [online]. 2021-10-18 [cit. 2023-01-05]. Available at: https://legislacja.gov.pl/projekt/12352401#xd_co_f=ZTFiMmJkNGQtM2EzOS00YzI2LWEzZDktNWNkZmExY2ZlYWly~.

⁴¹ It is planned to give powers to certain bodies to receive reports from whistleblowers; however, there are no plans to create a special body authorized to receive applications only from soldiers and officers.

⁴² See CALL, A. C., G. S. MARTIN, N. Y. SHARP and J. H. WILDE. Whistleblowers and Outcomes of Financial Misrepresentation Enforcement Actions. *Journal of Accounting Research* [online]. 2018, vol. 56, no. 1, p. 126 [cit. 2023-01-05]. ISSN 1475-679X. Available at: <https://doi.org/10.1111/1475-679x.12177>.

⁴³ The Vietnamese government adopted the Law on Denunciation on November 11, 2011 (*Law on Denunciation Ref. No. 03/2011/QH13* [2011-11-11]); Amendments to the Denunciation Law were adopted on June 12, 2018, and took effect on January 1, 2019 (*Law on Denunciation Ref. No. 25/2018/QH14* [2018-06-12]).

ities received 699 requests for protection from whistleblowers, including 99 from those who reported corruption. Between years 2011 and 2015, only a third of the requests were processed. In December 2016, the Vietnam Government Inspectorate reported that it had received and processed 69,267 disclosure forms relating to some 45,197 cases. There were 86,463 corruption disclosures resolved by authorities across all governments.⁴⁴ The 2013 survey in Vietnam revealed that only 38 percent of Vietnamese citizens surveyed were willing to disclose acts of corruption. Fifty-one percent responded that their reluctance to report corruption was due to a belief that “it won’t happen.” Fifty-one percent responded that their reluctance to report corruption was due to the belief that “it won’t make any difference”, and 28 % said they were “afraid of the consequences”.⁴⁵ In a survey conducted among the European countries, Transparency International reported that none of the 10 countries surveyed had a system for collecting information on the number of cases disclosed by whistleblowers, as well as the number of cases concluded by the initiation of proceedings before the competent authorities. The lack of this information results in an inability to visualize to the public the benefits of whistleblowing, as well as the potential damage to the general good when the disclosed cases would not have been discovered.⁴⁶

Another contentious issue that goes beyond whistleblower protection is whether whistleblowers should receive a financial reward and whether such a system increases whistleblower effectiveness. Whistleblower reward programs provide financial incentives to witnesses who report information about violations that help authorities convict the perpetrators and recover or reduce the damage they caused. Whistleblower rewards are widely used in the United States of America to reduce pro-

⁴⁴ See FEINSTEIN, S., T. DEVINE, K. PENDER, C. ALLEN, R. NAWA and M. SHEPARD. *Are Whistleblowing Laws Working? A Global Study of Whistleblower Protection Litigation* [online]. 1st ed. London: International Bar Association, 2021, p. 49 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.ibanet.org/article/EE76121D-1282-4A2E-946C-E2E059DD63DA>.

⁴⁵ See FEINSTEIN, S., T. DEVINE, K. PENDER, C. ALLEN, R. NAWA and M. SHEPARD. *Are Whistleblowing Laws Working? A Global Study of Whistleblower Protection Litigation* [online]. 1st ed. London: International Bar Association, 2021, p. 49 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.ibanet.org/article/EE76121D-1282-4A2E-946C-E2E059DD63DA>.

⁴⁶ See Alternative to Silence: Whistleblower Protection in 10 European Countries. In: *Transparency International* [online]. 2009-11-15 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.transparency.org/en/publications/alternative-to-silence-whistleblower-protection-in-10-european-countries>.

curement fraud and tax evasion, and their use has recently been expanded. One of the Assistant Attorneys General said that they are “the most powerful tool Americans have to protect the government from abuse.”⁴⁷ In the case of such the United States of America whistleblower reward laws as the False Claims Act⁴⁸ and the Dodd-Frank Act,⁴⁹ if evidence from a whistleblower leads to a successful prosecution resulting in monetary sanctions over about 44,000 USD, the whistleblower can receive a monetary reward of between 5 % and 20 % of the proceeds collected.⁵⁰

There is an ongoing debate in some European countries about their possible introduction, but the approach of the European countries seems to be far less enthusiastic about the matter than that of the United States of America. Financial incentives are not widespread in Europe.⁵¹ While there are good reasons to be cautious about the ability of the European countries to successfully import tools from the United States of America, the level of recent political debate on the subject has unfortunately been quite low.

Conclusions

The situation of officers and soldiers is particularly complicated. This is primarily a matter of increased official subordination and the need to maintain a service route in communication. Such an environment can enhance the risk of unwanted occurrences, so the protection of whistleblowers in this area should be intensified and adapted to the special nature of their work.

⁴⁷ See Assistant Attorney General Stuart Delery Delivers Remarks at American Bar Association's 10th National Institute on the Civil False Claims Act and Qui Tam Enforcement [2014-06-05]. In: *United States Department of Justice* [online]. 2014-09-17 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.justice.gov/opa/speech/assistant-attorney-general-stuart-delery-delivers-remarks-american-bar-association-s-10th>.

⁴⁸ See *False Claims Act (FCA)* [1863]. 31 U.S.C. 3729, a federal statute originally enacted in 1863 in response to defense contractor fraud during the American Civil War.

⁴⁹ See *Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act* [2010-07-21], a United States federal law that was enacted on July 21, 2010.

⁵⁰ See South Korea's Whistleblower Protection and Reward System. In: *National Whistleblower Center* [online]. 2023 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.whistleblowers.org/south-koreas-whistleblower-protection-and-reward-system/>. Reward systems also function in South Korea.

⁵¹ Only narrow reward programs for reporting witnesses are used in the United Kingdom and Hungary. See NYRERÖD, T. and G. SPAGNOLO. Myths and Numbers on Whistleblower Rewards. *Regulation & Governance* [online]. 2021, vol. 15, no. 1, pp. 82-97 [cit. 2023-01-05]. ISSN 1748-5991. Available at: <https://doi.org/10.1111/rego.12267>.

The analysis conducted in this paper leads to several conclusions:

There is no comprehensive regulation providing whistleblowers protection in the Polish legal order so far. There is also no specialized body in Poland that can accept reports from officers and soldiers. The international and European norms, using rather general and imprecise formulations, do not play a particularly important role in this area. An analysis of the international and European acts shows that the solutions adopted in them regarding whistleblowers are similar, because they: 1) regulate the protection of whistleblowers primarily in the area of anti-corruption norms; 2) use general wording imposing an obligation on states to provide protection to whistleblowers, specific legal solutions, however, are left to the internal regulations of individual countries; 3) do not regulate in any special way the protection of whistleblowers who are officers of the services or soldiers; 4) do not explicitly exclude from protection whistleblowers who are officers or soldiers.

The last significant attempt to regulate the protection of whistleblowers on a supranational level was the adoption of a directive by the European Union. However, its provisions also do not directly refer to the situation of officers and soldiers. Despite the possibility of applying to them, general provisions regulating the situation of workers (in the broad European Union sense), the specifics of their work, as well as several exemptions included in the Directive (EU) 2019/1937 itself make the protection provided for these groups of employees decidedly inadequate.

The solutions adopted by individual countries give rise to the claim that specific regulations consider the cultural and historical contexts. A clear difference emerges primarily between the regulation adopted in the United States of America and in the European countries. While whistleblower protection in the United States of America has been in place for a long time, and whistleblowing has been promoted (reward system), in the European countries (including Poland) such protection is still not extensive, and the whistleblower reward system is not popular. Such a situation can be linked to differences of a cultural nature, especially historical conditions. Laws on whistleblower protection should be read in a cultural context.

Studies conducted so far on the effectiveness of the functioning whistleblower protection law have reiterated why whistleblowers choose not to disclose wrongdoing: primarily the belief that nothing will come of

disclosure, loyalty to the employer, and fear of retaliation. In the Central and Eastern European countries, an additional deterrent to reporting is the historical context. The European hesitation to introduce rewards mainly relates to fears of an increase in false reports. In addition, such concerns may also have partly historical roots, as both the Nazi Germany and the Soviet Russia relied heavily on citizens reporting on each other.⁵² Legislation must, therefore, work in harmony with public awareness programs that emphasize the public interest in stopping unlawful activity through disclosure.

References

Alternative to Silence: Whistleblower Protection in 10 European Countries. In: *Transparency International* [online]. 2009-11-15 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.transparency.org/en/publications/alternative-to-silence-whistleblower-protection-in-10-european-countries>.

Assistant Attorney General Stuart Delery Delivers Remarks at American Bar Association's 10th National Institute on the Civil False Claims Act and Qui Tam Enforcement [2014-06-05]. In: *United States Department of Justice* [online]. 2014-09-17 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.justice.gov/opa/speech/assistant-attorney-general-stuart-delery-delivers-remarks-american-bar-association-s-10th>.

CALL, A. C., G. S. MARTIN, N. Y. SHARP and J. H. WILDE. Whistleblowers and Outcomes of Financial Misrepresentation Enforcement Actions. *Journal of Accounting Research* [online]. 2018, vol. 56, no. 1, pp. 123-171 [cit. 2023-01-05]. ISSN 1475-679X. Available at: <https://doi.org/10.1111/1475-679x.12177>.

CHRONOWSKA, E. Mobbing i dyskryminacja w środowisku pracy funkcjonariuszy Służby Więziennej. *Facta Ficta* [online]. 2021, nr 2, pp. 185-203 [cit. 2023-01-05]. ISSN 2719-8278. Available at: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5795703>.

Civil Law Convention on Corruption [1999-11-04].

Civil Service Reform Act of 1978 [1978-10-13].

⁵² See NYRERÖD, T. and G. SPAGNOLO. Myths and Numbers on Whistleblower Rewards. *Regulation & Governance* [online]. 2021, vol. 15, no. 1, pp. 82-97 [cit. 2023-01-05]. ISSN 1748-5991. Available at: <https://doi.org/10.1111/rego.12267>.

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee – Strengthening Whistleblower Protection at EU Level [2018-04-23]. COM (2018) 214 final.

Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union. OJ EU C 326, 2012-10-26, pp. 1-390.

Criminal Law Convention on Corruption [1999-01-27].

Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the Protection of Undisclosed Know-how and Business Information (Trade Secrets) against Their Unlawful Acquisition, Use and Disclosure. OJ EU L 157, 2016-06-15, pp. 1-18.

Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the Protection of Persons Who Report Breaches of Union Law. OJ EU L 305, 2019-11-26, pp. 17-56.

Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act [2010-07-21].

False Claims Act (FCA) [1863]. 31 U.S.C. 3729.

FEINSTEIN, S., T. DEVINE, K. PENDER, C. ALLEN, R. NAWA and M. SHEPARD. *Are Whistleblowing Laws Working? A Global Study of Whistleblower Protection Litigation* [online]. 1st ed. London: International Bar Association, 2021. 81 p. [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.ibanet.org/article/EE76121D-1282-4A2E-946C-E2E059DD63DA>.

GOOKIN, P. DoD Whistleblower Protection: Military Personnel: “What You Need to Know”. In: *Department of Defense Office of Inspector General* [online]. 2014. 16 p. [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.dodig.mil/Portals/48/Documents/Programs/Whistleblower/What-Military-Members-Need-To-Know.pdf>.

GRZEŚKÓW, M. *Nawiązywanie stosunków zatrudnienia w służbach zmilitaryzowanych*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2020. 199 p. ISBN 978-83-8198-315-0.

GRZEŚKÓW, M. Ochrona sygnalistów – funkcjonariuszy służb zmilitaryzowanych w świetle dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii. In: A. GÓRNICZ-MULCAHY, M. LEWANDOWICZ-MACHNI-

- KOWSKA and A. TOMANEK, red. *Pro opere perfecto gratias agimus: Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Kuczyńskiemu* [online]. 1. wyd. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii, 2022, pp. 127-135 [cit. 2023-01-05]. E-Monografie, nr 201. ISBN 978-83-66601-90-1. Available at: <https://doi.org/10.34616/145142>.
- Guide on Whistleblowing in the Defence and Security Sector* [online]. 1st ed. Oslo: Centre for Integrity in the Defence Sector, 2020. 25 p. [cit. 2023-01-05]. Guides to Good Governance, no. 10. ISBN 978-82-7924-107-2. Available at: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/11/pdf/201105-BI-GGG10-en.pdf.
- History and Legislation. In: *Service Complaints Ombudsman for the Armed Forces* [online]. 2023 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.scoaf.org.uk/about-us/history-and-legislation>.
- JACKSON, A. Beyond Snowden: Understanding the Military Whistleblower Protection Act. In: *JAG Reporter* [online]. 2019. 7 p. [cit. 2023-01-05]. Available at: https://www.jagreporter.af.mil/Portals/88/2019%20Articles/Documents/20190822%20Jackson.pdf?ver=wqWFQ_YB3zbMfvdx4NZldQ%3D%3D.
- KOBROŃ-GĄSIOROWSKA, Ł. Whistleblower w prawie europejskim – ochrona whistleblowera czy informacji. *Roczniki Administracji i Prawa* [online]. 2018, vol. 18, nr 2, pp. 129-142 [cit. 2023-01-05]. ISSN 2720-7552. Available at: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.1774>.
- KUCZYŃSKI, T., E. MAZURCZAK-JASIŃSKA and J. STELINA. *Stosunek służbowy*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011. 523 p. System Prawa Administracyjnego, t. 11. ISBN 978-83-255-2580-4.
- KUN-BUCZKO, M. Position of Whistleblowers in Polish Legal Order. *Przeгляд Уstawodawstwa Gospodarczego* [online]. 2021, nr 2, pp. 41-49 [cit. 2023-01-05]. ISSN 0137-5490. Available at: <https://doi.org/10.33226/0137-5490.2021.2.5>.
- KURCZ, B. *Dyrektywy Wspólnoty Europejskiej i ich implementacja do prawa krajowego*. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2004. 509 p. ISBN 83-7333-444-0.
- Law of March 11, 2022, on Homeland Defense* [2022]. Journal of Laws of Poland, 2022, item 655.

Law on Denunciation Ref. No. 03/2011/QH13 [2011-11-11].

Law on Denunciation Ref. No. 25/2018/QH14 [2018-06-12].

Law on the Parliamentary Military Commissioner of Bosnia and Herzegovina [2009-07-07]. Official Gazette of Bosnia and Herzegovina, 2009, No. 51-2009.

MACIEJKO, W. and P. SZUSTAKIEWICZ, red. *Stosunek służbowy w formacjach mundurowych*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2015. 352 p. ISBN 978-83-255-7699-8.

Military Whistleblower Protection Act of 1988 (MWPA), as amended at Title 10, United States Code, Section 1034.

NYRERÖD, T. and G. SPAGNOLO. Myths and Numbers on Whistleblower Rewards. *Regulation & Governance* [online]. 2021, vol. 15, no. 1, pp. 82-97 [cit. 2023-01-05]. ISSN 1748-5991. Available at: <https://doi.org/10.1111/rego.12267>.

Occupational Safety and Health Act of 1970 [1970-12-29].

OKLEJAK, T. and K. WILKOŁASKA-ŻUROMSKA. *Przeciwdziałanie mobbingowi i dyskryminacji w służbach mundurowych: Analiza i zalecenia*. 1. wyd. Warszawa: Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, 2018. 69 p. Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich, nr 5. ISSN 0860-7958.

Ombudsman's General Speech to the Prime Minister Ref. No. III.7050.7. 2014.TO [2015-11-03].

Ombudsman's General Speech to the Prime Minister Ref. No. KMP.570.1. 2018.RK [2018-04-16].

Parliamentary Military Commissioner. In: *Parliamentary Assembly of Bosnia and Herzegovina* [online]. 2023 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.parlament.ba/committee/read/31?lang=en>.

Parliamentary Ombudsman (Finland). In: *European Network of National Human Rights Institutions* [online]. 2023 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://ennhri.org/our-members/finland-parliamentary-ombudsman/>.

Projekt ustawy nr UC101: Projekt ustawy o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa. In: *Rządowe Centrum Legislacji* [online]. 2021-10-18 [cit. 2023-01-05]. Available at: https://legislacja.gov.pl/projekt/12352401#xd_co_f=ZTFiMmJkNGQtM2EzOS00YzI2LWEzZDktNWnkZmExY2ZlYWly~.

Resolution No. 51/191 [United Nations Declaration against Corruption and Bribery in International Commercial Transactions] [1996-12-16]. United Nations General Assembly, 1996, UN Doc. A/RES/51/191.

Resolution No. 58/4 [United Nations Convention against Corruption] [2003-10-31]. United Nations General Assembly, 2003, UN Doc. A/RES/58/4.

SADIKOVIĆ, L. The Military Commissioner of Bosnia and Herzegovina. In: *Ombuds Institutions for the Armed Forces: Selected Case Studies* [online]. 1st ed. Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, 2017, pp. 7-32 [cit. 2023-01-05]. ISBN 978-92-9222-429-5. Available at: <https://defenceintegrity.eu/en/publication/ombuds-institutions-armed-forces-selected-case-studies>.

South Korea's Whistleblower Protection and Reward System. In: *National Whistleblower Center* [online]. 2023 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.whistleblowers.org/south-koreas-whistleblower-protection-and-reward-system/>.

The Parliamentary Commissioner for the Armed Forces. In: *Deutscher Bundestag* [online]. 2023 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://www.bundestag.de/en/parliament/commissioner>.

The Parliamentary Ombudsman of Finland. In: *Independent Police Complaints Authorities' Network* [online]. 2023 [cit. 2023-01-05]. Available at: <https://ipcan.org/members/the-parliamentary-ombudsman-of-finland-2>.

United Nations Convention against Corruption [2005-12-14].

Małgorzata Grześków, Ph.D.

Faculty of Law, Administration and Economics
University of Wrocław
Uniwersytecka 22/26
50-145 Wrocław
Poland

malgorzata.grzeskow@uwr.edu.pl

 <https://orcid.org/0000-0002-8449-898X>

**Frumarová, Kateřina, Tomáš Grygar,
Zdeněk Koudelka, Lukáš Potěšil, Olga Pouperová,
Radovan Suchánek a Martin Škurek:
Správní soudnictví
[Správne súdnictvo].
Praha: Leges, 2022. 671 s.
ISBN 978-80-7502-611-8**

**Frumarová, Kateřina, Tomáš Grygar,
Zdeněk Koudelka, Lukáš Potěšil, Olga Pouperová,
Radovan Suchánek and Martin Škurek:
Administrative Justice.
Praha: Leges, 2022. 671 p.
ISBN 978-80-7502-611-8**

Tomáš Čičmanec

Abstract: *Reviewing the scientific monograph Frumarová, Kateřina, Tomáš Grygar, Zdeněk Koudelka, Lukáš Potěšil, Olga Pouperová, Radovan Suchánek and Martin Škurek: Administrative Justice.*

Key Words: *Review; Scientific Monograph; Administrative Justice; the Czech Republic.*

Abstrakt: *Recenzia vedeckej monografie Frumarová, Kateřina, Tomáš Grygar, Zdeněk Koudelka, Lukáš Potěšil, Olga Pouperová, Radovan Suchánek a Martin Škurek: Správní soudnictví [Správne súdnictvo].*

Klíčové slová: *Recenzia; vedecká monografia; správne súdnictvo; Česká republika.*

V priebehu roka 2022 vydali členovia autorského kolektívu pod vedením doc. JUDr. Kateřiny Frumarovej, Ph.D., a JUDr. Tomáše Grygara z Katedry správneho práva a správnej vedy Právnickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci monografiu venovanú problematike správneho súdnictva. Na vytvorení predmetného diela spolupracovali taktiež doc. JUDr. Zdeněk Koudelka, Ph.D. (Masarykova univerzita v Brne, Právnická

fakulta), JUDr. Lukáš Potěšil, Ph.D. (Masarykova univerzita v Brně, Právnická fakulta), doc. JUDr. Olga Pouperová, Ph.D. (Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta), JUDr. Radovan Suchánek, Ph.D. (Ústavný soud České republiky) a JUDr. Martin Škurek, Ph.D. (Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta).¹

Už samotné zloženie autorského kolektívu naznačuje, že pôjde o kvalitnú publikáciu. Autori predložené dielo vydali vo vydavateľstve Leges v Prahe. Zo systematického hľadiska tvorí uvedennú monografiu 16 kapitol a rozsah predloženého diela dosahuje takmer 700 strán. Dá sa zhodnotiť, že vzhľadom na rozsah problematiky správneho súdnictva, jeho ústavnoprávny význam a ochranu, ktorú správne súdnictvo poskytuje základným právam a slobodám na jednej strane a zákonnému presadzovaniu verejného záujmu na strane druhej, venovali autori téme správneho súdnictva primeraný rozsah.

Základný cieľ publikácie vyjadrili autori v jej úvode. Poukazujú pritom na skutočnosť, že monografia sa snaží uchopiť tému správneho súdnictva komplexne. Autori zvolili postup dedukcie, a to najmä preto, že v prvej časti monografie pojednávajú všeobecne o správnom súdnictve a jeho inštitútoch. Pozornosť venujú historickému vývoju správneho súdnictva a jeho ústavnoprávnomu zakotveniu, ako aj medzinárodnoprávnym východiskám poskytovania súdnej ochrany. V ďalších častiach publikácie však postupujú ku konkrétnejším témam a snažia sa čitateľovi poskytnúť hlbší a podrobnejší pohľad na jednotlivé inštitúty správneho súdnictva.

Pri štúdiu predloženej publikácie nás zaujali najmä časti, v ktorých autori spracovali problematiku ústavných a medzinárodnoprávných východísk správneho súdnictva (kapitola 3), právomoci a príslušnosti správnych súdov, osobitne otázky týkajúce sa výluk zo súdneho preskumu v správnom súdnictve (kapitola 4) a procesných práv účastníkov konania, osobitne práv týkajúcich sa nahliadania do spisu (kapitola 6).

Autorský kolektív vníma správne súdnictvo ako oblasť súdnictva úzko korelujúcu s ústavným poriadkom, normami medzinárodného práva,

¹ Bližšie pozri FRUMAROVÁ, K., T. GRYGAR, Z. KOUDELKA, L. POTĚŠIL, O. POUPEROVÁ, R. SUCHÁNEK a M. ŠKUREK. *Správní soudnictví*. 1. vyd. Praha: Leges, 2022. 671 s. ISBN 978-80-7502-611-8.

respektíve komunitárneho práva. Z uvedeného dôvodu je pozitívne, že do obsahu publikácie autori inkorporovali základné východiská majúce vplyv na činnosť správnych súdov, vyplývajúce z ústavného poriadku a medzinárodných dokumentov, akým je napríklad Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Predmetný dohovor zároveň autor-ský kolektív považuje za „bezpochyby najdôležitejší“ dokument pre aplikačnú prax správnych súdov, osobitne z dôvodu inkorporácie článku 6 ods. 1, zakotvujúceho právo na spravodlivý proces. Za rozhodný prínos možno v danej súvislosti považovať analýzu nemožnosti aplikácie uvedeného ustanovenia dohovoru na jednotlivé druhy konaní, predmetom ktorých nie sú „občianske práva a záväzky“, akými sú napríklad daňové konania alebo konania v „cudzineckých veciach“, vrátane azylových konaní, ktorú autori argumentačne podopreli značným penzom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva.

Použitím slov profesora Františka Weyra predstavuje správne súdnictvo inštitút ochrany občanov proti „prechmatom“ výkonnej moci. Osobitne citlivo je v tejto súvislosti potrebné vnímať vymedzenie výluk zo súdneho prieskumu v rámci správneho súdnictva. Správne súdy ako orgány verejnej moci sú viazané ústavnou zásadou legality výkonu štátnej moci, na základe ktorej môžu konať *secundum et intra legem*, teda v medziach a spôsobom ustanoveným zákonom. Oceňujeme preto výklad autorov, v ktorom sa zaoberali limitáciou vylúčenia rozhodnutí správnych orgánov týkajúcich sa základných práv a slobôd a jej analýzou, a to tiež vo vzťahu k osobitným zákonom vylučujúcim možnosť súdneho prieskumu rozhodnutí, akými sú napríklad rozhodnutia vydané vo veciach štátneho občianstva na základe stanovísk polície alebo spravodajských služieb alebo rozhodnutia v „cudzineckých veciach“.

S uvedeným veľmi úzko súvisí princíp „rovnosti zbraní“, ktorý Európsky súd pre ľudské práva vo svojej rozhodovacej činnosti vzťahujúcej sa na predmetné ustanovenie Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd označil za inherentný prvok spravodlivého procesu. V tejto súvislosti je relevantným výklad vzťahujúci sa na procesné postupy aplikované v prípade osobitných dôvodov obmedzujúcich základné procesné právo účastníkov konania týkajúce sa nahliadania do spisu, a to z dôvodov daných charakterom v ňom obsiahnutých informácií, predovšetkým v prípadoch, keď tieto sú utajovanými informáciami. Vzhľadom na neustále sa zhoršujúcu bezpečnostnú situáciu možno dôvodne predpokladať nárast počtu konaní, v rámci ktorých bude dochádzať k poskytovaniu utajovaných informácií správnym orgánom zo strany bezpeč-

nostných zložiek štátu, osobitne polície a spravodajských služieb. Z uvedeného dôvodu je preto vítaná nielen právna úprava určujúca jednoznačné limity týkajúce sa procesných práv účastníkov konania vo vzťahu k uvedeným druhom informácií, ale aj jej odborný výklad, ktorý je neoceniteľným prínosom pre aplikačnú prax.

Predložené autorské dielo poskytuje ucelený pohľad na právnu úpravu správneho súdnictva v Českej republike. Monografia sa bude jej adresátom skutočne dobre študovať. Autori zvolili jasný, prehľadný a zrozumiteľný štýl spracovania problematiky, ktorú vysvetľujú a analyzujú v jej väzbách na ostatné odvetvia českého právneho poriadku. Čitateľ sa v diele ľahko zorientuje. Navyše monografia odborným spôsobom reaguje na aktuálne otázky týkajúce sa súdneho prieskumu niektorých druhov rozhodnutí, osobitne rozhodnutí vydávaných správnymi orgánmi v tzv. cudzineckých veciach. V súvislosti s reformou správneho súdnictva v Slovenskej republike sa často stretávame s argumentáciou týkajúcou sa nedostatočnej personálnej obsadenosti súdov, respektíve enormného nápadu vecí pripadajúcich na jednotlivých sudcov. Slovom rímskeho básnika Horatia však môžeme konštatovať *est modus in rebus*, keďže predmetné autorské dielo v mnohom poskytuje odpovede na otázky týkajúce sa riešenia uvedeného stavu, a to aj prostredníctvom vylúčenia niektorých rozhodnutí zo súdneho prieskumu v rámci správneho súdnictva. Svoje využitie si preto nájde i u slovenských čitateľov. Autori sa snažili svoje dielo spracovať spôsobom zaručujúcim atraktivitu nielen pre akademikov, ale aj pre predstaviteľov elitných právnických povolání, zamestnancov správnych orgánov a iných štátnych zamestnancov, a rovnako tiež pre študentov práva. Na záver preto konštatujeme, že v úvode zakotvený cieľ sa podarilo autorom recenzovanej monografie naplniť v plnej miere.

Zoznam bibliografických odkazov

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd [1950].

FRUMAROVÁ, K., T. GRYGAR, Z. KOUDELKA, L. POTĚŠIL, O. POUPEROVÁ, R. SUCHÁNEK a M. ŠKUREK. *Správní soudnictví*. 1. vyd. Praha: Leges, 2022. 671 s. ISBN 978-80-7502-611-8.

JUDr. Tomáš Čičmanec

Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave

Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika
cicmanectomas@gmail.com

 <https://orcid.org/0009-0000-6896-0305>

Informácie pre autorov

Základné informácie

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa tematicky zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka priestor pre publikáciu príspevkov v podobe:

- samostatných vedeckých štúdií, ako aj cyklov vedeckých štúdií *minimálny rozsah tvorí 10 normostrán prislúchajúcich na jednu štúdiu, maximálny rozsah je neobmedzený;*
- esejí zamýšľajúcich sa nad aktuálnou spoločenskou témou či dianím *minimálny rozsah tvorí 5 normostrán prislúchajúcich na jednu esej, maximálny rozsah je neobmedzený;*
- recenzií publikácií vzťahujúcich sa na hlavné zameranie časopisu *minimálny rozsah tvorí 3 normostrany prislúchajúce na jednu recenziu, maximálny rozsah je neobmedzený; odporúča sa zároveň dodanie obrázku prednej obálky recenzovanej publikácie v dostatočnej veľkosti;*
- informácií, ako aj správ súvisiacich so základným poslaním časopisu *minimálny rozsah tvoria 2 normostrany prislúchajúce na jednu informáciu alebo správu, maximálny rozsah je neobmedzený; odporúča sa zároveň dodanie fotodokumentačných alebo iných obrázkových podkladov sprievodného charakteru v dostatočnej veľkosti.*

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** vychádza v elektronickej online podobe pravidelne štyrikrát ročne, a to v termínoch:

- 31. marec – jarná edícia;
- 30. jún – letná edícia;
- 30. september – jesenná edícia;
- 31. december – zimná edícia.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** prijíma a publikuje výhradne iba pôvodné, doposiaľ nepublikované príspevky, ktoré sú vlastným dielom autorov, ktorí ich na uverejnenie v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** predkladajú.

Zodpovednosť za dodržanie všetkých nevyhnutných predpokladov a požiadaviek kladených na príspevky publikované v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** nesú:

- ✚ odborní garanti zodpovedajúci v rámci redakčnej rady časopisu za konkrétne prierezové sekcie vo vzťahu k vedeckej stránke príspevkov;
- ✚ hlavný redaktor vo vzťahu k formálnej stránke príspevkov;
- ✚ výkonný redaktor vo vzťahu k uplatneniu metodologických, analytických a štatistických otázok v príspevkoch.

Recenzné konanie

Posudzovanie zaradenia príspevkov na publikáciu v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa uskutočňuje na základe obojstranne anonymného recenzného konania zaistovaného členmi redakčnej rady časopisu a v odôvodnených prípadoch tiež uznávanými odborníkmi pôsobiacimi v zodpovedajúcich oblastiach.

Zápis o výsledkoch recenzného konania sa vykonáva a archivuje na štandardizovaných formulároch.

Súhrnnú informáciu o výsledku recenzného konania, spolu s usmerením ohľadom ďalšieho postupu, obdržia predkladatelia príspevkov prostredníctvom e-mailovej odpovede bezodkladne po doručení vyhotovených recenzných posudkov redakcii časopisu a záverečnom posúdení výsledkov recenzného konania redakčnou radou.

Publikácia príspevkov

Publikácia príspevkov v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa uskutočňuje výhradne bez akéhokoľvek nároku prispievateľov na autorský honorár. Predloženie príspevkov na publikáciu posudzuje redakcia časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ako prejav vôle autorov, ktorým autori vedome a dobrovoľne súčasne:

- ✚ prejavujú svoj súhlas s uverejnením predloženého príspevku v časopise;
- ✚ potvrdzujú, že príspevok je ich pôvodným, doposiaľ nepublikovaným dielom;
- ✚ potvrdzujú svoj súhlas s uvedením ich pracoviska a kontaktnej e-mailovej adresy v rubrike „Kontakty na autorov“.

Texty príspevkov je možné prijímať len zaslané priamo ich autormi/ spoluautormi a s ich priloženým súhlasom na publikáciu príspevku; texty príspevkov zaslané sprostredkované prostredníctvom osôb, ktoré nie sú autormi, prípadne spoluautormi príspevku doručeného do redakcie časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, nie je možné prijať na následné recenzné konanie z dôvodu absencie súhlasu autora/spoluautorov.

Uprednostňovanie anglického jazyka v príspevkoch je vítané.

Publikovanie textov príspevkov sa uskutočňuje zásadne v dvojязыčnej slovensko-anglickej štandardizovanej hlavičkovej šablóne časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, a to súčasne v podobe kompletných verzií jednotlivých čísiel, ako aj samostatných autorských separátov uverejnených v zodpovedajúcich rubrikách na oficiálnej internetovej stránke časopisu <http://sei.iuridica.truni.sk>.

Štruktúra príspevku

Názov príspevku v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť názov, prípadne podnázov príspevku v pôvodnom jazyku;

Title of Contribution in English:

- ✚ prosíme uviesť názov, prípadne podnázov príspevku v anglickom jazyku
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Autor príspevku:

- ✚ prosíme uviesť meno, priezvisko a všetky tituly a hodnosti autora;

Abstract in English:

- ✚ prosíme uviesť abstrakt v anglickom jazyku, cca 10 riadkov
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Key Words in English:

- ✚ prosíme uviesť kľúčové slová v anglickom jazyku, cca 10 výrazov
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Abstrakt v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť abstrakt v pôvodnom jazyku, cca 10 riadkov;

Kľúčové slová v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť kľúčové slová v pôvodnom jazyku, cca 10 výrazov;

Text príspevku:

- ✚ prosíme uviesť v štruktúre úvod, jadro, záver; v členení na kapitoly, prípadne podkapitoly; príspevok môže obsahovať tabuľky, grafy, schémy, obrázky a podobne, je však nevyhnutné uviesť ich prameň so všetkými povinnými bibliografickými údajmi v plnom rozsahu; poznámky a odkazy na literatúru prosíme uvádzať v poznámke pod čiarou podľa platnej bibliografickej normy (ISO 690)

Pozn.: je nutné uvádzať všetky povinné bibliografické údaje v plnom rozsahu – rovnako v odkazoch v poznámkach pod čiarou, ako aj v zozname literatúry na konci príspevku; zároveň je nevyhnutné, aby všetka použitá literatúra, na ktorú odkazuje text príspevku v poznámkach pod čiarou, v plnej miere zodpovedala prameňom uvedeným v zozname použitej literatúry umiestnenom na konci príspevku a opačne;

Literatúra:

- ✚ prosíme uviesť zoznam použitej literatúry podľa platnej bibliografickej normy (ISO 690)

Pozn.: je nutné uvádzať všetky povinné bibliografické údaje v plnom rozsahu – rovnako v odkazoch v poznámkach pod čiarou, ako aj v zozname literatúry na konci príspevku; zároveň je nevyhnutné, aby použitá literatúra, na ktorú odkazuje text príspevku v poznámkach pod čiarou, v plnej miere zodpovedala prameňom uvedeným v zozname použitej literatúry umiestnenom na konci príspevku a opačne;

Kontakt na autora:

- ✚ prosíme dodržať nižšie uvedenú vzorovú štruktúru informácie o kontakte na autora príspevku:

Ing. Jana Koprlová, PhD.
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika
jana.koprlova@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0002-2082-1450>

Texty príspevkov je možné prijímať výhradne v elektronickej podobe vo formáte dokumentu textového editora MS Word. V textoch príspevkoch odporúčame použiť štandardizované typy a veľkosti písma, riadkovania, ako aj formátovania textu.

Texty príspevkov zasielajte, prosím, na e-mailovú adresu redakcie časopisu sei.journal@gmail.com.

Vaše otázky v prípade nejasností či potreby poskytnutia dodatočných informácií zasielajte, prosím, na e-mailovú adresu redakcie časopisu sei.journal@gmail.com.

Tešíme sa na Váš príspevok!

S úctou,

redakcia SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

Information for Authors

Basic Information

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** thematically focuses mainly on social relevant interdisciplinary relations on the issues of public law and private law at the national, transnational and international levels.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers a platform for publication of contributions in the form of:

- ✚ separate papers and scientific studies as well as scientific studies in cycles
the expected minimum extent related to one study covers 10 standard pages, the maximum extent is not limited;
- ✚ essays on current social topics or events
the expected minimum extent related to one essay covers 5 standard pages, the maximum extent is not limited;
- ✚ reviews on publications related to the main orientation of the journal
the expected minimum extent related to one review covers 3 standard pages, the maximum extent is not limited; it is recommendable to deliver also the front cover picture of the reviewed publication in the sufficient largeness;
- ✚ information as well as reports connected with the inherent mission of the journal
the expected minimum extent related to one information or report covers 2 standard pages, the maximum extent is not limited; it is recommendable to deliver also photo documents or other picture material of accompanying character in the sufficient largeness.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is issued in an electronic on-line version four times a year, regularly on:

- ✚ March 31st – spring edition;
- ✚ June 30th – summer edition;
- ✚ September 30th – autumn edition;
- ✚ December 31st – winter edition.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** accepts and publishes exclusively only original, hitherto unpublished contributions written as the own work by authors those are submitting the contributions for publication in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**.

Responsibility for compliance with all prerequisites and requirements laid on contributions published in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** have:

- special supervisors within the journal's editorial board responsible for specific interdisciplinary sections in relation to the scientific aspects of contributions;
- editor in chief in relation to the formal aspects of contributions;
- executive editor in relation to the application of methodological, analytical and statistical questions in contributions.

Review Procedure

Reviewing the contributions for publication in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** follows with a mutually anonymous (double-blind) review procedure realized by members of journal's editorial board and in well-founded cases also by recognized experts working in corresponding areas.

Report on results of the review procedure is made and archived on standardized forms.

Comprehensive information on results of the review procedure, together with guidance on how to proceed with submitted contributions, will contribution's submitters receive through an e-mail answer immediately after receiving the reviewers' written opinions by the journal's editorial office and final judging the results of the review procedure by the editorial board.

Publication of Contributions

Publication of contributions in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is realized exclusively without any contributor's claim for author's fee (royalty). Submission of contributions for publication understands the editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** as a manifestation of the will of the authors, through which the authors all at once knowingly and voluntarily:

- express their own agreement with publication of submitted contribution in the journal;
- declare that the contribution presents their original, hitherto unpublished work;

- ✚ declare their own agreement with specifying their workplace and contact e-mail address in the section "Authors' Contact List".

Accepted can be only texts submitted for publication sent by their authors/co-authors directly and with their written permission for publication; text submissions sent mediated through non-authors or non-co-authors of a submitted text delivered to the editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** cannot be accepted for the following review procedure due to the absence of the author's/co-authors' consent.

Favouring the English language in contributions is welcome.

Publication of the contribution texts will be provided exclusively in the bilingual Slovak-English standardized letterhead template of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, synchronously in the form of complete versions of individual journal numbers as well as in the form of single authors' contributions. Publication process follows in corresponding sections on the journal's official website: <http://sei.iuridica.truni.sk/international-scientific-journal/>.

Structure of Contribution

Title of Contribution in Original Language:

- ✚ please specify title, eventually subtitle of contribution in original language;

Title of Contribution in English:

- ✚ please specify title, eventually subtitle of contribution in English
not required in the case of English as the language of the original;

Author of Contribution:

- ✚ please specify author's given name, surname and all academic degrees;

Abstract in English:

- ✚ please specify abstract in English, circa 10 rows
not required in the case of English as the language of the original;

Key Words in English:

- ✚ please specify key words in English, circa 10 words
not required in the case of English as the language of the original;

Abstract in Original Language:

- ✚ please specify abstract in original language, circa 10 rows;

Key Words in Original Language:

- ✚ please specify key words in original language, circa 10 words;

Text of Contribution:

- ✚ please specify in following structure: introduction, main text, conclusions; text broken down into chapters, eventually subchapters; the contribution may include sheets, charts, figures, pictures, etc., but it is necessary to indicate their sources with all obligatory bibliographic details in the full extent; notes and references to literature, please, specify in the footnote according to current bibliographic standards (ISO 690)

Note: all obligatory bibliographic data must be included to the full extent – both in references in the footnote as well as in bibliography list at the end of contribution; it is also essential that all of literature referred in the footnotes of the contribution's text fully corresponds to the sources listed in the bibliography list placed at the end of the contribution and vice versa;

Literature:

- ✚ please specify a complete bibliography of all sources according to current bibliographic standards (ISO 690)

Note: all obligatory bibliographic data must be included to the full extent – both in references in the footnote as well as in bibliography list at the end of contribution; it is also essential that all of literature referred in the footnotes of the contribution's text fully corresponds to the sources listed in the bibliography list placed at the end of the contribution and vice versa;

Author's Contact:

- ✚ please follow the below mentioned model structure of contact information on the author of contribution:

Ing. Jana Koprlová, PhD.
Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovak Republic
jana.koprlova@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0002-2082-1450>

Contribution manuscripts can be accepted only in electronic version in the format of the text editor MS Word document. Applying the standardized types and font sizes, line spacing as well as text formatting in the contribution manuscripts is highly recommended.

Your contribution manuscripts send, please, to the e-mail address of the journal's editorial office sei.journal@gmail.com.

In the case of any uncertainty or necessity of providing additional information send your questions, please, to the e-mail address of the journal's editorial office sei.journal@gmail.com.

We are looking forward to your contribution!

Yours faithfully,

Team **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**

Etický kódex

Článok I. Všeobecné ustanovenia

Medzinárodný internetový vedecký časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** (ďalej len „časopis“) vydáva Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave a tematicky sa zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni. Redakcia časopisu sídli v priestoroch Právnickej fakulty na Kollárovej ulici č. 10 v Trnave.

Časopis má charakter vedeckého recenzovaného časopisu, ktorý vychádza v on-line elektronickej podobe pravidelne štyrikrát ročne na oficiálnej webovej stránke časopisu <http://sei.iuridica.truni.sk>. Publikovanie textov príspevkov sa uskutočňuje v dvojazyčnej slovensko-anglickej štandardizovanej hlavičkovej šablóne časopisu, a to súčasne v podobe kompletných verzií jednotlivých čísiel, ako i samostatných autorských separátov uverejnených v zodpovedajúcich rubrikách na webovej stránke časopisu.

Časopis ponúka podnetnú a inšpiratívnu platformu pre komunikáciu na úrovni odbornej aj občianskej verejnosti, a rovnako aj pre vedecké a celospoločensky prínosné riešenia aktuálnych otázok z oblastí najmä verejného práva a súkromného práva.

Webová stránka časopisu ponúka čitateľskej verejnosti informácie v bežnom grafickom rozhraní, a súbežne aj v grafickom rozhraní Blind Friendly pre slabozrakých čitateľov paralelne v slovenskom a anglickom jazyku. V uvedených jazykoch zabezpečuje redakcia časopisu aj spätnú komunikáciu.

Článok II. Zodpovednosť a publikácia príspevkov

Časopis prijíma a publikuje výhradne iba pôvodné, doposiaľ nepublikované príspevky, ktoré sú vlastným dielom autorov, ktorí ich na uverejnenie v časopise predkladajú. Autori príspevkov vedecky či pedagogicky pôsobia v zodpovedajúcich oblastiach zamerania časopisu a majú ukončené zodpovedajúce akademické vzdelanie na úrovni minimálne druhého stupňa vysokoškolského štúdia.

V súlade s vyššie uvedeným ustanovením sa automaticky so zodpovedajúcim odôvodnením zamietajú príspevky už preukázateľne publikované, ako aj príspevky, ktoré naplňajú skutkovú podstatu plagiátu či ne-

oprávneného, respektíve nezákonného zásahu do autorského práva podľa autorského zákona v platnom znení.

Informácie pre autorov zverejnené na webovej stránke časopisu sú záväzné. Uprednostňovanie anglického jazyka v príspevkoch je vítané.

Zodpovednosť za dodržanie všetkých nevyhnutných predpokladov a požiadaviek kladených na príspevky publikované v časopise nesú odborní garanti z radov členov redakčnej rady a redakčného okruhu časopisu zodpovedajúci za konkrétne prierezové sekcie vo vzťahu k vedeckej stránke príspevkov, hlavný redaktor vo vzťahu k formálnej stránke príspevkov a výkonný redaktor vo vzťahu k uplatneniu metodologických, analytických a štatistických otázok v príspevkoch.

Publikácia príspevkov v časopise sa uskutočňuje výhradne bez akéhokoľvek nároku prispievateľov na autorský honorár. Rovnako výhradne bezodplatne sa realizujú v časopise aj procesy prijímania, posudzovania a publikácie príspevkov. Predloženie príspevkov na publikáciu posudzuje redakcia časopisu ako prejav vôle autorov, ktorým autori vedome a dobrovoľne súhlasia:

- ✚ prejavujú svoj súhlas s uverejnením predloženého príspevku v časopise;
- ✚ potvrdzujú, že príspevok je ich pôvodným, doposiaľ nepublikovaným dielom;
- ✚ potvrdzujú svoj súhlas s uvedením ich pracoviska a kontaktnej e-mailovej adresy v rubrike „Kontakty na autorov“.

Texty príspevkov je možné prijímať len zaslané priamo ich autormi/spoluautormi a s ich priloženým súhlasom na publikáciu príspevku; texty príspevkov zaslané sprostredkované prostredníctvom osôb, ktoré nie sú autormi, prípadne spoluautormi príspevku doručeného do redakcie časopisu, nie je možné prijať na následné recenzné konanie z dôvodu absencie súhlasu autora/spoluautorov.

Článok III. Recenzné konanie

Posudzovanie zaradenia príspevkov na publikáciu v časopise sa uskutočňuje nezávisle a nestranne na základe obojstranne anonymného recenzného konania zaist'ovaného členmi redakčnej rady časopisu a v odôvodnených prípadoch tiež uznávanými odborníkmi pôsobiacimi v zodpovedajúcich oblastiach.

Zápis o výsledkoch recenzného konania sa vykonáva a archivuje na štandardizovaných formulároch.

Súhrnnú informáciu o výsledku recenzného konania, spolu s usmernením ohľadom ďalšieho postupu, obdržia predkladatelia príspevkov prostredníctvom e-mailovej odpovede bezodkladne po doručení vyhotovených recenzných posudkov redakcii časopisu a záverečnom posúdení výsledkov recenzného konania redakčnou radou.

Príspevky sa so zodpovedajúcim písomným odôvodnením automaticky zamietajú v prípadoch, pokiaľ:

- autor príspevku preukázateľne nemá ukončené úplné vysokoškolské vzdelanie, t.j. vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa;
- príspevok preukázateľne nezodpovedá minimálnym štandardom a štandardným kritériám vedeckej etiky, ktoré sa kladú a sú všeobecne vedeckou verejnosťou a vedeckou obcou uznávané vo vzťahu k príspevkom danej kategórie (štúdie, eseje, recenzie publikácií, informácie alebo správy), či už z hľadiska rozsahu, náplne, metodologických východísk, použitej metodológie, a podobne, ako aj z hľadiska správneho, úplného a vedecky korektného uvádzania všetkých použitých bibliografických odkazov podľa platnej bibliografickej normy (ISO 690).

Článok IV. Vyhlásenie o pristúpení ku kódexom a zásadám publikačnej etiky Komisie pre publikačnú etiku

Časopis v plnej miere uplatňuje a dodržiava kódexy a zásady publikačnej etiky Komisie pre publikačnú etiku (Committee on Publication Ethics COPE) zverejnené na webovej stránke Komisie pre publikačnú etiku <https://publicationethics.org/>. Uvedené zásady a pravidlá publikačnej etiky sú záväzné pre autorov príspevkov, redakčnú radu časopisu, redaktorov a redakciu časopisu, recenzentov príspevkov, ako aj vydavateľa časopisu.

Článok V. Nezávislosť a nestrannosť

Časopis je nezávislým a nestranným medzinárodným vedeckým internetovým periodikom.

Článok VI. Rozhodný právny poriadok

Časopis a všetky s ním súvisiace právne skutočnosti a právne úkony sa riadia právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Trnava 31. december 2013

Code of Ethics

Article I. General Provisions

International scientific online journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** (hereinafter only “journal”) is published by the Faculty of Law at Trnava University in Trnava, and it thematically focuses mainly on social relevant interdisciplinary relations on the issues of public law and private law at the national, transnational and international levels. The journal’s editorial office resides in premises of the Faculty of Law in Kollárova Street No. 10 in Trnava, Slovakia.

The journal has the nature of a scientific peer-reviewed journal, which is issued in an electronic on-line version regularly four times a year on the official website of the journal <http://sei.iuridica.truni.sk/international-scientific-journal/>. Publication of the contribution texts will be provided exclusively in the bilingual Slovak-English standardized letterhead template of the journal, synchronously in the form of complete versions of individual journal numbers as well as in the form of single authors’ contributions. Publication process follows in corresponding sections on the journal’s official website.

The journal provides a stimulating and inspirational platform for communication both on the professional level and the level of the civic society, as well as for scientific and society-wide beneficial solutions to current issues mainly in the areas of public law and private law.

The website of the journal offers the reading public contributions in the common graphical user interface as well as in the blind-friendly interface, both parallel in the Slovak and the English languages. In all those languages the journal’s editorial office provides also feedback communication.

Article II. Responsibility and Publication of Contributions

The journal accepts and publishes exclusively only original, hitherto unpublished contributions written as the own work by authors those are submitting the contributions for publication in the journal. Contributors are scientifically or pedagogically engaged in areas corresponding with the main orientation of the journal and they have completed adequate academic qualification, at least the second degree of academic education.

In accordance with the foregoing provision shall be automatically with the adequate justification rejected contributions those have been provably already published as well as contributions those constitute the merits of plagiarism or of unauthorized, respectively illegal interference with the copyright under the protection of the Copyright Act in force.

Information for authors published on the journal's website is binding. Favouring the English language in contributions is welcome.

Responsibility for compliance with all prerequisites and requirements laid on contributions published in the journal have special supervisors within the journal's editorial board responsible for specific interdisciplinary sections in relation to the scientific aspects of contributions, editor in chief in relation to the formal aspects of contributions and executive editor in relation to the application of methodological, analytical and statistical questions in contributions.

Publication of contributions in the journal is realized exclusively without any contributor's claim for author's fee (royalty). Also, the processes of receiving, reviewing and publishing of contributions in the journal are carried out exclusively free of charge. Submission of contributions for publication understands the editorial office of the journal as a manifestation of the will of the authors, through which the authors all at once knowingly and voluntarily:

- ✚ express their own agreement with publication of submitted contribution in the journal;
- ✚ declare that the contribution presents their original, hitherto unpublished work;
- ✚ declare their own agreement with specifying their workplace and contact e-mail address in the section "Authors' Contact List".

Accepted can be only texts submitted for publication sent by their authors/co-authors directly and with their written permission for publication; text submissions sent mediated through non-authors or non-co-authors of a submitted text delivered to the editorial office of the journal cannot be accepted for the following review procedure due to the absence of the author's/co-authors' consent.

Article III. Review Procedure

Reviewing the contributions for publication in the journal follows with a mutually anonymous (double-blind) review procedure realized inde-

pendently and impartially by members of journal's editorial board and in well-founded cases also by recognized experts working in corresponding areas.

Report on results of the review procedure is made and archived on standardized forms.

Comprehensive information on results of the review procedure, together with guidance on how to proceed with submitted contributions, will contribution's submitters receive through an e-mail answer immediately after receiving the reviewers' written opinions by the journal's editorial office and final judging the results of the review procedure by the editorial board.

Contributions will be with adequate written justification automatically rejected in cases, if:

- the contributor hasn't provably completed the entire university education, i.e. the academic qualification of the second degree;
- contribution provably doesn't comply with the minimum standards and standard criteria of scientific ethics, which are imposed and generally respected by the scientific public and scientific community in relation to contributions of the given category (studies, essays, reviews on publications, information or reports), whether in terms of extent, content, methodological assumptions, applied methodology and similarly, or in terms of a proper, complete and scientifically correct indicating all the bibliographic references according to current bibliographic standards (ISO 690).

Article IV. Declaration of Accession to Codes and Principles of Publication Ethics of the Committee on Publication Ethics

The journal fully exercises and observes codes and principles of publication ethics of the Committee on Publication Ethics COPE published on the website of the Committee on Publication Ethics <https://publicationethics.org/>. Listed principles and guidelines of publication ethics are binding for contributors, journal's editorial board, journal's editors and editorial office, contribution reviewers as well as journal's publisher.

Article V. Independence and Impartiality

The journal is an independent and impartial international scientific online journal.

Article VI. Determining Law

The journal and all the related legal facts and legal actions are governed by the law of the Slovak Republic.

Trnava, Slovakia, December 31st, 2013

SOCIETAS ET IVRISPRVDENTIA

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

Medzinárodný **International**
internetový vedecký časopis **Scientific Online Journal**
zameraný na právne otázky **for the Study of Legal Issues**
v interdisciplinárnych súvislostiach **in the Interdisciplinary Context**

Vydáva: Issued by:
Právnická fakulta Faculty of Law
Trnavská univerzita v Trnave Trnava University in Trnava
Slovenská republika Slovak Republic

Vychádza štvrťročne Issued Quarterly
2023, ročník XI. 2023, Volume XI.

URL časopisu: Journal's URL:
<http://sei.iuridica.truni.sk> <http://sei.iuridica.truni.sk>

Poštová adresa redakcie: Editorial Office Postal Address:
Kollárova 10 Kollárova 10
917 01 Trnava 917 01 Trnava
Slovenská republika Slovak Republic

E-mailová adresa redakcie: Editorial Office E-mail Address:
sei.journal@gmail.com sei.journal@gmail.com

Hlavný redaktor: Editor in Chief:
Doc. JUDr. Marianna Novotná, Doc. JUDr. Marianna Novotná,
PhD., mim. prof. PhD., mim. prof.

Výkonný redaktor: Executive Editor:
Ing. Jana Koprlová, PhD. Ing. Jana Koprlová, PhD.

© Právnická fakulta © Faculty of Law
Trnavská univerzita v Trnave Trnava University in Trnava
Slovenská republika Slovak Republic

ISSN 1339-5467